

Razumijevanje šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika i odgovor na sumnje vezane za njih

Autor

Prof.dr. Abdullah bin Omer Ed-Dumejdži
Profesor na postdiplomskim studijama odsjeka za akidu
Univerzitet Ummul-Kura, Mekka Mukerrema

Prvi dio: Razumijevanje šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika

Sastoji se od tri poglavlja:

1. Definisanje razumijevanja šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika.
2. Važnost razumijevanja šerijatskih tekstova onako kako su ih razumjeli ispravni prethodnici i briga učenjaka da ga sačuvaju kroz svoja pisana djela.
3. Dokazi šerijatske utemeljenosti razumijevanja selefa, te plodovi pridržavanja istog.

Prvo poglavlje: Definisanje razumijevanja ispravnih prethodnika

Sastoji se od sljedećih tema:

1. Značenje termina razumijevanje i njegova veza sa znanjem, fikhom (šerijatsko pravo) i tefsikom (komentarom Kur'ana).
2. Značenje termina es-selefu-s-salih (ar. السلف الصالح).
3. Definicija razumijevanja ispravnih prethodnika.

Značenje termina razumijevanje i njegova veza sa znanjem, fikhom (šerijatsko pravo) i tefsikom (komentarom Kur'ana).

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno

Pojam razumijevanje obuhvata dvije vrste razumijevanja:

Prvo: Umno-spoznajno razumijevanje

To je ono razumijevanje kojim sagovornik razumijeva vanjsko značenje govora, koje je dovoljno da se nad njim uspostavi argument u šerijatu. Ovim razumijevanjem se izvode propisi iz šerijatskih tekstova, kao i metodologija izvođenja propisa. Tom razumijevanju pomaže poznavanje povoda objave ajeta, poznavanje

povoda hadisa, poznavanje konteksta u kojem su tekstovi navedeni i veza sa drugim tekstovima, potom poznavanje jezika, stilistike, značenja izraza koji se rjeđe upotrebljavaju itd.

Drugo: Srčano-imansko razumijevanje

Ovo razumijevanje predstavlja plod prethodnog umno-spoznajnog razumijevanja i nastaje kao rezultat čitačevog promišljanja kur'anskih ajeta. Nakon što je spoznao značenje ajeta, njihov tefsir i razumio metodologiju izvođenja propisa, biva zadubljen u njihovo promišljanje sve dok mu iman ne pokrene srce, stavljajući sebe, svoje stanje i djela u kontekst tih ajeta, da vidi da li mu je postupanje ispravno pa da zahvali Allahu na tome, ili nije pa da svede račun sa sobom i pokaje se. Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Sredstvo za prvo razumijevanje je poznavanje arapskog jezika sa svim njegovim naukama, dok je sredstvo drugog čistoća duše, jačina imana i nježnost srca.

Ljudi se mnogo razlikuju kada je posrijedi ovo drugo budući da su jezičko značenje ajeta razumjeli i Ebu Bekr Es-Siddik radijallahu anhu i Ebu Džeħl, jer su obojica čistokrvni arapi, međutim, razlika je bila u srčanom prihvatanju i ubijeđenosti.

Tako da će insan u stanju čistoće misli, prisustva srca (ar. حضور القلب) i jačine imana, dokučiti i spoznati značenja koja mu inače ne bi pala na pamet, iako je ranije proučio isti ajet stotinu puta bez prisustva srca, a da mu ta značenja nisu pala na pamet. Što ukazuje da je moguće da neko ko nije stručnjak za jezik i stilistiku, zbog snage imana, spozna značenja koja nije spoznao profesor jezika. Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Srčano razumijevanje je čisto imansko razumijevanje, koje povećava ubjeđenje i navodi čovjeka da radi dobra djela i ostavlja loša, te za njega nije vezano izvođenje propisa, halala i harama i tome slično, budući da je to rezervisano samo za prvo umno-spoznajno razumijevanje.

U srčano razumijevanje se ne ubrajaju sufijaska otkrovenja, išareti i pogrešna shvatanja da Kur'an ima vanjsko i posebno unutrašnje značenje, te ono što se nadovezuje na to od pogrešnih ubjeđenja i shvatanja. Izbačeno

Batinijski (ezoterijski) tefsiri se dijele na dvije vrste:

Prva: Tefsiri čija se tumačenja kose sa tekstovima Kur'ana i sunneta. Ovakvi se odbacuju i ne uzimaju se u obzir, kao na primjer: tumačenja keramita i dr. batinijskih (ezoterijskih) sekti od kojih su ekstremne sufije, koji tumače namaz, post i hadž suprotno onome što je navedeno u šerijatskim tekstovima.

Druga: Tefsiri koji se ne kose sa tekstovima Kur'ana i sunneta. Po pitanju ovih, propis se razlikuje shodno veličini prijestupa.

Pa ako tumačenje bude nešto što u osnovi može biti istina, međutim tekst ne ukazuje na to, to će onda biti laž na Uzvišenog Allaha. U to spada tumačenje Abdurrahmana Silmija i drugih, koji tumače riječi Uzvišenog:

"Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima a samilosni među sobom; vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći od Allaha obilje i zadovoljstvo" (Feth, 29.). Kaže za riječi: "a njegovi sljedbenici" da je to Ebu Bekr radijallahu anhu, "strogi prema nevjernicima" da je to Omer radijallahu anhu, "a samilosni među sobom" da je to Osman radijallahu anhu, i riječi: "vidiš ih kako ruku' i sedždu čine", da je to Alija radijallahu anhu.

Ko kaže da je ovo značenje ajeta, taj je slagao na Uzvišenog Allaha. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava, 13/214.

A ako tumačenje bude nešto što u osnovi može biti istina, te tekst može ukazivati na to značenje, onda se neće reći da je to osnovno značenje teksta, već da se može pridodati ispravnom analogijom osnovnom značenju teksta.

Analogija može biti ispravna i neispravna. Ispravna je ona koja ispunjava sljedeće uvjete:

1. da značenje bude ono što u osnovi može biti istina i da na to ukazuju dokazi,
2. da nije suprotno osnovnom značenju teksta,
3. da izraz na neki način ukazuje na to značenje
4. da između tog značenja i osnovnog značenja teksta bude nešto zajedničko. Kao na primjer, tumačenje riječi Uzvišenog:

"Dodirnuti ga smiju samo oni koji su čisti!" [El-Vakia', 79] Da je to levhi-l-mahfuz, pa kao što ga ne mogu doticati osim čista tijela, tako i značenja Kur'ana ne mogu spoznati osim čista bogobojazna srca. Ovo je primjer ispravnog poimanja (الاعتبار) i ispravnog značenja. Vidi: Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava, 13/242, Ibn Kajjim, El-Bejan fi aksamil-Kur'an, 1/168 i 409, Šatibi, Muvafekat, 4/232.

2.Značenje termina es-selefu-s-salih (ar. السلف الصالح)

Jezičko značenje:

Izbačeno

Riječ selef u arapskom jeziku se koristi za ono što je bilo i prošlo od vremena, kao i za prethodnike ili pretke. Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno

U Kur'anu je upotrebljena na više mjesta u značenju onog što je bilo i prošlo, kao na primjer riječi Uzvišenog:

„Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova – pa se okani, njegovo je ono što je prije stekao.“

[El-Bekara: 275] Dakle, za ono što je ranije spomenuto dokaz su riječi Uzvišenog: „A Allah je već oprostio ono što je bilo.“ [El-Maide: 95] Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Terminološko značenje:

Po pitanju terminološkog značenja riječi prethodnici (ar. selef) imamo dva glavna pravca u definisanju:

1. Da se riječ selef odnosi na pripadnike jednog vremenskog perioda.

Na to ukazuje hadis koji je u dva sahiha od Imrana bin Husajna radijallahu anhu u kojem je Vjerovjesnik sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Najbolja generacija jeste moja generacija, potom generacija poslije njih, a potom generacija poslije njih." Hadis bilježe Buhari br. 2651, i Muslim br. 2535.

Tako da su ispravni prethodnici ili selefu salih kod većine učenjaka:

prve tri generacije muslimana: ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini.

A smrt posljednjeg tabi-tabi'ina je bila 221. hidžretske godine. Izbačeno

Izbačeno

A neki učenjaci poput Ibn Redžebe, Adžurrija i drugih, navode da su ispravni prethodnici do sredine trećeg stoljeća po hidžri, pa to obuhvata četvoricu imama mezheba i druge velike učenjake tog vremena.

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Dok su neki kao kadija 'Ijjad i Gazali rekli da su to samo ashabi i tabi'ini, Izbačeno a neki učenjaci poput komentatora Poslanice od Ebu Zejda El Kajravanija su to sveli samo na ashabe. Izbačeno A najslabije mišljenje je da je to prvih pet stoljeća islama. Izbačeno

Svima je dokaz navedeni hadis Imrana bin Husajna r.a, a razilaženje je nastalo zbog razumijevanja riječi qarn (قرن) u hadisu (خيركم قرني).

Jezička značenja riječi qarn su: 1. Određen vremenski period.

2. Jedna generacija ili savremenici jednog vremenskog perioda. Izbačeno El E'arabi, Tehzibul esma'i vel-lugat (3/268), Ibn Menzur, Lisanu-l-arab (13/334). Ibnul-Esir, Nihaje fi garibil-hadis (4/51). Izbačeno Mišljenja o terminološkom značenju riječi qarn su sljedeća:

Prvo: Oni koji su to precizirali vremenski, pa su se razilišili navodeći razdoblja između 10 i 120 godina. A najpoznatiji stav je da je to 100 godina,

na šta ukazuje hadis Abdullaha bin Busra r.a. da je rekao: "Stavio je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ruku na moju glavu i rekao: "Ovaj dječak će živjeti qarn", pa je živio stotinu godina. Ibn Hadžer El-Askalani, Fethu-l-bari (7/8), Ibn Menzur, Lisanu-l-arab (13/334). Hakim, Mustedrek (4/500),

Medžme'uz-zevaid (9/404), u kojem stoji da ga bilježe Taberani i Bezzar. Kaže Hejsemi da su prenosioci hadisa iz jednog lanca kod Bezzara prenosioci Buharije osim El-Hasena ibn Ejžuba El-Hadramija koji je isto tako pouzdan. A Ibnu Hadžer kaže u Ittihafu-l-mehre (6/535), da je hadis dobar (جوده), isto tako i Ševkani u Derrus-sehab, str. 429, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim br. 2660.

Drugo: Oni koji to nisu precizirali vremenski, ali su se isto razilišili na više mišljenja:

1. Oni koji kažu da je qarn prosječan iznos godina pripadnika tog vremena.

Rekao je hafiz ibn Hadžer El-Askalani: "to je najispravnije mišljenje", te da se taj vremenski period razlikuje shodno pripadnicima tog vremena, pa tako nije isto za vrijeme Nuha i za vrijeme Muhameda, sallallahu 'alejhi ve sellem. te da se taj vremenski period razlikuje shodno pripadnicima tog vremena, pa tako nije isto za vrijeme Nuha i za vrijeme Muhameda, sallallahu 'alejhi ve sellem. Ibnul-Esir, Nihaje fi garibil-hadis (4/51), Ibn Hadžer El-Askalani, Fethu-l-bari (7/8). Ibnul-Esir, Nihaje fi garibil-hadis (4/51). Izbačeno Izbačeno

2. Kaže Ezheri: "To su pripadnici svakog vremenskog perioda u kojem je živio neki vjerovjesnik ili generacija nekih učenjaka, svejedno trajalo to duže ili kraće."

Zato je Sujuti rekao: "Najispravnije je da se to ne precizira vremenski." El-Ezheri, Tehzibul - luga (3/205). Šereful-hak El-Azim Abadi, Avnul-Ma'bud šerh sunen Ebi Davud (10/184). 3. Kaže Harbi: "Qarn je svaki

ummet koji je izumro, te od njega niko nije ostao." En-Nevevi, Tehzibul esmai' vel-lugat (3/269), Ibn Menzur, Lisanul-arab (13/333), Ibnul Esir, Nihaje fi garibil-hadis (4/51), Ibn Hadžer El-Askalani, Fethul-bari (7/8), El-Medini, Medžmu'ul-mugis (2/699), En-Nevevi, Šerh Sahih Muslim (16/85/3535), Šereful-hak El-Azim Abadi, Avnul-Ma'bud (12/410).

Sva ova mišljenja su približna, a nadati se je da je prvi stav najbliži istini, čemu svjedoči hadis Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

"Život mog ummeta je između šezdeset i sedamdeset godina, a rijetki su oni koji će to nadživjeti." Tome svjedoči i to što je posljednji tabi-tabi'in preselio 221 h.g., kao što navodi hafiz Ibn Hadžer: "Učenjaci su složni da je posljednji od tabi-tabi'ina, do čije se riječi držalo, živio do oko 220. hidžretske godine. I u ovom vremenu su se pojavile i raširile novotarije, pa su mu'tezile pustili svoje jezike, filozofi uzdigli svoje glave, a učenjaci iskušani da potvrde da je Kur'an stvoren. Bila su to teška vremena." Bilježi Tirmizi, br. 2331, i kaže da je hadis dobar, Ibnu Madže, br. 3236, od Ebu Hurejre radijallahu anhu, i tekst hadisa je od njega. Albani kaže da je vjerodostojan, Silsiletul ehadis es-sahiha, br. 757. Ibn Hadžer El-Askalani, Fethul-bari (7/8). Znači, da su ispravni prethodnici ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini. En-Nevevi, Šerh Sahih Muslim (16/85).

Neki su rekli da su riječi iz hadisa "moja generacija" ashabi, riječi: "potom generacija poslije njih" djeca ashaba, te riječi: "a potom generacija poslije njih" unučad ashaba.

Mišljenje šejhu-l-islama Ibn Tejmije je da se kod završetka svakog od tri qarna uzima u obzir nestanak većine pripadnika tog vremena (generacije),

pa tako većina ashaba je nestala sa nestankom četvorice pravednih halifa, a većina tabi'ina je nestala na kraju vremena posljednjih ashaba, dok je većina tabi-tabi'ina nestala na kraju Emevijskog i početku Abasijskog hilafeta. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (10/357).

Ovo se isto može razumjeti iz govora hafiza Ibn Hadžera, da su ashabi oni koji su vidjeli Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, te da su tabi'ini oni koji su sreli ashabe itd.

Pa je tako počast i vrijednost ashaba zbog toga što su sreli Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, a počast i vrijednost tabi'ina što su sreli ashabe radijallahu anhum i uzeli znanje od njih; te počast i vrijednost tabi-tabi'ina što su sreli one koji su sreli one koji su sreli Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem i uzeli znanje od njih.

U Dva sahiha se bilježi hadis Ebu Seid El-Hudrija radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: „Doći će ljudima vrijeme kada će povesti bitku protiv skupine, pa će reći: Ima li među vama iko od ashaba Allahova Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem? Pa će odgovoriti: Ima. Pa će pobijediti u bici. A potom će doći vrijeme u kojem će povesti bitku protiv skupine, pa će reći: Ima li među vama neko ko se družio sa ashabima Allahova Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem? Pa će odgovoriti: Ima. Pa će pobijediti u bici. A potom će doći vrijeme u kojem će povesti bitku protiv skupine, pa će reći: Ima li među vama neko da se družio sa onim koji su se družili sa ashabima Allahova Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem? Pa će odgovoriti: Ima. Pa će pobijediti u bici.“ Ovaj hadis jasno ukazuje na to ko se podrazumijeva pod tri qarna. Bilježe Buhari, br. 2649. i Muslim, br. 2532.

Od Vasila ibn Eska'a radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

„Nećete prestati biti u dobru sve dok je među vama onaj ko me je sreo i družio sa sa mnom, i tako mi Allaha nećete prestati biti u dobru sve dok je među vama onaj ko je vidio i družio se sa onim ko se družio sa mnom.“ Kaže En-Nevevi: „U ovom hadisu je jedna od Poslanikovih, sallallahu 'alejhi ve sellem, mu'džiza i jasna vrijednost ashaba, tabi'ina i tabi-tabi'ina. Ibn Ebi Šejbe, El-Musanef, 32407, Ibn Ebi Asim, Es-Sunne, 1035, Taberani, Tarihul-kebir (22/85), Ibn Hadžer ga je ocijenio dobrim. En-Nevevi, Šerh Sahih Muslim (16/66).

Slično je preneseno i od Ibn Abbasa radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

"Slušaće te i biće slušano od vas i od onih koji budu slušali od vas." Bilježi Ebu Davud, Sunen Ebi Davud br. 3659, Ahmed, Musned (1/321), Ibn Hibban, 88, i Hakim, Mustedrek (1/95). Hakim je rekao da je pod uvjetima Buharije i Muslima. Zehebi se složio sa njim. A Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u djelu Silsiletu el-ehadis es-sahiha (4/390), br. 1784. Šejh Arnaut je ocijenio lanac prenosilaca ovog hadisa dobrim.

Bilježi imam Ahmed sa dobrim lancem prenosilaca od Ebu Hurejre radijallahu anhu da je rekao:

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je upitan: Ko su najbolji ljudi? Pa je odgovorio: „Ja i oni koji su sa mnom, potom oni koji dolaze nakon nas i potom oni koji dolaze nakon njih“, a poslije toga kao da nije htio spomenuti one koji dolaze poslije.“ Šejh Arnaut je ocijenio lanac prenosilaca ovog hadisa dobrim. Po pitanju broja odabranih generacija, Imran radijallahu anhu je rekao:

„Nisam siguran da li je spomenuo poslije svoje generacije dvije ili tri.“ Međutim, hafiz Ibn Hadžer je rekao: „Većina puteva hadisa je došla bez sumnje u broj generacija, i to od Nu'mana bin Bešira kod Ahmeda, te od Malika od Aiše radijallahu anha kod Muslima.“ Također i od Ibn Mes'uda radijallahu anhu u Dva sahiha. Izbačeno Ibn Hadžer El-Askalani, Fethul-bari (7/9-10). Bilježe Buhari, br. 3651, Muslim, br. 2533. Izbačeno

Zaključak svega rečenog je da su selef ili ispravni prethodnici prve tri generacije muslimana, od ashaba, tabi'ina i tabi-tabi'ina, kojim je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, posvjedočio vrijednost i odabranost spomenom u svojim hadisima.

I to je ono što se podrazumijeva pod selefom u ovom poglavlju.

Imam Zehebi je označio kao kraj vremena prve tri generacije tristotu godinu po hidžri, i to predstavlja granicu između prethodnih i potonjih učenjaka. Ez-Zehebi, Mizanul-i'tidal (1/4).

Upotreba izraza selef je poznata i kod tabi'ina kada govore o ashabima, jer su im oni prethodnici, na što ukazuje predaja kod Buharije u Sahihu od Rašida bin Sa'da da je rekao: „Selef je u bitkama davao prednost pastuvima, jer su bili brži i smjeliji.“ A Rašid je od tabi'ina i ashabe je nazvao selefom. Izbačeno Bilježi, Buhari br. 50. Ibn Hadžer El-Askalani, Tekribul-tehzib, str. 204.

Muslim bilježi u predgovoru svog Sahihu od Muhameda bin Abdullaha bin Kahzaza da je rekao: Čuo sam Aliju bin Šekika da kaže: Čuo sam Abdullaha bin Mubareka da govori ispred ljudi:

„Ne slušajte hadise od Amra bin Sabita jer on vrijeđa i po ružnom spominje selef.“ A Amr bin Sabit je savremenik generacije tabi'ina, međutim poznat je po šitskom, rafidijskom uvjerenju. Sahih Muslim (1/12). Ez-Zehebi, Mizanul-i'tidal (3/249).

Isto tako i Buharija u svom Sahihu navodi podnaslov u knjizi o hrani i mesu: „Šta je selef skladištio od hrane i mesa u svojim kućama i putovanjima“,

pa je naveo predaju da su Aiša i Esmā radijallahu anhuma, spremale hranu za put Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, i Ebu Bekru radijallahu anhu. Bilježi Buhari, br. 5423.

Drugi pravac u definisanju riječi selef: Da se riječ selef odnosi na određeni menhedž nevezano za vremenski period.

Pripadnici ovog pravca smatraju da prilikom definisanja termina selef nije dovoljno vezati naziv samo za jedan vremenski period, jer su se u ovim odabranim vremenima pojavili i prethodnici novotara i sljedbenika strasti. Poput Zul-Huvejsire koji se pojavio u vrijeme Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, potom Sabiga ibn A'sela u vrijeme Omera radijallahu anhu, potom pojava havaridža i šija u vrijeme Alije radijallahu anhu, potom pojava havaridža i šija u vrijeme Alije radijallahu anhu, te osnivača ši'izma Abdullah ibn Sebe', potom pojava kaderija na kraju vremena ashaba i njihovog osnivača Ma'beda El-Džuhenija (preselio 80. h.g.).

Potom pojava osnivača murdžija Gejlana Dimeškija (preselio 105. h.g.), potom osnivača džehmija Džada ibn Dirhema (preselio 124. h.g.), koji je bio učitelj Džehm ibn Safvanu (preselio 128. h.g.), te osnivača mu'tezila Vasila ibn Ata' (preselio 131. h.g.)

Međutim, treba naglasiti, da su ovo uglavnom bili rijetki pojedinačni slučajevi, koji ne predstavljaju taj odabrani vremenski period,

jer se svakoj njihovoj pojavi i nastupu suprostavljala ulema i vladari tog vremena, jedni odgovarajući na njihove šubhe (sumnje) i neispravne stavove, a drugi sankcionisanjem i spriječavanjem širenja njihovog zla.

Stoga bi bilo dobro ograničiti upotrebu izraza selef, da se misli na većinu (ar. الجمهور), a ne sve pripadnike tog vremena, ili ga ograničiti opisom „ispravni prethodnici“ (ar. السلف الصالح). Učenjaci uglavnom postupaju po ovom zadnjem spomenutom,

dok se prvi način spominje samo kod fikhskih pitanja oko kojih postoji razilaženje. Cilj ovog ograničavanja izraza je da se isključe novotari i sljedbenici strasti, koji ne pripadaju ispravnom selefu, iako su sa njima dijelili isti vremenski period. Ili da se ukaže na one koji su bili na ispravnom menhedžu, slijedeći Kur'an i sunnet svojom vanjštinom i nutrinom, riječju i djelom. Zato je imam Sefarini, rahimehullah, rekao:

“Selefijski mezheb podrazumijeva ono na čemu su bili ashabi radijallahu anhum, prvaci tabi'ina, tabi-tabi'ina i posvjedočeni imami ove vjere koji su slijedili svoje prethodnike u dobru, oni čija je veličina i znanje daleko poznato, čiji je govor opće prihvaćen i prenesen sa generacije na generaciju. Dok su iz toga isključeni svi oni koji su postali poznati po novotariji ili pokuđenim nazivima, poput haridžija, rafidija (šija), kaderija, murdžija, džebrija, džehmija, mu'tezila, keramita i drugih sličnih njima.“ Napomena autora: Spomen ovog opisa nije obavezan, već ga je lijepo spomenuti radi preciznijeg pojašnjenja. Znači, da se opis navodi kada za tim ima potrebe, a ako se ne spomene, to neće značiti prijekor, jer je osnova i prvo što pada na um prilikom spomena selefa, da se misli na selefu-s-salih, koji obuhvata ashabe, tabi'ine i njihove sljedbenike. Sefarini, Levamiul-envar (1/20).

Pa tako, svako onaj ko je upao u ove novotarije i slijeđenje strasti, on se ne ubraja u selef koji se slijedi, pa makar i živio u odabranom vremenu sa odabranim ljudima.

Tome svjedoči i govor imama Evzaija, rahimehullah: „Pisao mi je Katade, rahimehullah, iz Basre: „Iako nas rastavlja udaljenost mjesta življenja, spaja nas i približava pripadnost islamu.“

Znači, spaja ih pridržavanje Kur'ana i suneta, te klonjenje slijeđenja strasti i njenih sljedbenika. To je ono što spaja pripadnike sunneta (ar. أهل السنة), makar ih vrijeme i udaljenost rastavljali. Ez-Zehebi, Sijer ea'lamin-nubela (7/121).

Međutim, i pored toga nije nužno da se izraz selef odnosi isključivo na prve generacije, što će u nastavku biti pojašnjeno.

Naime, izraz selef je usko vezan za menhedž (metodologiju) razumijevanja i primjene vjere odabranih generacija, pa je selef svako onaj ko primjenjuje taj menhedž, makar živio i u kasnijim vremenima.

Tako su rad i dava šejhu-l-islama Ibn Tejmije i njegovih učenika nazvani selefijskim, te isto tako rad i dava šejha Muhammeda bin Abdu-l-Vehhaba i njegovih učenika. Ovo isto važi i za sve ostale učenjake, od prethodnih do potonjih, koji su oživjeli menhedž ispravnih prethodnika, te pozivali u pridržavanje istog riječju, djelom i razumijevanjem.

Utemeljenost spomenutog se može naći u verzijama ili rivajetima (ar. الروايات) hadisa koji govori o podjeli ummeta na skupine, gdje je pojašnjen menhedž jedine ispravne skupine, a to su riječi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem:

„Moj ummet će snaći ono što je snašlo israelćane, pa čak i ako je kod njih bilo da neko javno spolno opći, biće i u mom ummetu neko ko će to činiti. Israelćani su se podijelili na 72 skupine, a moj ummet će se podijeliti na 73, sve su u vatri osim jedne. Rekoše: Ko su oni Allahov Poslaniče? Odgovori: Oni koji budu na onome na čemu sam ja i moji ashabi.“ Bilježi Tirmizi, br. 2641, i kaže hasenu-l-garib. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim u Sahihut-Tirmizi.

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nije vezao ispravnu skupinu za vremenski period, već za precizan i jasan menhedž, a to je ono na čemu su bili on i njegovi ashabi radijallahu anhum, u šta spada njihovo razumijevanje i primjena vjere u svim oblastima od vjerovanja, ibadeta (obreda), međuljudskih odnosa, morala, ponašanja itd.

I to je temeljna odrednica u definisanju i preciziranju šta podrazumijeva riječ selef.

Tako da svako onaj ko bude slijedio njihov menhedž i zadovoljio se onim na čemu su oni bili, on pripada njima, bez obzira na vremenski period u kojem živi.

Pa su selef ovog ummeta: prvenstveno ashabi radijallahu anhum, tabi'ini i tabi-tabi'ini, a potom svi oni koji budu slijedili njihov put i menhedž do Sudnjeg dana.

Po toj odrednici, oni koji su živjeli u vrijeme Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovih ashaba, tabi'ina i tabi-tabi'ina, a nisu bili na njihovom menhedžu, se ne smatraju selefom.

Isto tako ni oni koji su živjeli poslije njih, ako nisu slijedili njihov menhedž u razumijevanju Kur'ana i sunneta i njihovoj primjeni vanjštinom i nutrinom.

Ovo terminološko značenje riječi selef koje je vezano za pridržavanje određenog menhedža je identično terminološkom značenju izraza sljedbenici sunneta i džemata (ar. أهل السنة والجماعة).

Nema sumnje da tabi'ini i tabi-tabi'ini imaju prednost nad onim koji su došli poslije njih, jer su oni crpili znanje direktno od onih koji su ga crpili sa izvora, te su stoga blizu stepena ashaba po vrijednosti i ispravnom razumijevanju.

Oni su provodili vrijeme uz ashabe, učeći znanje, moral i ponašanje od njih. Bili su jednoglasni po pitanju slijeđenja ashaba i rada po onome što su od njih naučili, te su i fetve davali na tim temeljima. A'lai, Idžmalul-isabe fi aqvalis-sahabe, valorizacija: Muhamed Sulejman El-Ešqar, str. 66. A nužno je poznato da je najpreče davanje prednosti u znanju onome ko detaljno poznaje govor i stanja onog koga slijedi. Ibn Tejmije, Medžmu'ul fetava (4/91).

Rekao je imam Šatibi: „Tabi'ini su slijedili ashabe u onom u čemu su oni slijedili Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, sve dok nisu postigli razumijevanje vjere i dostigli vrhunac poznavanja šerijata.“

Stoga je preče prihvatiti razumijevanje Kur'ana i sunneta od ashaba i tabi'ina nego od onih koji su se pojavili poslije njih. Šatibi, El-Muvafekat (1/95). Ibn Tejmije, Medžmu'ul fetava (2/509), Ibn Kajjim, l'alamu-l-muveqqi'in (4/118).

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Može se zaključiti da terminološko značenje riječi selef, ovisno o aspektu o kojem se govori, obuhvata tri stvari:

Prva: Sa vremenskog aspekta obuhvata prve tri generacije muslimana: ashabe, tabi'ine i tabi-tabi'ine.

Druga: Sa menhedžskog aspekta obuhvata one koji razumijevaju Kur'an i sunnet, onako kako su ga razumjeli Poslanik s.a.v.s i njegovi ashabi r.a, a potom oni koji su ih u tome slijedili znanjem, djelom i ubjedenjem.

Treća: Sa mezhebskog aspekta obuhvata direktnu primjenu menhedža selefa u izvođenju šerijatskih propisa iz Kur'ana i sunneta, od kojih su najvažnija pitanja vjerovanja. Izbačeno Razlika između druge i treće stvari je to što je menhedž vezan za temelje i univerzalna pravila u ophođenju sa šerijatskim tekstovima, kojih se pridržavao selef i kojih se mora pridržavati u svakom vremenu i prostoru, sa svim novonastalim šerijatskim pitanjima (ar. nevazil), koja nisu postojala za vrijeme prvih generacija. Na taj način se neće desiti da se izađe iz okvira selefijskog menhedža prilikom donošenja šerijatskog propisa za novonastala šerijatska pitanja. Znači menhedž je vezan za univerzalna šerijatska pravila, dokazuje i načine dokazivanja. Dok je mezheb primjena tog menhedža na pojedinačna šerijatska pitanja, poput pitanja Allahovih lijepih imena i savršenih svojstava, zatim pitanja imana, tevhida, kadera itd.

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno

Shodno navedenom, dozvoljeno je pripisati selefu svakog onog ko bude na njihovom menhedžu i mezhebu

u razumijevanju i primjeni šerijata riječju i djelom, vanjštinom i nutrinom, svejedno kojem vremenu pripadao. Po pitanju pripisivanja selefu, vratiti se na knjige: Semm'ani, El-Ensab, 3/273. i sažetak istog Ibnul-Esir, El-Lubab, 2/126.

Rekao je šejhu-l-islam Ibn Tejmije: „Nema smetnje da se neko pripiše mezhebu selefa i time se ponosi, to je čak i obaveza, jer je mezheb selefa sušta istina.“

Izbačeno Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/149). Izbačeno Isto tako je dozvoljeno opisati drugog da je selefija. U prilog tome svjedoče riječi Zehebija o Darekutniju, rahimehullah: „Nikad se nije upustio u ilmu-l-kelam (apologetiku) niti filozofske rasprave, već je bio selefija. Ez-Zehebi, Sijer ea'lamin-nubela (13/457).

Prethodno je rečeno da izrazi selef i ehlus-sunne vel-džemat imaju isto značenje, i da su to svi oni koji su složni u slijeđenju Kur'ana i sunneta, počevši od ashaba, tabi'ina, imama mezheba i drugih velikih učenjaka, a potom i svih onih koji slijede njihov put riječju, djelom i ubjedenjem do Sudnjeg dana. Izbačeno

Pripadnost ispravnim prethodnicima biva:

- 1.Pridržavanjem njihovog menhedža u razumijevanju i primjeni tekstova Kur'ana i sunneta,
- 2.Vjerovanjem i potvrđivanjem temeljnih pitanja vjere, onako kako su ih oni vjerovali i potvrđivali, svejedno radilo se o teorijskim ili praktičnim pitanjima, a kojim se razlikuju od novotara i sljedbenika strasti.

Izbačeno

U tom kontekstu su i riječi imama Ibnu-l-Mubareka, kako od njega prenosi njegov učenik Berbehari, da je rekao: „Sedamdeset i dvije zabludjele skupine potiču iz četiri osnovne.

Te četiri su: kaderije, murdžije, šije i havaridži; a iz njih su se razgranale još sedamdeset i dvije. Pa onaj ko dadne prednost Ebu Bekru, Omeru, Osmanu i Aliji radijallahu anhum, te uz to ne spominje ostale ashabe osim po dobru i dovi za njih, sačuvao se ši'izma prvih i potonjih. Zatim, ko potvrdi da je iman riječ i djelo, da se povećava i smanjuje, sačuvao se murdžizma prvih i potonjih. Zatim, ko potvrdi da se namaz obavlja i za dobrim i za grijешnim imamom, te da se pozivu za džihad odaziva svakom halifi, da je izlazak sabljom na vladara zabluda, i dovi za vladare da Allah popravi njihovo stanje, sačuvao se haridžizma prvih i potonjih. Zatim, ko kaže da se sve dešava po Allahovoj odredbi, bilo dobro ili loše, da On ostavlja u zabludi koga hoće, upućuje koga hoće, sačuvao se kaderizma prvih i potonjih. Takav je sljedbenik sunneta.“ Berbehari, Šerhus-sunne, str. 57.

On je ovdje spomenuo samo dio onog po čemu se selefije razlikuju od ovih novotarskih skupina, iako tu ima još većih novotarija koje se mogu spomenuti.

Zato su veliki imami selefa uvrštavali u prva akidetska djela odgovor na svako pitanje u kojem su novotari skrenuli i po njemu postali poznati, čak i ako se radi o praktičnim fikhskim pitanjima poput potiranja po mestvama, kazne kamenovanja bludnika, namaza za svakim imamom bio dobar ili grijешan itd. Vidjeti djela: l'tikadul-imam Ahmed fi šerhil-usul (1/160-164), l'tikad Alij ibnul-Medini (1/165-169), l'tikad Ebi Zur'a ve Ebi Hatim ve džema'atun mine-s-selef (1/176-177).

Ovdje se izraz selef ne koristi samo u kontekstu prvih generacija, što je već konstatovano, kao što se ni izraz halef (ar. خلف) ne koristi u kontekstu potonjih generacija.

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Već izraz selef ovdje obuhvata sve one koji slijede stope ashaba r.a, čak i kad bi bili u našem vremenu, dok se izraz halef odnosi na svakog onog ko ne slijedi njihov menhedž, bez obzira u kojem se vremenu nalazio. Vidjeti: Bekr Ebu Zejd, Hukmu-l-intima, str. 38.

Pripisivanje selefu je pohvalna stvar, jer se pripisuje onima koje su Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, pohvalili i naredili da se slijede,

i jer je to ustvari pripisivanje menhedžu ashaba i svih onih koji su ih u tome slijedili iz prve tri generacije, vjerovanjem i ubjeđenjem, fikhom i razumijevanjem, ibadetom i moralom, odgojem i čišćenjem duše. Pa je selef sveobuhvatan izraz za menhedž ispravnih prethodnika u razumijevanju, primjeni i prenošenju vjere, i za one koji se čvrsto drže tog menhedža od prethodnih i potonjih. Mufrih El-Kavsij, El-mevkiful-muaasiru minel-menhedžis-selefijji fil-biladil-arabijje, str. 28.

Treba dodati, da pripisivanje selefu nije ograničeno samo na akidu (vjerovanje), već obuhvata sve što podilazi pod islam od praktičnih ibadeta, međuljudskih odnosa, ponašanja, morala itd.

Isto tako, nije ograničeno na određenu skupinu ljudi, pokrajinu ili zemlju,

već je to ustvari menhedž shvatanja vjere i istinski islam kojem se može pripisati svako onaj ko slijedi menhedž i uputu prvih generacija, tj. shvata i postupa po vjeri onako kako su je oni shvatali i postupali po njoj, svejedno u kojem vremenu i mjestu živio.

Definicija razumijevanja ispravnih prethodnika

Spoznali smo da riječ razumijevanje ovdje podrazumijeva: značenja na koja ukazuju šerijatski tekstovi, izvođenje šerijatskih propisa iz istih, načine kojim izrazi ukazuju na određene propise (ar. دلالات الألفاظ), kao što obuhvata i ono što se može indirektno razumjeti iz šerijatskih tekstova ili ono što je kao takvo derivirano iz njih.

Potom smo spoznali termin selef i koja značenja obuhvata kada se spomene uopćeno, odnosno kada se ne nalazi u okvirima nekog ograničavajućeg konteksta. U ovom našem kontekstu, on nosi prvo značenje, a to je da su to tri odabrane generacije muslimana: ashabi radijallahu anhum, tabi'ini i tabi-tabi'ini. Nakon toga, ostalo nam je da objasnimo i definišemo šta se podrazumijeva pod razumijevanjem ispravnih prethodnika.

Pod razumijevanjem ispravnih prethodnika se podrazumijeva:

ono što su razumjeli i derivirali ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini iz šerijatskih tekstova, od raznih šerijatskih pitanja, teorijskih i praktičnih, a što je od njih preneseno u vidu njihovog govora, radnje ili prečutnog odobravanja.

Podrazumijeva se da su postigli konsenzus u tom razumijevanju, ili se na tome složila većina, ili je razumijevanje nekih od njih postalo općeprihvaćeno i nije poznato da se neko suprostavio tom razumijevanju odnosno mišljenju.

Ovo posljednje, da nije poznato da se neko suprotstavio tom razumijevanju odnosno mišljenju, također potpada pod značenje konsenzusa po mišljenju imama Šafije. Imam Šafija, Er-Risale, br. 1248, 1249, 1559, Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (19/271).

Razumijevanje ispravnih prethodnika se nije ograničilo samo na razumijevanje ashaba, jer je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, potvrdio odabranost i vrijednost tabi'inima i tabi-tabi'inima.

Zato je imam Šatibi rekao: „Tabi'ini su slijedili ashabe onako kako su ashabi slijedili Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, sve dok nisu postigli fikh u vjeri i vrhunac razumijevanja šerijatskih nauka.“ Zbog toga je preče uzeti razumijevanje Kur'ana i sunneta od ashaba radijallahu anhum, tabi'ina i tabi-tabi'ina, nego od onih koji su došli poslije njih. Šatibi, El-Muvafekat (1/95). Ibnul Kajjim, Es-Savaikul-mursele a'lel-džehmijje vel-mua'ttile (2/509), Ibnul Kajjim, I'alamul-muvekki'in (4/118), Sa'd El-Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-aklanijjil-mua'sir, str. 376.

Iz ovog se izuzimaju njihova pojedinačna mišljenja (idžtihad poedinaca) u šerijatskim pitanjima ili tefsiru kur'anskih ajeta, u kojim su se razišli na više mišljenja, ili se radi o mišljenju koje nije postalo općeprihvaćeno, ili je neko, greškom, zauzeo stav suprotan istini.

Sve ovo se smatra pojedinačnim mišljenjem i razumijevanjem, a ne razumijevanjem selefa. Razlika između to dvoje je jasna.

Razumijevanje selefa je ono što su oni razumjeli iz šerijatskih tekstova od značenja, da je to intencija Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

„A njihovo uporište u tome da je to ciljano značenje, koje hoće Uzvišeni Allah, je ono što su svjedočili od postupaka i upute Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, koji tumače Kur'an kroz praksu.“ Ibnul Kajjim, I'alamul-muvekki'in (4/153).

Pa što im je naredio to su slijedili, a ono što im je zabranio to su ostavili, a o čemu ih je obavijestio u to su povjerovali, i što im nije bilo jasno to su pitali. Navedeno podrazumijeva sljedeće:

1. Potvrdu, vjerovanje i potpunu predanost ako se u šerijatskom tekstu obavještava o nevidljivom svijetu (gajbu) ili događajima iz prošlosti.

2. Rad i primjenu shodno mogućnosti ako se radi o naredbama, te ostavljanje i izbjegavanje ako se radi o zabranama.

3. Ako je zakonodavac nešto prešutio i pored toga što iziskuje pojašnjenje, ne približavaj se tome (tj. nemoj reći više nego što je rekao Allah dž.š. u stvarima koje su od gajba, kao na primjer o Allahovim lijepim imenima i svojstvima). Izbačeno

4. Ostavi ono što nije činio Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, od ibadeta, jer je to novotarija.

5. Osnova je da je dozvoljeno sve ono što je Zakonodavac prešutio od običaja i međuljudskih odnosa, u čemu je jasna korist i što se slaže sa ciljevima Zakonodavca.

A smatranje toga zabranjenim je pretjerivanje u vjeri. Kaže Uzvišeni: "A onome koji udjeljuje", [El-Lejl, 5-7] znači onome ko izvršava naredeno, "i bogobožan je", [El-Lejl, 5] znači ostavlja zabranjeno, "i ono najljepše smatra istinitim", [El-Lejl, 6] znači potvrđuje i vjeruje u ono o čemu su obavijestili Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem. "njemu ćemo ono što je lahko dostupnim učiniti", [El-Lejl, 7] znači put spasa i uspjeha.

Ovo znači da je obaveza svakom odgovornom muslimanu da uskladi svoje razumijevanje Kur'ana i sunneta sa razumijevanjem selefa, te da utvrdi da li su oni tako vjerovali i da li su oni tako praktikovali vjeru.

Pa ako vidi da se slaže u tome sa njima, neka se zahvali Allahu. A ako vidi da je pogriješio, neka traži od Allaha oprost i neka uskladi svoje razumijevanje, vjerovanje i praktikovanje sa onim na čemu je bio selef. To je ono na šta ukazuju tekstovi Kur'ana, sunneta i predaje selefa.

Hafiz Ibn Redžeb, rahimehullah, je izrekao sljedeće riječi, koje su skupocjene za svakog tragatelja za znanjem, koji se nada spasu i uspjehu:

„Obaveza je svakom muslimanu da vodi brigu o tome šta su rekli Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, a potom da se potruži da to ispravno shvati i razumije, pa ako se radi o vijestima prijašnjih naroda i stvarima gajba, da to potvrdi vjerovanjem, a ako se radi o naredbama, da se trudi u njihovom izvršavanju shodno mogućnostima, a ako se radi o zabranama, da to odmah ostavi. To treba da mu bude sva briga. To je ono na čemu su bili ashabi Allahovog Poslanika i svi oni koji su ih slijedili u dobru.“ Ibn Redžeb El-Hanbeli, Džami'ul-'ulumu vel-hikem, str. 79, Ibn Ebi Izz El-Hanefi, El-Akidetut-tahavijje, str. 291.

Kada je upitan Šejhul-islam Ibn Tejmije, rahimehullah, šta je musliman obavezan da vjeruje, rekao je: „Musliman je obavezan da vjeruje u sve ono što je došlo u Kur'anu, sunnetu Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i u ono na čemu su se složili ispravni prethodnici (konsenzus), koje je Allah pohvalio, njih i one koji ih slijede, a pokudio one koji slijede druge mimo njih.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (12/235). Sve ovo ukazuje da je obaveza tragatelju za znanjem, nakon što se bude upoznao sa dokazima iz Kur'ana i sunneta, da pogleda kako su ih razumjeli ispravni prethodnici, kako bi ispravio svoje razumijevanje i uskladio ga sa njihovim, da bi se tako sačuvao pogrešnog tumačenja i odlaska u neku od dvije krajnosti, pretjerivanje ili popuštanje.

Nužno je poznato da je jedan od najvećih uzroka uvođenja novotarija u vjeru, pogrešno razumijevanje Kur'ana i sunneta.

Tako su i haridžije skrenule, zbog pogrešnog razumijevanja opomena i prijetnji u Kur'anu i sunnetu. A kriterij ispravnog razumijevanja je razumijevanje ashaba i njihovih sljedbenika iz odabranih generacija. Tako je Ibn Abbas, radijallahu 'anhu, uspostavio nad njima dokaz i savladao ih u raspravi rekavši: „Među vama nema nikoga da se družio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem.“ Bilježi Abdu-r-rezzak br. 18678, Nesai (5/166), br. 8575, i Hakim u Mustedreku (2/164), br. 2656. A vjerodostojnim ga je ocijenio Hakim, Zehebi i Bejheki (Bejheki u Sunnenu-l-kubra 8/179).

Znači, među njima nema niko od ashaba, da ih uputi na ispravno razumijevanje tekstova Kur'ana i sunneta, koje su oni pogrešno tumačili.

A glavni razlog nastanka svih pogrešnih shvatanja koja su uzrok skretanja sa pravog puta je pogrešno razumijevanje šerijatskih dokaza, onako kako ne žele Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.

U poeziji se navodi: „Koliko je onih koji su našli mahanu mišljenju ispravnom, a njihovo je mišljenje, zapravo, pogrešno.“ El-Vahidi, Divanul-Mutenebbi (1/171).

Ibnu-l-Kajjim je također spomenuo haridžije u stihu:

„Nisu ispravno razumjeli Allahovu objavu, te, usljed toga, imaju krnjavu spoznaju.“ Ibnu-l-Kajjim, El-kafijjetuš-šafijje fil-furkat-in-nadžijje, broj stiha 2197, str. 175.

Osim toga, nužno je poznato da je svako ubjeđenje i djelo kojim se obožava Uzvišeni Allah, zasnovano na razumijevanju šerijatskog dokaza, bivajući ubjeđen da je to ono značenje koje želi Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.

To znači da je sve od akide koju su vjerovali ashabi i oni poslije njih, iz odabranih generacija, od vjerovanja u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan, i ostala temeljna pitanja islamskog vjerovanja, da je sve zasnovano na njihovom razumijevanju tekstova Kur'ana i sunneta, da je to ono što žele Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Dok je svako pogrešno vjerovanje i ubjeđenje, rezultat pogrešnog razumijevanja, koje je suprotno njihovom, i koje je daleko od onoga što su htjeli Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Zatim, svako praktično djelo kojim se obožava Allah, koje su radili ispravni prethodnici, ono je zasnovano na njihovom razumijevanju šerijatskih dokaza i predstavlja ono što žele Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Dok je svako praktično djelo obožavanja koje oni nisu praktikovali, rezultat pogrešnog razumijevanja šerijatskih dokaza, koje je suprotno njihovom, i ne predstavlja ono što žele Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Prema tome, svako ubjeđenje i praktično djelo obožavanja, koje nisu praktikovali ispravni prethodnici i pored toga što ih je situacija iziskivala, predstavlja nešto na što ne ukazuju ni Kur'an ni sunnet, niti to žele Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, niti se to smatra vjerom, već biva novotarijom i zabludom.

Od primjera onog što su razumjeli ispravni prethodnici iz Kur'ana i sunneta je: ۞ Veličanje i izdvajanje Uzvišenog Allaha tevhidom, te zabrana upućivanja skrivenih i javnih ibadeta ikom drugom osim Allahu, ۞ Direktno obraćanje Allahu dž.š., bez posrednika (ar. الوسائط) između Njega dž.š i Njegovih stvorenja u dovama, traženju potreba, pomoći i dr. ۞ Nepribližavanje Allahu putem mrtvih (tevessul, ar. التوسل), čak i ako je u pitanju Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem. A što se tiče onog što bilježi Buhari od Omera radijallahu anhu da je rekao: Allahu moj, činili smo tevessul Tebi (ar. نتوسل) dovom Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, pa si nam spuštao kišu, i ja sad činim tevessul Tebi poslanikovim amidžom Abbasom radijallahu anhu, pa nam spusti kišu." - to je Omer radijallahu anhu uradio u prisustvu ashaba, i niko mu nije protivrečio. Izbačeno

Dakle, Omer je tražio od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da moli Allaha za kišu dok je poslanik bio živ, a kada je preselio, to je tražio od njegovog amidže Abbasa radijallahu anhu.

۞ Izdvajanje Allaha (tevhid) u Njegovim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima, te činjenje tevessula njima,

i prihvatanje i priznavanje svakog svojstva kojim je Uzvišeni Allah opisao Sebe u Kur'anu ili Ga je njime opisao Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u sunnetu. A mišljenje kasnijih učenjaka da je razumijevanje Allahovih imena i svojstava vanjskim značenjem poređenje Stvoritelja sa stvorenjima (ar. التشبيه), je pogrešno mišljenje i razumijevanje, suprotno onome na čemu su bili ispravni prethodnici, koji su razumjeli i potvrdili vanjsko značenje Allahovih imena i svojstava. Pa se njihovo umišljanje ne uzima u obzir pored mišljenja i razumijevanja ispravnih prethodnika, jer je svako razumijevanje akidetskih pitanja onako kako ih nije razumio selef ništavno i novotarija.

Shodno spomenutom, slijeđenje ispravnih prethodnika u njihovom razumijevanju akidetskih pitanja je postalo glavno obilježje i temelj kod sljedbenika sunneta i džemata. Evzai je rekao:

„Znanje je samo ono što je preneseno od ashaba Muhammeda sallallahu 'alejhi ve sellem, a ono što nije preneseno od njih, ne tretira se kao znanje.“ Ibn Abdu-l-berr, Džami'u bejanil-ilmi vel-fadlihi, str. 319.

Šerik bin Abdullah se ponosio što je stekao znanje ashaba preko tabi'ina. 'Abad ibnu-l-'Avam je kazao:

„Bio nam je u posjeti Šerik bin Abdullah, pa smo mu rekli: 'O Ebu Abdullah, kod nas ovdje ima nekih mu'tezila koji negiraju hadise: 'Allah 'azze ve dželle se spušta na zemaljsko nebo' i 'Stanovnici dženneta će vidjeti svoga Gospodara.' Pa mi je Šerik citirao desetak hadisa po tom pitanju, pa je rekao: „Što se nas tiče, mi smo stekli znanje od sinova ashaba, a oni od ashaba Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. A od koga su oni naučili znanje?“ Povodom toga, Imam Ahmed je kazao u svojoj poslanici o sunnetu: „Osnove sunneta kod nas su čvrsto pridržavanje za ono na čemu su bili ashabi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, slijeđenje njih i ostavljanje novotarija...“ Izbačeno Taberani, Kitabus-sifat, str. 43, broj hadisa 65, Ez-Zehebi, Sijer el-'alamu nubela (8/208). El-Lalikai, Šerh usulil-i'tikadi ehli-sunne vel-džema'a (1/156), Ibn Ebi Ja'la, Tabekatul-hanabile (1/241). Dok je s druge strane, glavno obilježje novotara, ostavljanje slijeđenja selefa. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/155).

Primjera toga su i riječi Ibn Tejmije u njegovom djelu Vasiťjska akida:

„Ovi što mi se suprostavljaju u ovome što sam naveo (misli na Vasitijsku akidu koja predstavlja akidu ispravnih prethodnika), dao sam im tri godine vremena, da mi donesu jedan jedini harf (slovo) od tri prve generacije koji je suprotan onome što sam naveo, pa ako to učine ja ću odmah povući to što sam napisao. A na meni je da navedem sve što se prenosi od tri prve generacije što se slaže sa onim što sam naveo.“ Izbačeno

Razumijevanje selefa obuhvata tri stvari:

1. Razumijevanje univerzalnih pravila (ar. الأصول الكلية) koja su vezana za osnove (ar. من أصول الدين) i ogranke vjerovanja (ar. الفروع).

2. Razumijevanje konkretnog šerijatskog teksta.

Ovo razumijevanje kod selefa se ogleda u više stvari. Prva je u jasnom iskazivanju tog razumijevanja kojim se pojašnjava i tumači značenje šerijatskog teksta. Druga je praktičnim primjerom, ako se radi o praktičnim pitanjima. Treća je navođenjem dokaza onim koji rade suprotno onome što se razumije iz šerijatskog teksta.

Kod navođenja dokaza razlikuje se da li se radi o govoru ashaba ili drugog mimo njih, i razlikuje se da li je na tome konsenzus učenjaka (saglasnost) ili nije. Pa ako je u pitanju konsenzus po nekom pitanju, to će nesumljivo predstavljati obavezujući dokaz. Isti propis imaju i općeprihvaćene predaje pojedinih ashaba, za koje nije poznato da je neko drugi od ashaba suprotno njima rekao (tj. imaju propis obavezujućeg dokaza), svejedno radilo se o osnovama ili ograncima vjere. Ibn Tejmije je rekao: „Po pitanju općeprihvaćenog govora ashaba za koji nije poznato da mu se neko drugi od ashaba suprostavio, odnosno suprotno njemu rekao, on predstavlja obavezujući dokaz kod većine učenjaka. A ako su se ashabi razišli, njihov govor se vraća Kur'anu i sunnetu da mu presude, i tada su učenjaci složni da njihova pojedinačna mišljenja nisu obavezujući dokaz. A ako je prenesen od nekog od njih govor koji nije poznat niti raširen, međutim, nije poznato da je neko od njih rekao suprotno, onda je i takav stav kod većine učenjaka obavezujući dokaz.“ Izbačeno Izbačeno Ibn Tejmije, Medžmu'u-l-fetava (20/14).

Isto tako se postupa sa njihovim govorom u razumijevanju i tefsiru ajeta.

„Nema sumnje da su njihova mišljenja u tefsiru bliža tačnosti od mišljenja onih koji su se pojavili poslije njih. Neki učenjaci čak smatraju da njihov tefsir ajeta ima propis Poslanikovog, sallallahu 'alejhi ve sellem, govora. Naime, Ebu Abdullah Hakim je rekao: „Tefsir ashaba kod nas ima propis Poslanikovog, sallallahu 'alejhi ve sellem, govora.“ Hoće reći u dokazivanju njime, a ne da je to doslovce Poslanikov, sallallahu 'alejhi ve sellem, govor.“ Izbačeno Ibn Kajjim, l'lamu-l-muvekki'in (4/153). Po ovom pitanju ima još mnogo govora, međutim ovdje nije mjesto za to, kao što postoji razlika između govora ashaba i govora tabi'ina po pitanju dokazivanja i uspostavljanja dokaza. Izbačeno

3. Idžtihad u razumijevanju šerijatskih pitanja za koja nema jasnog vjerodostojnog teksta, koja se razumiju na osnovu razumijevanja cjelokupnih šerijatskih tekstova i općih intencija šerijata.

Nema sumnje da je idžtihad ashaba pojedinaca preči od idžtihada nekog mimo njih, pod uslovom da neko drugi od ashaba nije idžtihadio suprotno. Imam Šafija kaže: „Oni (ashabi) su iznad nas u svemu: u poimanju, u znanju, u vrijednosti, u načinu na koji su stekli znanje ili došli njime do istine. Dakle, njihovo mišljenje nam je preče od našeg.“ Er-Razi, Menakibuš-šafi'ijj, str. 49, Bejheki, El-Medhal iles-sunneti-l-kubra (1/44-45), i El-Menakib (1/442).

Ibnu-l-Kajjim je rekao: „Ako imamo govor poslanikovih ashaba radijallahu anhum, pa oni su prvaci ummeta, uzori imamima i najučeniji u Kur'anu i sunnetu.

Bili su svjedoci spuštanja objave i naučili njeno ispravno tumačenje. Imaju prednost u znanju nad drugim, kao što imaju prednost u vjeri i stepenu. Njihovo mišljenje je bliže istini i ispravnosti, i jače je od mnogih analognih zaključaka. Ovome se ne suprostavlja ko je razuman i pravedan. Prema tome, mišljenje koje odgovara njihovom je najpreče da se slijedi.“ Osim toga, ako nam je dovoljno samo preferirajuće mišljenje (ar. ظن راجح) kako bismo znali propis o određenom pitanju, onda nema sumnje da nam je preče mišljenje ashaba kojem nijedan drugi ashab nije protivrječio kada je posrijedi neko vjersko pitanje. Ibn Kajjim, l'alamu-l-muvekki'in (4/147) i (1/81).

I zato je od temeljnih pravila kod Imama Ahmeda: „Ako se ashabi raziđu u mišljenjima, odabire se ono koje je najbliže Kur'anu i sunnetu, i ne izlazi se iz okvira njihovih mišljenja.

A ako ne prevagne ni jedno od njihovih mišljenja, navede se da su se razišli, i ne daje se prednost ni jednom.“ Ibn Kajjim, l'alamu-l-muvekki'in (1/31).

Treba napomenuti da mi ne zagovaramo nepogriješivost ni jednog pojedinca od ispravnih prethodnika, međutim tvrdimo da su kao zajednica nepogriješivi, zbog riječi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Allah neće okupiti moj ummet na zabludi." Pa je moguće da pojedinci od njih pogriješe, i oni su u tome opravdani i za to imaju nagradu. Međutim, u tome ih ne slijedimo, niti im zbog toga umanjujemo njihovu pouzdanost. „Poznavanje vrijednosti prvaka islama, njihovog visokog stepena, prava i položaja, kao i

njihovog znanja, iskrenosti prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, ne obavezuje prihvatanje svakog njihovog govora i fetve. Jer možda po nekom pitanju od njih bude sakriven Poslanikov, sallallahu 'alejhi ve sellem, govor, pa odgovore shodno njihovom poznavanju općih pravila šerijata, međutim, ispostavi se da je ispravno suprotno tome. Stoga nećemo zbog te greške, koja je opravdana, odbaciti sva mišljenja tog pojedinca, niti ćemo ga smatrati griješnim, kao što ga ne smatramo bezgriješnim. Pogotovo nećemo postupiti u pogledu njih onako kako su postupile rafidije sa Ebu Bekrom, Omerom i Alijom radijallahu anhum, već ćemo ih slijediti ne smatrajući ih ni bezgriješnim ni griješnim ako, ustvari, nisu nikakav grijeh počinili.“ Bilježi ga Tirmizi (5/466), br. 2167, Darimi u predgovoru, Ahmed u Musnedu (5/145). Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Sahihu-l-džami'. Ibn Kajjim, l'lamu-l-muvekki'in (3/283).

Poznato je da razumijevanje ashaba ima prednost nad razumijevanjem tabi'ina, a razumijevanje tabi'ina nad razumijevanjem tabi-tabi'ina i tako dalje.

„Sve što su ljudi bliži vremenu Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, imaju veću mogućnost da ispravno vjeruju i djeluju. Ovo je generalno pravilo koje ne mora važiti za svako pojedinačno pitanje.“ Prethodni izvor (4/118).

Razumijevanje selefa i korištenje istog kao dokaz obuhvata dvije stvari:

Prva: Teorijska i praktična pitanja u kojim se selef očitovao, bilo govorom, ili djelom, ili prešutnom potvrdom, svejedno radilo se o pitanjima u kojim su postigli konsenzus, ili o pitanjima u kojima imamo stav većine.

Druga: Način dolaska do dokaza, način promatranja dokaza i utvrđivanje njegove veze sa datim šerijatskim pitanjem (mes'elom), potom način dokazivanja, iznošenje i redosljed dokaza, način promatranja i postupanja sa pitanjima u kojim se učenjaci razilaze.

Ovu tematiku su obradili i razložili učenjaci usulul fikha u svojim djelima, poput imama Šafije i dr. Briga o drugom nije ništa manje vrijedna od brige o prvom.

Plemeniti prethodnici su u kratkom vremenskom periodu donijeli islam u mnoge zemlje, što je dovelo do ulaska u islam raznih naroda sa njihovim različitim kulturama, običajima i jezicima, a što je opet dovelo do pojave mnogobrojnih novih šerijatskih pitanja (ar. النوازل) koja iziskuju odgovor. Prethodnici to nisu nijemo posmatrali, već su uložili sav trud u deriviranju šerijatskih propisa u svjetlu Kur'ana i sunneta, da bi pojasnili ispravno i razdvojili ga od neispravnog, sa ciljem ostvarenja intencija šerijata, sa ubjeđenjem da Kur'an i sunnet odgovaraju svakom mjestu i vremenu, i da su sveobuhvatni za sve vjerske potrebe čovječanstava. Zato je Imam Šafija, rahimehullah, rekao: „Nije se pojavilo ni jedno novo šerijatsko pitanje, a da u Allahovoj knjizi nema odgovor na njega.“ Uzvišeni Allah kaže: „Oni ti neće nijedan prigovor (pitanje) postaviti, a da ti Mi nećemo odgovor i najljepše objašnjenje navesti.“ [El-Furkan, 33] Izbačeno Imam Šafija, Er-Risale (1/20).

Ša'bi je rekao:

„Niko nije izmislio novotariju, a da u Allahovoj knjizi nije pojašnjenje iste.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (5/27).

Imam Ahmed, rahimehullah, je rekao:

„Nema šerijatskog pitanja, a da o njemu nisu govorili ashabi ili o nečemu što mu slični.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (19/200), također vidjeti (19/285), El-Fetaval-kubra (1/491).

Ibn Tejmije je rekao:

„Nema vjerskog pitanja, a da selef o njemu nije govorio.“ I rekao je: „Kada su osvojili zemlje i kada se islam raširio, desile su se sve vrste šerijatskih pitanja o kojim su govorili u svjetlu Kur'ana i sunneta, a rijetki od njih su u nekim pitanjima govorili po svom mišljenju.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (13/27). Prethodni izvor (19/200).

Poenta navedenog je da je selef smatrao da se u Objavi nalazi odgovor na sva pitanja, i da nas Allah nije ostavio ovisnim o ljudskim mišljenjima, filozofiji i logici. Tome svjedoči i to što su mnogi velikani filozofije i skolastike, nakon što su hodili putem suprotnim selefu i kušali svu gorčinu udaljenosti od Objave, vratili se Kur'anu i sunnetu i priznali vlastitu grešku, te potom isticali važnost vraćanja svih pitanja Objavi. Pogledaj govor o ovim priznanjima i povratku apologetičara Objavi u knjizi: Ibn Ebi Izz El-Hanefi, Šerhu-t-Tahavije str. 227, kao i na str. 104 i nakon nje dalje nekoliko stranica.

Drugo poglavlje: Važnost razumijevanja šerijatskih tekstova onako kako su ih razumjeli

ispravni prethodnici i naponi učenjaka da ih sačuvaju kroz svoja pisana djela.

Sastoji se od sljedećih tema:

1. Važnost razumijevanja ispravnih prethodnika.

2. Napori učenjaka da sačuvaju ispravno razumijevanje šerijatskih tekstova kroz svoja pisana djela.

Važnost razumijevanja ispravnih prethodnika

Opštepoznato je da je Uzvišeni Allah objavio Časni Kur'an:

"Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve" [En-Nehl: 89] "Kur'an nije izmišljena besjeda, on priznaje knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve" [Jusuf: 111] "Elif-lam-ra, Ovo je Knjiga čiji su ajeti usavršeni a potom razjašnjeni" [Hud: 1] "Donosi ga povjerljivi Džibril na srce tvoje, da opominješ na jasnom arapskom jeziku" [Eš-Šu'ara: 195] Zato je Uzvišeni Allah poslao Svog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. "Mi nismo poslali nijednog poslanika koji nije govorio jezikom naroda svoga, da bi mu objasnio." [Ibrahim: 4] Uzvišeni Allah je obavezao Poslanika da pojasni Časni Kur'an, dokaz za to su riječi Uzvišenog: "A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili." [En-Nehl: 44]

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je to izvršio na najbolji način, pojašnjavajući ono što mu je Allah objavio od Kur'ana i mudrosti.

A od njega su to preuzeli njegovi ashabi radijallahu anhu, koje je Allah odabrao nad drugim, da mu budu drugovi i oni koji će prenijeti i dostaviti vjeru onima koji dolaze poslije njih. Pa su i oni ispunili povjereni emanet i to izvršili na najbolji način. A zatim su emanet preuzeli tabi'ini, a potom tabi-tab'i'ini i najveći učenjaci, imami mezheba poslije njih.

Potom, većina onog što je Allah objavio u Kur'anu je kristalno jasno i razumljivo, međutim, postoji i mali broj ajeta koji nisu svima jasni. Rekao je Uzvišeni Allah: "On tebi objavljuje Knjigu, u njoj su ajeti jasni, oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni." [Ali Imran: 7] Naredio je da se mora vjerovati u sve što je objavljeno, bez obzira razumjeli ili ne, te da pomoću jasnih ajeta tumačimo one koji nam nisu jasni.

Kao što je postojanje razilaženja u ovom ummetu sastavni dio Allahovih univerzalnih zakona i Njegovog univerzalnog određenja, što znači da se moraju desiti, te da se ne mogu izbjeći.

A najveći razlog postojanja razilaženja je greška u razumijevanju šerijatskog teksta, te razumijevanje značenja koja ne predstavljaju intenciju Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Zato je rekao Šejhu-l-islam Ibn Tejmije, objašnjavajući razloge postojanja razilaženja u ummetu: „Može biti zbog toga što mu je promakao dokaz koji inače poznaje, ili da nije čuo za konkretan dokaz, ili zbog pogrešnog razumijevanja šerijatskog teksta, ili zbog ubjeđenosti u ono što je suprotno jačem mišljenju.“ Ibn Tejmije, Mukaddimetu fi usulit-tefsir, str. 55. Vidi: Ibn Tejmije, Ref'u-l-melam a'ni-l-eimmeti-l-e'alam.

I zato je najpreče vratiti se znanju i razumijevanju ispravnih prethodnika, od ashaba i onih koji su došli poslije njih,

jer je njihovo znanje i razumijevanje potpunije, preciznije i bliže istini, i zato što oni najbolje poznaju dokaze, njihovu ispravnost ili ništavnost. Zaista su oni bili velikani koji su na najbolji način prenijeli Allahovu vjeru. Nisu se pri tome bojali ničijeg prijekora, niti su ih u tome spriječile tegobe i prepreke, već su, zbog jačine vjere i imana, istinu govorili i kad je bila protiv njih ili njihovih voljenih. Ibn Tejmije, Der'u tea'rudil-'akli ven-nakli (7/179).

Brojni su razlozi koji ukazuju na važnost davanja prednosti njihovom znanju i razumijevanju kako bismo spoznali suštinu onog što se traži u šerijatskim tekstovima.

Ti razlozi su ujedno i odlike koje odlikuju njihovo razumijevanje nad drugim, a najvažnije su:

1. Čistoća izvora sa kojeg su crpili svoje znanje

zaista su oni prihvatili vjeru potpuno, predali su joj se potpuno i sa čvrstim ubjeđenjem, i nisu ničemu davali prednost nad njom.

Hafiz Lalikai je, opisujući ashabe, rekao: „Prihvatili su islam od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, bez posrednika, direktno su svjedočili i gledali svojim očima kako silazi objava, svjedočili propise i šerijat koji se objavljuje.

Učili su znanje direktno iz Poslanikovih plemenitih usta, ubjeđeni u njegovu istinitost, pa je ova vjera isprva usmeno prenesena i preuzeta od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, čista od svih natruha i primjesa; a potom su je prenijeli pouzdani prenosioci, jedni od drugih, bez oduzimanja ili dodavanja, sve

dok nije uspostavljena čvrsta veza pouzdanih prenosioca između prethodnih i potonjih.“ El-Lalikai, Šerh usuli i'tikad ehli-sunne vel-džema'a (1/22-23).

Njihovo razumijevanje je ostalo čisto i netaknuto, nisu mu mogle nauditi sumnje i zablude, jer je među njima bio Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, štiteći ih i upozoravajući, sve dok se temelji nisu učvrstili. Tako je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, vidio u Omerovim radijallahu anhu rukama dio Tevrata, pa mu je rekao: „Zar vam nisam došao sa čistom i jasnom (uputom, op.prev.)?!“ I rekao je: „Ostavio sam vas na jasnoj stazi, njena noć je kao dan, neće sa nje skrenuti osim propalica.“ Ibn Abbas radijallahu anhu je rekao: „O skupino muslimana, kako možete pitati kitabije (sljedbenike knjige) o nečemu, a vaša Knjiga koju je Allah objavio vašem Vjerovjesniku sallallahu 'alejhi ve sellem, sadrži najčistije, nepomućene vijesti o Uzvišenom Allahu.“ Isto je postupio i Ibn Mes'ud radijallahu anhu kada mu je došao čovjek sa nekom knjigom iz Šama, pa ju je pogledao, zatim zatražio da mu donesu lavor i vodu, pa ju je umočio u vodu i protrljao (saprao tintu sa listova, op.prev.). Potom je rekao: „Zaista su oni prije vas propali kad su ostavili svoju knjigu i počeli slijediti druge knjige.“ Bilježi Ahmed, Musned (3/387), Darimi, Sunen br. 435, Ibnu Ebi A'sim, Es-Sunne, br. 50, Bezzar, Kešfi-l-estara, str. 124, Bejheki, Šu'abu-l-iman, str. 177, Begavi, Šerhus-sunne, 126. Svi u hadisu od Džabira radijallahu anhu u kojem je Mihled bin Se'id, koji je slab, međutim hadis u njegovom značenju pojačavaju drugi hadisi, pa ga je zbog toga Albani ocijenio dobrim u Irva'u-l-galil, br. 1589. Bilježi Ibnu Madže, 43, Ahmed (4/126), Hakim (1/96), u hadisu 'Irbada bin Sarije radijallahu anhu. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim, Es-Silsiletu-s-sahiha, br. 937. Bilježi Buhari, br. 7527. Bilježi Ed-Darimi, Mukaddime br. 477.

Ove knjige koje su poslije prevedene su negativno utjecale na razumijevanje muslimana i u njihove razume usadile zablude,

donijele im sumnju nakon ubjeđenja, pa im je i Kur'an postao nejasan. Žrtve takve literature vidimo i u našem vremenu, poslije globalizacije znanja i informacija, kad su se pojedini tragaoci za šerijatskim znanjem upustili u čitanje i slušanje onih koji su iskušani zabludom, što im je iskrivilo razumijevanje i oslabilo vjeru, a sve pod izgovorom proširivanja vidika i borbe protiv začahurenosti. Od Allaha tražimo pomoć!

2. Čistoća i nepomućenost njihovog menhedža u razumijevanju šerijatskih tekstova, te brižnost da pitaju o onome što im nije jasno:

Ubijeđeni smo da je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, u potpunosti dostavio Poslanicu i pojasnio svaki detalj onoga što mu je objavljeno prije nego je preselio svome Gospodaru.

Nije ostavio niti jedno dobro djelo, a da nije na njega uputio, niti je ostavio i jedno loše djelo, a da nije na njega upozorio. U hadisu od Abdullaha bin Amra radijallahu anhu se prenosi da je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: „Nije bio prije mene ni jedan vjerovjesnik a da nije uputio svoj narod na ono što je dobro i upozorio ih na ono što je loše po njih.“ Bilježi Muslim (3/1472), br. 1844.

Isto tako je postupio i naš Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, kao što prenosi Ebu Zerr radijallahu anhu, rekavši:

„Napustio nas je Muhammed sallallahu 'alejhi ve sellem, a ostavio nam je iza sebe znanje čak i o ptici koja na nebu leti.“ Bilježi imam Ahmed, Musned (5/162), br. 153.

Pored toga što nam je ostavio znanje o svemu što nam treba po pitanju vjere, Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, je ispravljao eventualna pogrešna razumijevanja svojih ashaba radijallahu anhum, pa je tako ispravio Ammara bin Jasira radijallahu anhu, koji je pogrešno razumio ajet o tejemumu, pa se valjao u prašini poput deve kada je bio džunub, pa mu je Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, pokazao kako se ispravno uzima tejemum. Bilježe Buhari (1/75), br. 338, Muslim (1/280), br. 368.

Isto tako u događaju sa A'dijem radijallahu anhu, koji je pogrešno razumio ajet:

„Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore.“ [El-Bekara: 187] - pa je stavio ispod jastuka crnu i bijelu uzicu da ih u noći pogleda da li ih razlikuje. Pa ga je Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, podučio ispravnom razumijevanju rekavši: „Onda je tvoj jastuk uistinu velik ako su pod njim bile bijela i crna nit (zore)!“ Bilježe Buhari (6/26), br. 4509, Muslim (2/766), br. 1090.

Omer ibnul Hattab radijallahu anhu je rekao:

„Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je ustao među nama (popeo se na minber) i izvijestio nas o početku stvaranja pa sve dok stanovnici Dženneta ne uđu na svoja mjesta i stanovnici Džehennema na svoja (rekavši sve što je bilo i što će biti). To je zapamtio onaj ko je zapamtio, a zaboravio onaj ko je zaboravio.“ Ovo ukazuje da su ashabi radijallahu anhum, nakon što su preuzeli znanje od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, razumjeli ga, prenijeli ga onim koji su poslije njih. A ako nešto od toga nisu razumjeli, pitali bi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ili nekog učenijeg od njih za pojašnjenje. A posebno su bili brižni da razumiju Kur'an. Navesti ćemo neke primjere koji ukazuju na njihovu brigu da nauče i razumiju značenja kur'anskih ajeta: Bilježe Buhari (6/286), br. 3192, Muslim (4/2217), br. 2892.

- Od Abdullaha bin Mes'uda, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao:

„Tako mi Onog, pored Kojeg nema drugog boga, nema sure u Kur'anu, a da ne znam na kojem je mjestu objavljena, niti je objavljen i jedan ajet, a da ja ne znam povodom čega je objavljen. A da znam da ima neko učeniji u Allahovoj knjizi od mene, do koga je moguće stići na devu, odjahao bih do njega.“ Bilježe Buhari br. 5002, i Muslim br. 2462.

- Ibnu Ebi Mulejke je rekao o Aiši radijallahu anha:

„Nije čula za nešto što ne poznaje, a da nije pitala sve dok nije naučila.“ Bilježi Buhari, br. 103.

- Bilježi Imam Malik u Muvetti, da je Ibnu Omer proveo osam godina pamteći suru El-Bekara i njena značenja.

A ono što ga je navelo da tako postupi je govor Allaha Uzvišenog u Kur'anu: „Knjiga koju ti objavljujemo blagoslovljena je, da bi oni o riječima njezinim razmislili.“ [Sad: 29]. Jer razmišljanje o govoru nije moguće bez poznavanja značenja. Izbačeno

I jer je cilj svakog govora njegovo značenje, a ne samo puke riječi.

Poznato je da nije moguće tek tako čitati neku stručnu knjigu iz nauka poput medicine ili aritmetike, bez da ima neko ko će to objasniti. Pa kako tek onda sa Allahovom knjigom, koja je preča da se pojasne njena značenja, jer je u njoj zaštita, uspjeh i sreća, i jer na njoj opstojе njihova vjera i njihov dunjaluk. Povodom toga, Ibn Tejmije rahimehullah, je rekao: „Ashabi radijallahu anhum su bolje razumjeli kur'anska značenja nego što su pamtili njegova slova. A potom su prenijeli ta značenja tabi'inima sa većom brigom nego o slovima.“ Ibn Tejmije, Mukaddimetu fi usulit-tefsir str. 37. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (17/353). Ovo nije samo slučaj sa ashabima radijallahu anhum po pitanju brige da se nauče i razumiju Kur'anska značenja, već i sa odabranim generacijama poslije njih:- Pa se tako prenosi od Mudžahida, koji je tabi'in, da je rekao:

„Tri puta sam prelazio Kur'an pred Ibn Abbasom radijallahu anhu, od sure Fatiha do sure Nas, zastajući kod svakog ajeta i pitajući o njegovom značenju.“ Ibn Džerir Et-Taberi, Džami'ul-bejan (2/524).

Sve ovo ukazuje da je traženje i učenje značenja šerijatskih tekstova kod njih bila obavezna stvar, na što ukazuju i ajeti koji naređuju razmišljanje (ar. التدبر). Hasan El-Basri je rekao:

„Allah dž.š. nije objavio ni jedan ajet, a da ne voli da se poznaje njegovo značenje.“ Ibn Tejmije, Derrut-tea'rudil-a'kli ven-nakli (1/208).

3. Čistoća i sačuvanost njihove prirode (ar. الفطرة) od bilo kakvih akidetskih grešaka i zabludjelih ideja.

Ispravni prethodnici su pred silazak Objave bili narod koji nije čitao niti pisao, što je omogućilo da njihova priroda, na kojoj su stvoreni, oстане sačuvana, i što im je olakšalo razumijevanje šerijatskih tekstova ispravnim razumijevanjem, na koje prethodno nisu uticale vanjske ideje i filozofije.

Pa kad su naučili i razumjeli Ku'ran i sunnet, oni su postali vaga kojom su vagali ispravnost tuđih ideja i filozofija, i prizma kroz koju su ih posmatrali. „Međutim, oni koji su došli poslije njih su postali podložni tim idejama i filozofijama zbog miješanja sa drugim narodima i njihovim kulturama. A sačuvani su ostali samo oni koji su prihvatili menhedž selefa i slijedili njihov put.“ Abdurrahman Zunejdi, Menahidžul-bahs fil-akidetil-islamije, str. 441.

Izbačeno

4. Bili su najbrižniji da praktikuju ono što im vjera nalaže, a to nije moguće bez znanja i jasnog razumijevanja.

Ovo im je posvjedočio i Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekavši:

„Nema ni jednog vjerovjesnika koji je poslan prijašnjim narodima, a da u svom narodu nije imao drugove i pomagače koji su slijedili njegov sunnet i izvršavali njegove naredbe. A potom bi poslije njih dolazile generacije čiji govor djela nisu pratila, i koji su radili ono što im nije naređeno.“ Bilježi Muslim, br. 50.

A od Ebu Abdurrahmana Es-Sulemija se prenosi da je rekao:

„Svi koji su nas podučavali Kur'anu, poput Osmana bin Affana, Abdullaha bin Mes'uda i drugih ashaba radijallahu anhum, govorili su nam da oni kad bi nahifzali deset ajeta, ne bi dalje hifzali sve dok ne nauče šta sadrže ti ajeti od znanja i prakse.“ I govorili su: „Hifzali smo ajete i učili šta sadrže od znanja i prakse istovremeno.“ Slično se prenosi i od Ibn Mes'uda radijallahu anhu da je rekao: „Neko od nas kad bi nahifzao deset ajeta, ne bi dalje hifzao sve dok ne nauči šta se u njima traži od prakse.“ A prije je navedeno da je Ibnu Omer radijallahu anhu proveo osam godina hifzajući suru El-Bekara i ono što ona sadrži od značenja i prakse. Ibnu Ebi Šejbe, El-Musanef (10/460), br. 9978, Farijabi, Fedailu-l-Kur'an, br. 169, Ibn Džerir Et-Taberi, Džami'ul-bejan (1/80). Ibn Džerir Et-Taberi, Džami'ul-bejan (1/44).

Zato sljedbenici sunneta smatraju postupke ashaba obavezujućim dokazom koji presijeca razilaženje oko razumijevanja šerijatskog teksta.

Ebu Davud je rekao: „Ako se suprotstave dva hadisa, gleda se u postupanje ashaba nakon njega (Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem)“. Jer su njihovi postupci zasnovani na razumijevanju šerijatskih tekstova, a koje se temelji na sljedećem: Ebu Davud, Sunen br. 720.

1. na onome što su čuli od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem,

2. ili od onoga koji je čuo od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem.

3. ili onog što su razumjeli iz konkretnog šerijatskog teksta. Tako smo konstatovali budući da je njihovo razumijevanje najbliže istini, zbog toga što su potpuno poznavali jezik i načine sa kojim izrazi upućuju na propise, a naročito ako su se složili na nekom pitanju.

Usljed toga, nećeš moći naći da je od njih preneseno neko razumijevanje suprotno istini, koje je obaveza negirati i na njega upozoriti. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/129).

Iz ovoga se također razumije, da se njihovo razumijevanje vraća na sunnet i da je preuzeto iz njega, posebno u oblasti akide.

Zbog toga su hadiski učenjaci rekli da njihov govor o pitanjima vjere ove vrste ima propis predaje direktno od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Sujuti, Tedribur-ravi (1/190-193), Ahmed Kuštij, Ed-delilun-naklijju fil-fikril-kelamijji bejnel-hudždžeti vet-tevizif, str. 251.

Ibn Tejmije je rekao: „Mi znamo da su ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini najučćeniji u tefsiru Kur'ana i njegovim značenjima, kao što su najučćeniji općenito po pitanju Objave sa kojom je Allah poslao Svoga Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem.

Pa ko bude rekao suprotno onome što su oni rekli, i komentarisao (tumačio) Kur'an kako ga oni nisu tumačili, takav je pogriješio po pitanju dokaza (šerijatskog teksta) i po pitanju njegovog značenja (tj. onog na šta ukazuje).“ Ibn Tejmije, Mukaddimetu fi usulit-tefsir, str. 91.

I zato je nužno da svi muslimani budu složni da su to odabrane generacije

čije je razumijevanje islama i šerijatskih tekstova mjerilo za ispravno razumijevanje, i da se kod svakog neslaganja i razilaženja trebamo vratiti njihovom govoru da nam presudi šta je ispravno.

Isto tako je obaveza da nam i njihova praksa bude glavno mjerilo ispravnosti naših djela i našeg islama.

Rekao je Uzvišeni Allah:

„Pa, ako oni budu vjerovali onako kako vi vjerujete, na Pravom su putu; a ako se okrenu, oni su onda raskol počinili. Allah će te sigurno od njih zaštititi. On sve čuje i sve zna.“ [El-Bekara: 137].

Ovo nam takođe ukazuje, da svaki udar na tu generaciju i pokušaj izazivanja sumnje u njih, u to da su oni odabrani i da je njihovo razumijevanje mjerilo za druga shvatanja, predstavlja ustvari udar na islam i smatranje da Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, nije dostavio poslanicu, da nije dobro odabrao svoje ashabe, da ih nije odgojio i podučio Objavi,

te povrh svega predstavlja utjerivanje u laž Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i poricanje onog što su posvjedočili. Rekao je Uzvišeni Allah: „Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradiće ih skorom pobjedom.“ [El-Feth: 18]. I rekao je: „Muhammed je Allahov Poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima a samilosni među sobom; vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći od Allaha obilje i zadovoljstvo - na licima su im znaci, tragovi od padanja na sedždu. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i uspravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. Onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku.“ [El-Feth: 29].

5. Ashabi su posmatrali spuštanje Objave, što je uticalo na jasnoću i preciznost njihovog razumijevanja, koje su potom prenijeli tabi'inima, a oni tabi-tabi'inima.

Već smo spomenuli govor Ibn Mes'uda radijallahu anhu da nije spušten ajet, a da on ne zna gdje je spušten i povodom čega je objavljen.

A Alija bin Ebi Talib, radijallahu anhu, je rekao: „Pitajte me o Allahovoj knjizi, jer zaista poznajem svaki ajet, da li je spušten noću ili danju, da li je spušten u dolini ili na uzvišenju.“ Ibnu Sa'd, Et-Tabekat (2/338), Ibnu A'sakir, Tarihu Dimešk (42/398).

Ibn Tejmije rahimehullah je rekao: „Ashabi su posjedovali razumijevanje Kur'ana, koje mnogi potonji učenjaci nemaju. Isto tako su poznavali i sunnet, stanja i postupke Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, koje ne poznaju oni koji su se pojavili poslije.

A razlog tome je što su oni svjedočili spuštanje Objave Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, i što su ga gledali svojim očima, pa su znali šta je on želio nekim svojim govorom, postupkom i ponašanjem. Za razliku od onih učenjaka koji su došli kasnije, koji nisu imali uvid u to, i koji su stoga tražili propis iz onoga što je po njihovom ubjeđenju bio konsenzus ili analogija.“ Izbačeno Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (19/200).

Kaže Šatibi, nabrajajući stvari koje pretežu u korist razumijevanja ashaba nad ostalim:

„Drugo: Njihovo prisustvo događajima i novonastalim situacijama koje su iziskivale šerijatski propis, i njihovo prisustvo u trenutku spuštanja Objave, bilo Kur'ana ili sunneta, ukazuje da su oni bolje obaviješteni o stanju i situaciji zbog kojih je spuštena Objava, i da bolje poznaju povod Objave. Pa su zbog toga bili u stanju dokučiti ono što ne mogu oni poslije njih, jer nije isti onaj koji je svjedok nečemu i onaj ko je odsutan. Pa ono što bude od njih preneseno, da ograničava nešto što je općenito, a nisu se razišli oko toga, onda je ispravno da se radi po tome. A ako se razidu, onda je to stvar idžtihada.“ Šatibi, Muvafekat (4/128).

Poznavanje detalja oko spuštanja Objave, njihovo prisustvo u trenutku spuštanja i slušanje tumačenja Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, je bez sumnje imalo veliki značaj i uticaj na njihovo razumijevanje,

te predstavlja posebnost kojom su odlikovani nad onima poslije njih.

Primjeri toga su:

- Razumijevanje Ebu Ejuba radijallahu anhu, riječi Uzvišenog:

„I trošite imetak na Allahovom putu, i svojim rukama se u propast ne bacajte, i dobro činite; Allah, doista, voli dobročinitelje.“ [El-Bekara: 195]. U danu kada su opsjedali Konstantinopolj (današnji Istanbul), nekog čovjeka je ponio hamas (entuzijazam) u napadu na neprijatelja, pa rekoše ljudi: Dosta! Nema boga osim Allaha, baca sebe u propast... - pa je Ebu Ejub radijallahu anhu, spomenuo povod objave ajeta i rekao: „Bacanje rukama u propast je da se posvetimo i vodimo brigu o našim imecima, a ostavljamo džihad.“ Pa je Ebu Ejubovo poznavanje povoda objave ajeta bilo uzrok poznavanju ispravnog značenja ajeta. Bejheki, Sunenul-kubra (9/99).

- U to spada i događaj kada je Aiša radijallahu anha, ispravila razumijevanje Urveta vezano za riječi Uzvišenog:

„Safa i Merva su, doista, Allahova časna mjesta. Zato onaj ko Kabu hodočasti ili umru obavi, ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih.“ [El-Bekara: 158]. Urve je razumio da nije grješan onaj ko ostavi obred sa'ja, tj. hodanja između Safe i Merve, pa mu je Aiša radijallahu anha, negirala ispravnost tog razumijevanja, te objasnila da je povod objave ajeta to što je nekim Ensarijama bilo teško da tavafe između Safe i Merve, jer su tu monogobošci prije islama vršili neke obrede lažnom božanstvu Menatu, pa su o tome pitali Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, pa je objavljen ovaj ajet. I još je mnogo ovakvih primjera. Bilježi Buhari, br. 1643, Muslim, br. 1277.

Ima mnoštvo šerijatskih tekstova čije potpuno razumijevanje nije moguće bez poznavanja povoda objave. Kao na primjer riječi Uzvišenog:

„O vi koji vjerujete, brinite se o sebi; ako ste na Pravom putu, neće vam nauditi onaj koji je zalutao! Allahu ćete se svi vratiti i On će vas obavijestiti o onome što ste radili.“ [El-Ma'ide: 105]. I riječi: „Nikako ne misli za one koje raduje to što su uradili i koji vole biti pohvaljeni i za ono što nisu učinili - nikako ne misli da će se patnje sačuvati. Njima pripada patnja bolna.“ [Ali Imran: 188]. I još mnogo drugih tekstova. Izbačeno Izbačeno

6. Bili su najučeniji ljudi po pitanju jezika Kur'ana, tj. arapskog jezika, jer je Kur'an objavljen na njihovom maternjem jeziku:

„Na jasnem arapskom jeziku.“

[Eš-Šua'ra: 195]. Objavljen je na arapskom jeziku kakav su poznavali, bez imalo potrebe da ga dodatno uče i izučavaju. I prve tri odabrane generacije se smatraju najboljim poznavacima arapskog jezika i njegove stilistike. A najučeniji od njih su zasigurno ashabi radijallahu anhum. Rekao je Šatibi, u kontekstu nabiranja razloga zašto njihovo razumijevanje šerijatskih tekstova ima prednost nad drugim: „Jedan od njih je to što su vrsni poznavaoči arapskog jezika, arapi koji govore književnim arapskim jezikom, sačuvanim od bilo kakvih promjena. Jezik je bio na najvišem književnom nivou u njihovo vrijeme i zato su oni najbolje razumjeli Kur'an i sunnet koji su objavljeni na takvom književnom jeziku. Pa ako nam bude prenesen od njih neki govor ili postupak koji su u svojstvu pojašnjenja teksta, ispravno ga je prihvatiti i raditi po njemu.“ I rekao je: „Sve što nam je preneseno od razumijevanja ispravnih prethodnika vezano za Kur'an, je ono što arapski jezik podrazumijeva i na što ukazuju šerijatski dokazi.“ Šatibi, Muvafekat (4/128). Prethodni izvor (4/253).

Nema sumnje da je jedan od najvećih uzroka lošeg razumijevanja šerijatskih tekstova nepoznavanje arapskog jezika. Zato je i Hasan el-Basri rekao o novotarima:

„Upropastilo ih je to što nisu poznavali arapski jezik.“ Šafija je rekao: „Ljudi su se razišli i ostali nezalce jer su ostavili arapski jezik i uzeli jezik Aristotela.“ Buhari, Tarihul-kebir (5/93). Ez-Zehabi, Sijer ea'lamin-nubela (10/74). Rekao je Sujuti: „Pronašao sam da je selef prije Šafije ukazao na ono na šta je i on ukazao, da je uzrok novotarije nepoznavanje arapskog jezika.“ Sujuti, Savnul-mantik, str. 22.

Stoga, jezik koji treba da smatramo osnovom na koju se vraćamo u tefsiru i razumijevanju Kur'ana, je onaj jezik koji su koristili ashabi radijallahu anhum, a ne ovaj savremeni jezik.

A ono što je ubačeno u arapski jezik u vremenima poslije njih, ne treba uopšte uzimati kao mjerilo u razumijevanju Kur'ana. El- Kasimi, Mehasint-te'vil (1/236). Abdurrahman Budri', Menhedžus-sijak fi fehmil-Kur'an, str. 36.

Rekao je Ibn Tejmije, rahimehullah: „Onaj ko ne poznaje jezik koji su upotrebljavali ashabi radijallahu anhum, na kojem im se obraćao Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, i njihove običaje u govoru, takav je iskrivio značenje govora.

Mnogi ljudi su odrasli na terminologiji svog naroda i njihovim običajima u izražavanju, pa kad nađu te izraze u Allahovom govoru, ili govoru Njegova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem ili ashaba radijallahu anhum, pomisle da oni žele sa tim izrazima ono značenje koje je u terminologiji tog naroda. Međutim, ono što želi Allah, Njegov Poslanik i ashabi tim izrazima je nešto sasvim drugo.“ A potom je naveo primjere za to. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (1/243).

Poznato je da ljudi u međusobnom razgovoru bolje razumiju jedni druge nego što razumiju teorijske nauke.

Isto tako, ljudi shvataju jedni druge bolje i potpunije nego što razumiju pravila koja su neki teoretičari postavili kako bi utvrdili da se sa govorom ne može postići pravo i potpuno znanje. A'mira Rašidi, Tahrif mea'nil-elfaz, str. 161.

Navedeno ukazuje da je nužno da razumijevanje Kur'ana i sunneta bude sa jezikom kojeg su koristili ashabi radijallahu anhum i njihovi sljedbenici, a ne sa onim koji su upotrebljavali oni koji su se pojavili poslije njih.

Koliko su samo zla nanijeli tom novom terminologijom i dodavanjem novih značenja riječima koja arapi nisu upotrebljavali, prije strašnog zločina nad akidom muslimana koji je posijao sumnju u njihove umove. 7. Bili su najumniji, najpametniji i najpronijiviji ljudi.

Razlog tome je njihova snaga imana, bogobožnost i ubijeđenost u postojanost istine, koje im jača spoznaju i čini je ispravnom, i daje im sposobnost da rastave istinu od neistine. Uzvišeni Allah je rekao: „O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam.“ [El-Enfal: 29]. I riječi Uzvišenog: „O vi koji vjerujete, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati, i daće vam svjetlo pomoću kog ćete ići, i oprostiće vam – jer Allah prašta, i samilostan je.“ [El-Hadid: 28]. Također, riječi Uzvišenog: „A one koji za Uputom streme, On će im Uputu povećati i bogobožnost dati.“ [Muhammed: 17]. Rekao je Uzvišeni: „A kada bi onako kako im se savjetuje postupili, bilo bi im bolje i u vjeri čvršće.“ [En-Nisa': 66].

Nema sumnje da su ashabi radijallahu anhum, tabi'ini i njihovi sljedbenici, najbolje izvršili ono što Uzvišeni Allah traži, pa im je On podario ono što je obećao, jer On ispunjava svoje obećanje.

„Oni su ljudi najpotpunijeg razuma, najispravnije analogije, najpreciznijeg mišljenja, najispravnijeg govora i pogleda na stvari, najupućeniji u dokaze i najjači u raspravi, najpotpunije pronijivosti i najistinitijih snoviđenja, najoštrijeg vida i najpreciznijeg sluha.“ Kako i ne bi bili kad je Objava potvrdila idžtihad nekih od njih, kao što je slučaj sa Omerom radijallahu anhu i njegovim mišljenjem o zarobljenicima bitke na Bedru, te mišljenjem o hidžabu itd. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/9). Vidi: A'džurri, Eš-Šeria' (2/301). Abdullah bin Mes'ud radijallahu anhu je rekao:

„Allah je pogledao u srca Svojih robova pa je našao da je Muhammedovo sallallahu 'alejhi ve sellem, srce najčišće od svih, pa ga je odabrao i poslao ga sa Poslanicom. Potom je pogledao u srca robova poslije Muhammeda sallallahu 'alejhi ve sellem, pa je našao da su srca njegovih ashaba najčišća, pa ih je učinio Poslanikovim pomagačima i borcima za Allahovu vjeru. Pa ono što muslimani vide lijepim, to je kod Allaha lijepo, a ono što vide ružnim, to je kod Allaha ružno.“ Bilježi Ahmed (1/389), br. 3600, Taberani, br. 8582, Tajalisi, br. 243. Šejh Arnaut je ocijenio Ahmedov lanac dobrim.

Abdullah bin Omer radijallahu anhu je rekao:

„Ako neko od vas bude nekog slijedio, neka slijedi onog ko je umro. Zaista su Muhamedovi sallallahu 'alejhi ve sellem, ashabi bili najbolji od ovog ummeta, najpobožnijih srca, najdubljeg znanja i najmanje usiljenosti... narod kojeg je Allah odabrao da budu drugovi Muhameda sallallahu 'alejhi ve sellem, i da prenesu vjeru. Pa ih slijedite u njihovom moralu i vjeri, jer su oni bili na pravom putu.“ Slično je preneseno od Ibn Mes'uda radijallahu anhu, Hasana el-Basrija i od Omera bin Abdulaziza u pismu koje je poslao Adijju bin Erta. Ebu Nu'ajm El-Asbehani, Hiljetul-evlija (1/305). Ibn 'Abdul-Berr, Džami'u bejjanil-'ilmi ve fadlihi, str. 418-419, Begavi, Šerhus-sunne (1/214). Ibnu Betta, Ibanetul-kubra (1/319). Šereful-hak El-Azim Abadi, 'Avnul-ma'bud (12/365).

Nemoguće je da Uzvišeni Allah uskrati ispravno razumijevanje vjere onima koji su nam vjeru dostavili, a da ga podari onima koji su došli poslije njih.

Zato je Ibn Abbas radijallahu anhu rekao haridžijama, kad ga je Alija radijallahu anhu poslao da pregovara sa njima:

„Dolazim vam od Poslanikovih sallallahu 'alejhi ve sellem ashaba, muhadžira i ensarija, od sina amidže Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, i njegovog zeta, u čije vrijeme je Kur'an objavljen, i čije tumačenje oni bolje od vas poznaju, a među vama nema niko od njih.“ Izvor je naveden na 20-oj strani. Katade rahimehullah je rekao:

„Haridžije su se pojavile u vremenu dok je bilo još mnogo ashaba u Medini, Šamu i Iraku, i dok su Poslanikove supruge radijallahu anhune još bile u životu. Tako mi Allaha, niko od njih nije postao haridžija, niti je bio zadovoljan time, niti ih je u tome podržao.“ Ibn Džerir Et-Taberi, Džami'ul-bejjan (3/178).

Ali ibn Fudajl je rekao svome ocu: „Babuka moj, kako je samo divan govor Muhamedovih ashaba radijallahu anhum!“

Pa mu otac reče: „Sinko moj, a da li znaš zašto je divan?“ Reče: „Ne, babuka.“ Reče: „Zato što su njime želili Allaha.“ Bejheki, Šua'bul-iman, br. 1608.

Imam Šafija je rekao: „Allah subhanehu ve tea'la je pohvalio ashabe radijallahu anhum u Kur'anu, Tevratu i Indžilu.

Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem je istakao njihove vrijednosti i položaj koje niko poslije njih neće postići. Allah im se smilovao! Obradovao ih je postizanjem najviših stepena istinoljubivih, šehida i dobrih robova. Oni su nam dostavili sunnet Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Gledali su kako mu se spušta Objava, pa su znali kada je Poslanikov govor općenit, a kada je poseban, znali su kada naređuje, a kada preporučuje, i poznavali su od njegovog sunneta više od nas.“ I rekao je: „Oni su iznad nas u znanju, idžtihadu, ostavljanju sumnjivih stvari, razumu, načinu postizanja znanja i izvođenju šerijatskih pitanja i propisa iz njega. Njihova mišljenja su nam preča i pohvalnija od naših.“ Izvor je naveden na 23-oj strani u fusnoti broj 5.

Čak i više od spomenutog, ispravni prethodnici radijallahu anhum su zbog njihove blizine i požrtvovanog slijedenja Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, vanjštinom i nutrinom, imali najviše berićeta, ne samo u razumijevanju Kur'ana i sunneta, već i u vojnim pohodima i žestokim ratovima sa Allahovim neprijateljima. Tome svjedoči ono što smo ranije naveli iz Dva sahiha u hadisu Ebu Sei'da el-Hudrija radijallahu anhu od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, da je rekao: „Doći će ljudima vrijeme kada će povesti bitku protiv skupine, pa će reći: Ima li među vama iko od ashaba Allahova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem? Pa će odgovoriti: Ima. Pa će pobijediti u bici. Potom će doći vrijeme u kojem će povesti bitku protiv skupine, pa će reći: Ima li među vama neko ko se družio sa ashabima Allahova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem? Pa će odgovoriti: Ima. Pa će pobijediti u bici. Potom će doći vrijeme u kojem će povesti bitku protiv skupine, pa će reći: Ima li među vama neko da se družio sa onim koji su se družili sa ashabima Allahova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem? Pa će odgovoriti: Ima. Pa će pobijediti u bici.“ Vidi izvor na 9-oj strani.

Allah je otvorio njihova srca za božansko svjetlo i Objavu, kao što im je otvorio zemlje i olakšao širenje islama.

Otvorio im je i srca ljudi, osvjetlivši ih Svojim svjetlom i učinivši ih prijemčivim za poslaničku uputu.

Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, navodeći primjer onoga koga je Allah poslao sa uputom i znanjem, je rekao: „Uputa i znanje s kojim me je Allah poslao jesu kao obilna plodna kiša koja padne na zemlju. Bude plodne zemlje koja primi vodu i urodi travom i mnogim drugim zelenilom, a bude i suhe tvrde zemlje koja zadrži vodu na sebi, pa Allah daje da se njome ljudi koriste: piju, navodnjavaju i napasaju stoku; a padne i na druge predjele, ravnice, koje niti zadržavaju vodu, niti urode kakvom travom. Ovo je primjer za onoga ko je spoznao Alláhovu vjeru i okoristio se onim čime me je Allah poslao, pa nauči i druge poučava: i primjer za onoga koji nije prihvatio Alláhovu uputu s kojom sam poslan.“ Bilježe Buhari (1/211), br. 79, Muslim (4/1787), br. 2282.

Rekao je Ibn Tejmije: „Od onog što je opštepoznato među muslimanima, je da su nasljednici poslanika i vjerovjesnika, oni koji su uzdigli vjeru, znanjem, praksom i pozivanjem Allahu i Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem. Takvi su istinski sljedbenici Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, i oni su primjer dobre plodne zemlje, koja upija vodu, a potom urodi mnogom travom i zelenilom, pa je dobra samoj sebi i drugima; koji su spojili između jasnog znanja i snage u pozivanju vjeri, te su zbog toga nasljednici vjerovjesnika, o kojim Uzvišeni Allah kaže: „I sjeti se robova naših: Ibrahima i Ishaka i Ja'kuba, sve u vjeri čvrstih i dalekovidih.“ [Sad: 45]. Ovo el-ejdi označava snagu u izvršavanju Allahovih naredbi, a el-ebzar označava precizno znanje o vjeri. Preciznim znanjem spoznaju istinu, a snagom se pomažu u

dostavljanju, izvršavanju i pozivanju u ovu vjeru. Ova generacija je imala takvu snagu pamćenja i razumijevanja vjere, izvođenja propisa i tumačenja, da su iz toga potekle rijeke znanja i nauka...“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/92-93).

I rekao je: „Onaj ko poznaje teorijske, metafizičke i empirijske nauke, zna da je mezheb ashaba radijallahu anhum, uvijek ispravniji od mišljenja onih koji su došli poslije njih.“

A njihov mezheb je zasnovan na onome što su razumjeli od Kur'ana i sunneta. Čak štaviše, Ibn Hadžer kaže: „Kako da ne prihvatimo ono na čemu su se složile tri odabrane generacije, a onaj koji je poslan sa Šerijatom sallallahu 'alejhi ve sellem, im je posvjedočio da su najbolje generacije.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/93). Ibn Hadžer El-Askalani, Fethul-bari (13/408).

Rezime prethodno kazanog je da što god je čovjek bolje vjere i morala, biva u većoj saglasnosti sa istinom.

Ovo je razlog zašto je obaveza dati prednost razumijevanju ashaba, tabi'ina i tabi-tabi'ina, nad razumijevanjem drugih koji su došli poslije njih.

Došlo je do Ibn Omera radijallahu anhu da neki čovjek spominje Osmana radijallahu anhu po ružnom, pa ga je pozvao, posjeo ispred sebe i proučio mu:

„I siromašnim muhadžirima koji su iz svojih domova i iz posjeda svojih protjerani, tragajući za Allahovim obiljem i zadovoljstvom, i koji Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu, to su, zaista, iskreni.“

Pa ga je upitao: „Da li si ti od ovih?“ Reče: „Nisam.“ Pa je proučio: „A oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili, oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu zavist, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se ušćuvaju gramzivosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti.“ Pa ga je upitao: „A da li si od ovih?“ Reče: „Nisam.“ Pa mu je proučio:

„Oni koji poslije njih dolaze - govore: „Gospodaru naš, oprostí nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, milosrdan i milostiv.“ Pa ga je upitao: „A da li si od ovih?“ Reče: „Nadam se da jesam.“ Reče: „Ne, tako mi Allaha, neće biti od njih ko god ih po ružnom spominje i ko ima u srcu zlobe prema njima.“ Kurtubi, Džami'u li ahkamil-Kur'an (20/373), Ibn 'Atije, Muharrerul-vedžiz (5/228).

Svemtu spomenutom se mogu dodati i dokazi iz trećeg poglavlja koji ukazuju na šerijatsku utemeljenost davanja prednosti njihovom razumijevanju nad drugim.

Briga učenjaka da sačuvaju razumijevanje selefa kroz svoja djela

Zaista je ova tematika vrijedna truda i brige da se sakupi i zapiše.

I to je počelo u ranim vremenima zajedno sa zapisivanjem sunneta Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, jer ono u osnovi i predstavlja dio sunneta, a posebno ono što je preneseno od ashaba radijallahu anhum. Kao što se prenosi od Saliha bin Kejsana da je rekao:

„Udružili smo se Zuhri i ja da zajedno tražimo znanje, pa smo rekli: 'Zapisivat ćemo što je došlo od sunneta.' Pa smo zapisivali sunnet Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem.“ Reče: „Zuhri je zatim kazao: 'Zapisivat ćemo ono što je došlo od ashaba radijallahu anhum, jer je i to zaista sunnet.' Pa sam rekao: 'Ne, to nije od sunneta. Nećemo to zapisivati.'“ Ibn Kejsan je potom dao komentar: „On je to zapisivao, a ja nisam; pa je on uspio, a ja nisam.“ Abdur-Rezzak, El-Musanef br. 20488. Zbog toga, izraz sunnet obuhvata i praksu ashaba, nalazila se u Kur'anu i sunnetu ili ne, budući da ista predstavlja slijeđenje onog što su oni smatrali sunnetom koji nam možda nije prenesen, ili njihovog idžtihada na kojem su se svi složili, ili u najmanju ruku, četvorica halifa.“ Šatibi, Muvafekat (4/4).

Trud učenjaka u očuvanju ovog vrijednog naslijeđa se ogleda u njihovim pisanim djelima, u kojim su zabilježili predaje i praksu ashaba, tabi'ina i tabi-tabi'ina, koji su rezultat njihovog razumijevanja šerijatskih tekstova. U to se ubraja sljedeće:

1. Ono što su zabilježili u sahihima, sunenima i musnedima od predaja ashaba i tabi'ina, sa lancem prenosilaca ili bez.

Imam Buhari je tako zabilježio dosta predaja selefa, bilo da se radi o njihovom govoru ili praksi, a u tome ga je slijedio imam Tirmizi rahimehullahu te'ala.

2. Predaje ashaba, tabi'ina i tabi-tabi'ina, koje su zabilježili u musannefima i mu'džemima, sa lancem prenosilaca.

Primjer tome su musannefi od Abdur-Rezzaka i Ibn Ebi Šejbe. Abdur-Rezzakov Musannef sadrži nešto preko 21000 hadisa i predaja, a Ibn Ebi Šejbin Musannef sadrži oko 19000 hadisa i predaja, u kojima su većina predaje selefa. Dr. Abdullah Vekil Eš-Šejh, Davabit fehmis-sunne, str. 18.

3. Predaje selefa sa lancem prenosilaca, koje su sakupili u knjigama akide pod imenom Sunne (ar. السنة), i Odgovor džehmijama (ar. الرد على الجهمية).

Neki od onih koji su napisali knjige pod ta dva naslova su: Abdullah ibn Ahmed Edž-Dža'fi (šejh imama Buharije), Ebu Davud Es-Sidžistani, Abdullah bin Ahmed bin Hanbel (sin imama Ahmeda), Ebu Bekr el-Esrem, El-Hanbel ibn Ishak, El-Harb El-Kermani, Osman bin Se'id Ed-Darimi, Nua'jm bin Hammad El-Huzai, Ebu Bekr El-Halal, Ebu Bekr bin Huzejme, Abdur-Rahman ibn Ebi Hatim, Ebul-Kasim Et-Taberani, Ebu Šejh El-Asbehani, Ebu Abdullah bin Mende, Ebu Omer Et-Talemenki, Ebu Bekr El-A'džurri, Ebul-Kasim El-Lalikai itd. Također, od onih koji su sakupili predaje u akidetskim knjigama su: Ibnu Betta u djelu „Ibane“ i Kavamus-sunne u „El-Hudždže“, Nasr bin Ibrahim El-Makdisi u „El-Hudždže“ i dr. mimo njih. Ibn Ebi Šejbe u djelu „El-Iman“, Ebu Ubejd El-Kasim bin Selam u „El-Iman“, Ibn Ebi Hajseme u „El-Ilm“i tako dalje. Izbačeno

Predaje selefa sa lancem prenosilaca, koje su sakupili u knjigama tefsira, poput tefsira: Abdur-Rezzaka, Abd bin Humejda, Duhejma, Sunejda, Ibn Džerir Et-Taberija, Ebu Bekra ibn Munzira, Abdur-Rahmana ibn Ebi Hatima itd. Sujuti je sakupio veliki broj predaja selefa u svom djelu Ed-Durrul-Mensur, od kojih su neka izvorna djela izgubljena.

5. Ono što je sakupljeno u knjigama historije, biografija (ar. التراجم), generacija (ar. الطبقات) i životopisa (ar. السير),

poput: „Et-tabekatul-kubra“ od Ibn Sa'da, „Tarihu Bagdad“, „Hiljetul-Evlja“, „Tarihu Dimešk“, „Sijer e'alam-nubela“i tako dalje.

6. Ono što je sakupljeno u knjigama fikha i komentarima hadisa, kao knjige četiri mezheba, „Muhalla“ od Ibn Hazma, knjige Ibn Abdul-Berra, „Sunenu-kubra“ od Bejhekija, „El-Mugni“ od ibn Kudame, „Medžmu'u“ od Nevevija, „Fethul-bari“, kao i mnoge druge fikhske i hadiske enciklopedije.

Ovo je samo jedan dio onoga što sadrži predaje selefa, sa lancem prenosilaca ili bez, što je teško pobrojati na jednom mjestu.

Navedeno nepobitno ukazuje na brigu učenjaka o razumijevanju selefa, njihovom znanju, fikhu, dubokom razumijevanju šerijatskih tekstova i načina izvođenja šerijatskih propisa.

Nije im bila uloga samo puko prenošenje informacija, već utvrđivanje vjerodostojnih predaja na prvom mjestu, a potom znanje i rad po njemu. „Jer nije znanje u mnoštvu prenošenja, istraživanja i govora, već je ono svjetlo kojim se rastavlja vjerodostojno od onog koje to nije i kojim se rastavlja šta je iz vjerovjesničke svjetiljke, a šta od ljudskih mišljenja.“ Ibn Kajjim, Idžtimau'l-džujušil-islamije, str. 80, Ibn Redžeb El-Hanbeli, Bejan fadli 'ilmis-selef a'lel-khalef, str. 38.

Zato je rekao Imam Malik:

„Nije znanje u mnoštvu prenošenja, već svjetlo koje Allah ubacuje u srca.“ Tefsir Ibn Ebi Hatim (10/3180), Bejheki, Medhal, str. 231, Hatib, El-Džami' (2/174). Rekao je Ahmed bin Salih El-Masri: „Tumačenje njegovih riječi (Imama Malika), je da je svjetlo razumijevanje znanja i poznavanje značenja.“ Tefsir Ibn Kesir (6/531). Rekao je El-Hatib El-Bagdadi: „Znanje je u razumijevanju, a ne u mnoštvu prenošenja.“ El-Hatib El-Bagdadi, El-Džami'u li-ahlakir-ravi ve adabis-sami' (3/174), Sulejman En-Nedždi, Idahul-hudždže, str. 134.

Poslanikov sallallahu 'alejhi ve sellem, govor je bio jezgrovit i sažet,

i zato je rečeno: „Govora selefa je malo sa puno beričeta, dok je govora halefa (potonjih generacija) mnogo sa malo beričeta.“ Šerhul-akidetit-tahavije, str. 73, dr. Abdulmuhsin A'bad, Katful-dženal-dani šerh mukaddime risalel-kajrevanij, 1/3.

Sljedbenici selefa su spoznali vrijednost njihovog znanja, pa su ga smatrali najboljim znanjem. Rekao je Hafiz Ibn Redžeb, rahimehullah:

„Najbolje znanje iz tefsira Kur'ana, komentara hadisa i govora o halalu i haramu, je ono koje je preneseno od ashaba, tabi'ina i tabi-tabi'ina... Prema tome, najbolje znanje je precizno poznavanje i razumijevanje onog što je preneseno od njih, a naširoko razglabanje koje se pojavilo poslije njih, uglavnom ne donosi dobro, osim ako se radi o objašnjenju njihovog govora. Dok je govor suprotan njihovom ništavan ili beskoristan, jer je njihov govor sasvim dovoljan, čak i više od toga. Pa nećeš pronaći u govoru poslije njih nešto od istine, a da već nije sadržano u njihovom govoru, kraće i sažetije. Također, nećeš pronaći u govoru poslije njih nešto ništavno, a da u njihovom govoru nije ukazano na ništavnost istog, za onoga ko ga je razumio i analizirao. I njihov govor sadrži izvrsna značenja i precizne postavke, koja nećeš naći u govoru onih poslije njih, pa ko ne uzme znanje iz njihovog govora, prošlo ga je svako dobro i upao je u mnoge greške, slijedeći one koji su došli poslije njih.“ Ibn Redžeb El-Hanbeli, Fadlu 'ilmil-khalef, str. 67-68.

Onaj ko želi da pripiše neki govor ili mišljenje selefu neka se drži jedne od dvije stvari:

1. potpuno iščitavanje njihovog govora u knjigama tefsira i hadisa, gdje su predaje sa lancem prenosilaca,

2. ili da prenese od onog ko je upućen u njihov govor, praksu i ekspertize. Ibn Tejmije, Bejan telbisil-džehmije, (8/537-538), i Medžmu'ul-fetava (4/454), dr. Sa'd bin Bedžad El-Utejbi, Mevkiful-Ittidžahil-islamijil-aklanijil-mua'siri minen-nassiš-šerijji, str. 387. Sve ovo pokazuje dokle doseže važnost brige o govoru i predajama selefa, i njihovom čuvanju kroz pisana djela.

Oni koji se pripisuju sunnetu i džematu koriste dva načina da odrede i preciziraju mezheb selefa po nekom pitanju:

Prvi način: Preciziranje mezheba selefa putem onog što je preneseno od predaja i govora učenjaka, i ono biva na dva načina:

a) Raširenost određenog stava u govoru imama prethodnika oko kojeg se ne razilaze, poput stava: „Iman obuhvata govor i djela, povećava se i smanjuje“, ili „Allahov govor je objavljen i nije stvoren“ itd.

b) Da neki velikani od islamskih učenjaka, poznati po slijeđenju sunneta konstatuju da je konsenzus selefa na tom stavu.

Kao što imam Muhammed bin Nasr El-Mervezi, Ibn Abdul-Berr, šejhul-islam Ibn Tejmije i Ibn Redžeb konstatuju da je konsenzus učenjaka na stavu po pitanju definicije imana.

Znači prvi način biva na osnovu raširenog i poznatog stava selefa u kojem nije poznato da ima razilaženje, a drugi na osnovu konstatovanja konsenzusa nekog od islamskih velikana.

Drugi način: Preciziranje mezheba selefa na osnovu razumijevanja prenesenih stavova i predaja.

Znači na osnovu razumijevanja predaja od strane onog ko je navodi. I ovo ne mora značiti da je pogodilo tim razumijevanjem, što znači da može biti predmet kritike, bilo da se radi o kritici sa strane njegovog znanja ili razumijevanja ili pripisivanja. Pa ako na ovaj način dođe do određenog stava u nekom pitanju, smatrajući da je to u skladu sa Kur'anom i sunnetom, ili sa govorom nekog od selefa, koji nije proširen i poznat, to je u stvari rezultat njegovog vlastitog idžtihada. Znači da to on smatra stavom i mezheбом selefa, a u suštini to nije tako. Ovakav pristup je odvažio mnoge novotare da tvrde da su mezheb selefa.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/451).

Ovaj način preciziranja mezheba selefa ima osnovu u govoru jedne skupine novotara koji se pripisuju sunnetu i džematu, i u govoru nekih fekiha (šerijatskih pravnika).

U to spada ono što pripisuje Ebul-Hasan El-Eša'ri selefu, da je njihov stav da Allah nema džism (ar. الجسم), na osnovu njegovog razumijevanja mezheba selefa, jer su oni složni na pokudi poređenja Stvoritelja sa stvorenjima (ar. ذم التشبيه) i obavezi smatranja da je On čist od toga (ar. تأكيد التنزيه). Međutim, niko od selefa nije negirao Allahu džism, s obzirom da se radi o nepreciznim izrazima koji mogu imati višestruka (ispravna i neispravna) značenja. Pa to ne predstavlja mezheb selefa niti njihov stav. Slično ovome je pripisivanje mezhebu selefa prepuštanje značenja Allahovih imena i svojstava Uzvišenom Allahu (ar. التفويض), na osnovu onog što su oni razumjeli iz govora selefa, a ni to ne predstavlja mezheb selefa.

Ebul-Hasan El-Eša'ri, Mekalatul-islamijin (1/211). Izbačeno

Pa je ovakav način preciziranja mezheba selefa pogrešan. I on je jedan od razloga podijeljenosti onih koji se pripisuju selefu u posljednjim vremenima. A njihovo razilaženje je zasnovano na onom što su oni razumjeli da je mezheb selefa, a to međutim ne predstavlja njihov mezheb.

S druge strane, prvi način je ispravan, precizan i utemeljen, jer predstavlja prenošenje jasnog stava selefa na kojem su postigli konsenzus, ili se radi o stavu koji je poznat i raširen tako da nije poznato da mu se neko od njih suprostavio.

Treće poglavlje: Dokazi šerijatske utemeljenosti razumijevanja selefa, te plodovi pridržavanja istog

Sastoji se od sljedećih tema:

1. Dokazi šerijatske utemeljenosti razumijevanja ispravnih prethodnika.
2. Plodovi pridržavanja za razumijevanje i menhedž ispravnih prethodnika.

Prva tema: Dokazi šerijatske utemeljenosti razumijevanja ispravnih prethodnika

Nakon što smo govorili o važnosti razumijevanja selefa i naveli ono što ukazuje na to, došlo je vrijeme da navedemo šerijatske dokaze koji ukazuju na obaveznost davanja prednosti njihovom mišljenju nad drugim i vraćanja istom da nam presudi kod razilaženja, smatrajući ga jedinim meritornim za

razumijevanje šerijatskih tekstova i poznavanja intencija Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, kao i davanja prednosti onom što je rezultat njihovog razumijevanja, od načina dokazivanja šerijatskim tekstovima i njihovog praktikovanja. kao i davanja prednosti onome što je rezultat njihovog razumijevanja, od načina dokazivanja šerijatskim tekstovima i njihovog praktikovanja. Dokazi mogu biti oni koji ukazuju direktno i oni koji ukazuju indirektno, i u to spada sljedeće: Dr. Osman bin Alij Hasen, Menhedžul-istidlal 'ala mesailil-i'tikad 'inde ehliš-sunneti vel-džema'a (2/501-527).

Prvo: Dokazi iz Kur'ana:

1. Govor Uzvišenog Allaha:

„Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime. Za njih je On pripremio džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.“ [Tevba: 100].

Ajet jasno ukazuje na pohvalu i da je Allah zadovoljan sa onima koji slijede prvake ummeta, muhadžire i ensarije, koji su predvodnici i uzori selefa.

A slijeđenje obuhvata vjerovanje i praksu zasnovanu na ispravnom razumijevanju. I ova pohvala direktno podrazumijeva ispravnost njihove vjere i postupaka, a indirektno ukazuje na ništavnost postupaka onih koji postupaju suprotno njima. Pa je to jasan dokaz da je njihovo razumijevanje meritorno nad drugim u svim vjerskim pitanjima, akidetskim i fikhskim. Dr. Velid bin Rašid Es-Sei'dan, Tezkirul-halef bi vudžubi i'timadi fehmis-selef li edilletil-kitabi ves-sunne, str. 8. I imam Malik je ovim ajetom dokazivao obavezu slijeđenja ashaba radijallahu anhum. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/123-153).

Na isti način ukazuju na to i drugi ajeti u kojim Uzvišeni Allah hvali ashabe radijallahu anhum, poput 18. i 29. ajeta u suri El-Feth:

„Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima a samilosni među sobom;“ I riječi Uzvišenog: „Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli.“ I još mnogo ajeta, osim spomenutih, koji na isto ukazuju. „Sve ovo ukazuje ummetu na ispravnost njihovog puta i razumijevanja, njegovu jasnu utemeljenost u šerijatskim tekstovima i obavezu njegovog slijeđenja, te da je svako razumijevanje suprotno njihovom pogrešno i ništavno. Prethodni izvor, str. 9.

2. Govor Uzvišenog Allaha:

„Pa, ako oni budu vjerovali onako kako vi vjerujete, na Pravom su putu; a ako se okrenu, oni su onda raskol počinili. Allah će te sigurno od njih zaštititi. On sve čuje i sve zna.“ [El-Bekara: 137]. U ovom ajetu, Allah je ograničio pravi put na ono kako su vjerovali Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem i njegovi ashabi radijallahu anhum, pa je njihovo vjerovanje najbolje. Izbačeno

Nema sumnje da je to vjerovanje rezultat njihovog ispravnog razumijevanja i znanja o Božanskoj Objavi. I nemoguće je da oni koji su došli poslije njih budu sa njima na istom stepenu razumijevanja i vjerovanja. Dok je moguća jednakost u načinu, a to je da ih slijedimo u njihovom menhedžu, razumijevanju i djelovanju.

3. Govor Uzvišenog Allaha:

„A onoga ko se suprotstavi Poslaniku, nakon što mu jasno bude pokazan Pravi put, i slijedi put koji nije put vjernika, pustit ćemo da čini što je naumio, i bacit ćemo ga u Džehennem, a loše je to konačno odredište!“ [En-Nisa': 115].

Nema sumnje da se riječ "vjernika" ("i slijedi put koji nije put vjernika"), odnosi na ashabe, tabi'ine i tabi-tabi'ine, a potom na sve one koji slijede njihov put, te da se u tome nalazi upozorenje i prijetnja svim onima koji slijede put mimo njihovog puta.

Dokaz tome je i ajet iz sure Et-Tevba, ranije naveden, koji tumači značenje riječi "vjernika" u ovom ajetu. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/2). Tako da ovaj ajet naređuje slijeđenje ispravnog selefa i prijeti vatrom i propašću onima koji uzmu drugi put mimo njihovog. U ovome je i potvrda sačuvanosti od greške u svemu onome u čemu su se složili. I ovo je počast njima i Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem. Ibn Kesir, Tefsir Ibn Kesir (2/325).

Učenjaci koriste ovaj ajet kao dokaz da konsenzus predstavlja kategorički argumenat u Šerijatu (pored Kur'ana i sunneta, op. prev.), i da je sačuvan od greške.

I to znači da onaj ko se suprostavlja razumijevanju selefa, postupajući mimo toga, takav je ustao protiv konsenzusa. Čak je Uzvišeni Allah učinio suprostavljanje Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem i slijeđenje drugog puta mimo puta vjernika neodvojivim, pa svako onaj ko se suprostavlja Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, nakon što mu je pojašnjen pravi put, takav ustvari slijedi put koji nije put vjernika. Te isto tako obrnuto, ko slijedi put mimo puta vjernika, takav se suprostavio Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Šafija, Ahkamul-Kur'an str. 18-19, i Risala, str. 471, Ibn Kesir, Tefsir Ibn Kesir (3/414), Ibn Abdul-Berr, Et-Temhid (1/143), El-Bagdadi, Fekih vel mutefekkih (1/400), Es-Sem'ani, Kavati'ul-edille fil-usul (1/464),

Ibn Kudame, Revdatun-nazir (1/131), Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (19/178-179), Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/152), i tako dalje. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (19/193-194). Stoga, ajet ukazuje da je slijeđenje njihovog puta u vjerovanju i djelovanju stroga obaveza, jer zabrana suprostavljanja njihovom putu označava naredbu da se slijedi. A slijeđenje biva tako što ćemo postupati po onome na čemu su se složili od vjerovanja i prakse, a koji su rezultat njihovog razumijevanja. A slijeđenje njihovih stavova i ubjeđenja podrazumijeva slijeđenje njihovog razumijevanja, jer onaj ko im se suprostavi u razumijevanju, pa takav im se suprostavio u govoru i djelima. Velid bin Rašid Es-Sei'dan, Tezkirul-halef fi vudžubi i'timadi fehmis-selef, str. 8, Es-Sa'di, Tefsir Ibn Sa'di (2/165). Velid bin Rašid Es-Sei'dan, Tezkirul-halef fi vudžubi i'timadi fehmis-selef, str. 8, Es-Sa'di, Tefsir Ibn Sa'di (2/164). Imam El-Kassab El-Keredži je rekao u jednom dragocjenom govoru, gdje govori o onome što je preneseno od selefa vezano za tefsir ajeta u kojim se spominju Allahova svojstva: „Ako selef bude ashab, pa njegovo tumačenje se prihvata i slijedi, jer su oni svjedočili spuštanje Objave i naučili tefsir i tumačenje... A ako bude tumačenje nekog drugog od selefa mimo ashaba, pogledat ćemo da li ga u tome slijede poznati imami ummeta, prenosioci sunneta. Pa ako ga oni budu slijedili i u tome se sa njim slagali, i mi ćemo to prihvatiti i slijediti. Jer iako nije u pitanju stvarni konsenzus, ono je poput konsenzusa i predstavlja put vjernika. Da su imami smatrali da na tome nisu bili Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem i njegovi ashabi radijallahu anhum, onda oni to ne bi ni slijedili.“ Izbačeno Ibn Tejmije, Bejanu telbisil-džehmije (6/401), (gdje je preneseno iz djela El-Keredžija, El-fusulu fil-usuli anil-e'immetil-fuhul ilzamen lizevil-bid'i vel-fudul). Vidi: Osman Hasan, Menhedžul-istidlal (2/506).

4. Govor Uzvišenog Allaha:

„Vi ste najbolji narod koji se ikada pojavio: tražite da se čini dobro, a odvrćate od zla, i vjerujete u Allaha! A kada bi sljedbenici Knjige vjerovali, bilo bi bolje za njih; među njima ima vjernika, ali - većina njih su nevjernici.“ [Ali Imran: 110].

Izbačeno

Ajet se prvenstveno obraća ashabima radijallahu anhum i svjedoči im da su najbolji narod. I ovo svjedočenje da su najbolji je dokaz ispravnosti i potpunosti njihovog vjerovanja, govora i postupaka, koji su rezultat njihovog ispravnog razumijevanja i shvatanja. A ujedno predstavlja i podsticaj da se u tome slijede. Velid bin Rašid Es-Sei'dan, Tezkirul-halef fi vudžubi i'timadi fehmis-selef, str. 8 (govor sam sažeo, op.prev.).

5. Govor Uzvišenog Allaha:

„I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu...“ [El-Bekara: 143]. Riječ el-vesat (ar. الوسط), znači sredina, pravednost i odabranost, i tako su opisani ashabi radijallahu anhum, a uz njih i svako onaj ko ih slijedi u znanju i razumijevanju. Znači, ajet ima slično značenje kao i prethodni. Bilježi Buhari, br. 3161. Hatib El-Bagdadi, Fekih vel mutefekkih (1/406), Es-Sem'ani, Kavati'ul-edille fil-usul (1/464), Es-Subki, El-Ibhadž šerhul-minhadž (2/358), Eš-Ševkani, Iršadul-fuhul str. 140.

Ibn Kajjim kaže: „Oni su najbolji i najpravedniji narod u govoru, djelu i namjeri, i zbog toga su zaslužili da budu svjedoci poslanicima protiv njihovih naroda na Sudnjem danu.

Allah će prihvatiti njihovo svjedočenje i oni će biti Allahovi svjedoci. Zato ih je pohvalio i uzdigao njihov spomen.“ Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/133).

Nema bolje preporuke od toga da te Uzvišeni Allah uzme za svjedoka, jer da bi ti svjedočenje bilo prihvaćeno u dunjalučkom sporu moraš ispuniti određene uvjete, pa kako je onda kada te Allah odabere za Svog svjedoka protiv drugih naroda na Sudnjem danu.

Nema sumnje da je ovo veliki položaj, čija se veličina i značaj ne mogu riječima opisati.

Drugo: Dokazi iz sunneta:

Poslanikovi hadisi koji ukazuju na obavezu davanja prednosti razumijevanju selefa, na prvom mjestu ashaba, a potom davanju prednosti i njihovom načinu i menhedžu dokazivanja, su sljedeći:

1. Govor Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem:

„Onaj od vas ko bude poživio (poslije mene), vidjet će mnoga razilaženja. Vi se držite moga sunneta i sunneta pravednih halifa, zagrizite za to kutnjacima. A čuvajte se novina (u vjeri), jer je svaka novina novotarija, a svaka novotarija je zabluda.“ Bilježi Ahmed, Musned (4/126), Ebu Davud, Sunen (4/200), Tirmizi, Sunen (5/44), kaže da je hasenun-sahih (dobar u osnovi, a mnoštvo predaja ga podižu na stepen vjerodostojnosti), Ibn Madže, Sunen (1/18). Šejh Albani ga je ocijenio ispravnim u Es-Silsiletu el-ehadis es-sahiha, br. 2735.

Ovdje imamo jasnu naredbu da slijedimo ispravne halife radijallahu anhum, koji su imami selefa i njihovi prvaci. A naredba u osnovi ukazuje na obaveznost (ar. الوجوب) ukoliko nema nekog razloga koji je spušta na nivo pohvalnog (ar. المستحب).

Pa je zato obaveza slijediti ih u razumijevanju, znanju, ubjeđenju i praksi.

Ovo je jasna naredba da slijedimo ispravne halife radijallahu anhum, a kako je tek sa onim na čemu su svi ashabi složni (konsenzus), od pitanja razumijevanja šerijatskog teksta. Muhammed Hišam bin La'l Muhammed Tahiri, El-Kur'anul-kerim ve menziletuhu bejnes-selefi ve muhalifihim, str. 753. Vidi i komentar na hadis od Ibn Kajjima u l'alamul- muvekk'i'in (4/140).

Rekao je Šatibi: „Kao što vidiš, Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, je spojio sunnet pravednih halifa sa svojim sunnetom, da je od njegovog sunneta slijeđenje njihovog sunneta, a da su novine (u vjeri) suprotne tome.

Jer je njihov sunnet ustvari slijeđenje Poslanikovog sallallahu 'alejhi ve sellem, sunneta ili onog što su razumjeli iz njega. Ništa više mimo toga.“ Šatibi, El-I'tisam (1/88) i (1/187).

2. Govor Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem:

"Najbolja generacija jeste moja generacija, potom generacija poslije njih, a potom generacija poslije njih. Nakon toga, pojavit će se ljudi koji će preticati svjedočenjem zakletvu i zakletvu svjedočenjem." Izvori hadisa su prethodno navedeni. Slično prenosi Ebu Hurejre radijallahu anhu da je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem upitan: „Ko su najbolji ljudi? Pa je odgovorio: „Ja i oni koji su sa mnom, potom oni koji dolaze nakon nas i potom oni koji dolaze nakon njih.“ Bilježi ga: Ahmed, Musned (2/297), Ebu Nuajm, Hiljetul-evlija' (2/78), sa dobrim lancem prenosilaca. I došlo je u hadisu Vasile radijallahu anhu, da je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem rekao: "Neprestano ćete biti u hajru sve dok među vama bude onaj ko je vidio onog ko me vidio i družio se sa onim ko se sa mnom družio." Bilježe ga: Ibn Ebi Šejbe, Musanef (13/178), sa dobrim lancem, kako kaže Ibn Hadžer u djelu Fethul-bari, (7/7). Ovaj hadis prenosi petnaest ashaba radijallahu anhum. A skupina hadiskih eksperata je za njega rekla, da je mutevatir. Izbačeno Izbačeno

I on je dokaz da su prve tri generacije apsolutno najbolje od ummeta. Kaže Ibn Kajjim:

„To podrazumjeva da im se daje prednost u svemu, jer da su dobri samo u nekim stvarima mimo drugih, ne bi bili apsolutno najbolji ummet.“ Pa su zbog toga najbolji ummet u razumijevanju, najčišćeg znanja, najdubljeg poznavanja naučnih detalja, i najbolje prakse i ubjeđenja. Ima li logike da u njihovom vremenu nije bio neko ko je rekao ono što je ispravno u tim vjerskim pitanjima, ili da oni nisu razumjeli ili nisu znali, a da su razumjeli i znali oni što su došli poslije njih, ili da su pogriješili, a ovi poslije pogodili ispravno. Slavljem neka je Allah, ovo je čista potvora! Ibn Kajjim, l'alamul-muvekk'i'in (4/136). I zato što su oni bolji od onih što su došli poslije njih, na što ukazuje Kur'an i sunnet. „Slijeđenje njih je bolje od slijeđenja onih što su došli poslije, jer je njihov konsenzus sačuvan od greške. Pa čak i ako se razidu u mišljenjima, istina ne izlazi iz okvira njihovih mišljenja (znači da je neko od njih pogodio, ako nisu svi, op. prev.). Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (13/24).

Neki hadisi koji su slični ovom hadisu po značenju, koji hvale ashabe i podstiču da se slijede, su sljedeći: „Ne vrijeđajte moje ashabe...“ „Zvijezde su sigurnost nebesima, pa kad nestane zvijezda, doći će nebesima ono što je obećano, a ja sam sigurnost mojim ashabama...“ Izbačeno Bilježi Buhari, br. 3673, od Ebu Seida radijallahu anhu, i Muslim, br. 2540, od Ebu Hurejre radijallahu anhu. Bilježi Muslim, br. 2531. Vidi značenja na koja ukazuje hadis u l'alamul-muvekk'i'in (4/137). Značenje hadisa: Sudnji dan će nastupiti kad nestane zvijezda, to znači da su one sigurnost nebesima, pa kada nestanu doći će obećano i nebesa će se rascijepiti. A Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, je sigurnost ashaba radijallahu anhum od fitni, podijeljenosti i cijepanja, od odmetanja od vjere, novotarija itd., što je najavljeno da će se desiti poslije njega. U nastavku hadisa je došlo ono što je bilo i cilj navođenja hadisa, pa mi nije jasno zašto ga nije naveo do kraja. Nastavak je: "فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَمْنَةُ لِأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا" "Pa kad mene ne bude, doći će ashabama ono što je obećano. A ashabi su sigurnost ummetu, pa kad njih ne bude, doći će ummetu ono što je obećano." (op.prev.) Zbog toga: „Davanje prednosti nekom drugom menhedžu nad njihovim predstavlja obezvrijeđivanje svih ovih tekstova koji ukazuju na njihovu vrijednost i prednost. Kako dati prednost onima koji nisu upućeni da slijede ispravan menhedž u razumijevanju vjere?!“ Jasir bin Matir El-Matrefi, magistarski rad pod nazivom: Eserul-itidžahil-akadijji fit-tefsir, str. 42.

3. Od Ebu Vakida El-Lejsija radijallahu anhu se prenosi da je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, jedne prilike rekao:

„Zaista će se desiti smutnja.“ Rekoše: „Šta će biti sa nama, šta da činimo?“ Reče: „Vratite se onome na čemu ste bili prvobitno.“ Znači vratite se onome na čemu je bio selef, što obuhvata njihovo razumijevanje tekstova i rad po tome. Taberani, El-Mu'džemul-kebir (3/249), i El-Evsat, (8/294). Kaže Hejsemi u El-Medžme'a, (3/303): U lancu je Abdullah bin Salih, koji je ocijenjen pouzdanim, a u stvari ima slabost, dok su ostali prenosioci oni koji prenose Buharijin Sahih (pouzdani). Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Es-Silsiletu el-ehadis es-sahiha, br. 3165.

U hadisu se obraća ashabima, pa kao da najavljuje smutnju koja će se desiti među njima, i savjetuje ih da se vrate na ono na čemu su bili u vremenu Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, zatim dva šejha (Ebu Bekra i Omera radijallahu anhum), prije nego se desila smutnja i razilaženje.

Hadis ukazuje na to da što god je bliže vrijeme poslanstvu i počecima islama, ono je sačuvanije od smutnje i bliže ispravnosti.

Kao što ukazuje da je spas u vraćanju na ono na čemu je bio ispravni selef.

Treće: Predaje ashaba i imama prethodnika

Mnoštvo je predaja i tekstova prenesenih od ashaba, tabi'ina i imama poslije njih, koje podstiču na slijedenje ispravnog selefa u znanju, razumijevanju, ubjeđenju i praksi.

Prethodno smo naveli predaje nekih ashaba, koje ukazuju na važnost razumijevanja selefa, kao od Ibn Omera, Ibn Mes'uda, te onih koji su došli poslije njih, poput Hasana El-Basrija i Šafije.

I ovdje ćemo nastaviti navoditi njihove predaje, zbog važnosti tematike. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/139).

1. Od Huzejfe bin Jemana radijallahu anhu se prenosi da je rekao:

„O učeni, slijedite put onih koji su bili prije vas, jer tako mi Allaha, ako ih budete čvrsto slijedili, bićete ubjedljivi pobjednici. A ako ih ne budete slijedili, već lijevo-desno lutali, otićete u duboku zabludu.“ Buhari, El-l'tisam, br. 7282. Nemoguće je da istina bude nekim drugim putem od onog koji su oni hodili, na kojem su postigli apsolutno svaki hajr. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/139).

Zato je rekao El-Musejib bin Rafi':

„Ako bi im (ashabima) se desilo neko pitanje koje nije bilo za vrijeme Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, okupili bi se i donijeli bi zajednički stav, pa je istina ono što su oni zaključili.“ Bilježi Ed-Darimi, Sunen br. 115.

2. Ibn Mes'ud radijallahu anhu je rekao:

„Učite znanje prije nego bude uzdignuto.... i čvrsto se držite atika.“ A atik je ono na čemu su bili ispravni prethodnici radijallahu anhum od vjere, znanja i razumijevanja. Ed-Darimi, Sunen (1/22) i (1/164).

3. Osman ibn Hadir je rekao: Rekao sam Ibn Abbasu radijallahu anhu: „Oporuči mi nešto!“ Pa je rekao:

„Na tebi je da budeš ustrajan, da slijediš prvu stvar (da slijediš ono na čemu su bili ispravni prethodnici radijallahu anhum od vjere, znanja i razumijevanja, op.prev.), i da ne činiš novotarije.“ El-Ibane, Ibn Betta (1/319).

4. Omer bin Abdulaziz je rekao u poznatom pismu upućenom Adijju bin Ertau oko pitanja kadera:

„...Obaveza vam je da se držite sunneta, jer onaj koji je došao sa njim, zna šta se nalazi u onom što mu je suprotno od grešaka, zalutalosti, gluposti i pretjerivanja. Pa budi zadovoljan sa onim sa čime su i oni (selef) bili zadovoljni, jer što su oni ostavili, ostavili su sa znanjem i dalekovidnošću. Osim toga, bili su sposobniji od vas da nešto novo otkriju ako je u tome bilo kakvog dobra. A ako kažete da se desilo poslije njih, pa nije ga inovirao osim ko želi nešto drugo mimo njihovog sunneta i iz odbojnosti prema njima. Manjkav je onaj ko hoće manje od toga, a propao je onaj ko hoće više. Zaista su neki postupili grubo prema njima neukazujući im njihovo pravo, dok su drugi sa njima pretjerali i granice prešli. A oni nisu ni sa jednim, ni sa drugim, već na sredini između toga, na Pravom putu... Izbačeno Čitali su Kur'an kao što ga čitate, međutim, poznavali su njegovo tumačenje koje vi ne poznate....“ Ebu Davud, Sunen (12/365), El-Adžurri, Eš-Šeria' (1/555), br. 539, Ibn Betta, El-Ibane (2/335), br. 560, Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/7-8).

5. Rekao je neki čovjek Mutarrifu bin Abdullah ibn Eš-Šahir: „Nemojte nam govoriti osim iz Kur'ana.“ Pa mu je Mutarrif odgovorio:

„Tako mi Allaha, mi zaista ne tražimo Kur'anu zamjenu, već onog ko je učeniji u Kur'anu od nas.“ Bejheki, El-Medhal str. 331, Ibn Abdul-Berr, Džami'u bejanil-ilmi ve fadlihi (1/191).

6. Evza'i je rekao:

„Budi strpljiv na sunnetu, zaustavi se tamo gdje su se oni zaustavili, govori ono što su oni govorili, a ostavi ono što su oni ostavili, i slijedi put ispravnih prethodnika, jer dovoljno ti je ono što je i njima bilo dovoljno.“ I rekao je: „Drži se predaja selefa, makar te ljudi odbacili.“ Ebu Nu'ajm, Hiljetul-evlija (6/143). El-Adžurri, Eš-Šeria' (1/262), br. 127.

7. Imam Malik je rekao:

„Ne klanjamo iza novotara...“ , sve dok nije rekao: „Sunnetu se ne suprostavlja ni mišljenjem ni analogijom. Ono što su ispravni prethodnici protumačili i mi tako tumačimo, ono što su praktikovali i mi praktikujemo, a što su ostavili i mi ostavljamo. Od čega su se suzdržali i mi se suzdržavamo, slijedimo ih u onome što su pojasnili i derivirali od propisa u novonastalim pitanjima, i ne izlazimo iz okvira njihovih mišljenja kada se razidu.“ Imam Malik je pod ovim mislio na nepravedne vladare, novotare. Međutim, drugi učenjaci od selefa su zauzeli suprotan stav tvrdeći da se klanja za svakim vladarom, svejedno bio

pokoran Uzvišenom Allahu ili grješnik bio, pod uslovom da nije nevjernik (op.rec.). Ibn Kajjim, Idžtimau'l-džujušil-islamijje str. 155.

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno

Abbad bin Abbad Ebu Utbe El-Havvas, poznati asketa od tabi-tabi'ina, je rekao:

„Shvatite! Razum je blagodat. Koliko li samo ima razumnih koji se ipak upuštaju u ono u čemu je šteta, te zapostavljaju ono u čemu je korist, prema čemu su sasvim nemarni. Od koristi razuma je i to što ga čovjek ne upotrebljava u beskorisnom pa se, shodno tome, ne spušta na nivo ljudi koji su manje vrijedni ili onih koji čine novotarije slijedeći nekoga mimo ashaba Allahovog poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Takvi su zadivljeni svojim mišljenjem, smatraju ga jedino ispravnim, a sve mimo njega zabludom. Tvrde da je isto zasnovano na Kur'anu, a oni se zapravo suprotstavljaju njemu. Zar prije njih nisu bili istinski nosioci Kur'ana, koji su radili po onome što je u njemu jasno (ar. المحكم) i vjerovali u ono što je nejasno (ar. المتشابه)?! Bio im je poput svjetiljke koja osvjetljava put, a ujedno je bio vodilja i Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, a Poslanik je bio vodilja ashabama radijallahu anhum, a ashabi su bili vodilje onima poslije njih, i oni (ashabi) su bili složni u negiranju novotarija sljedbenika strasti...“ Potom je naveo osobine sljedbenika strasti, te je kazao: „... jer oni nisu obraćali pažnju na predaje prethodnika niti su slijedili muhadžire...“ Na kraju je zaključio govor rekavši: „Držite se Kur'ana, neka vam on bude vodilja i držite se predaja prethodnika...“ Ed-Darimi, Sunen (1/127), br. 655. 9. Ebul-Hasan El-Eša'ri (preselio 324. godine po hidžri) je pred kraj svog života rekao: „Naše mišljenje po kojem govorimo i naša vjera koju Allahu ispoljavamo je čvrsto držanje za Allahovu knjigu, Poslanikov sallallahu 'alejhi ve sellem, sunnet, predaje ashaba, tabi'ina i imama hadisa poslije njih. To je ono što zastupamo.“ Ebul-Hasan El-Eša'ri, El-lbane 'an usulid-dijane str. 8. Vidi: Ibn Fekih, El-'Ajnu vel-Eser str. 110.

10. Ebu Nasr Es-Sidžzi (preselio 444. godine po hidžri) je rekao: „Ehlu-Sunne je postojanog ubjeđenja u sve ono što su im prenijeli ispravni prethodnici od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem i ashaba radijallahu anhum, a čega nema u Kur'anu i sunnetu ili mu nije potvrđena vjerodostojnost u sunnetu, jer su oni naši imami koje nam je naređeno da slijedimo i da se njihovih predaja držimo. Ovo je isuviše jasno da bi se uopće trebalo dokazivati.“ Es-Sidžzi, Er-Risaletu ila ehli zubejd str. 99. 11. Imam Zehebi (preselio 748. godine po hidžri) je rekao: „Allahov robe, ako želiš biti pravedan, zastani na tekstovima Kur'ana i sunneta, potom pogledaj šta su rekli ashabi, tabi'ini i imami tefsira o tim ajetima, i šta su prenijeli da je mezheb selefa po tom pitanju, pa ćeš govoriti po znanju, ili ćeš šutiti zbog znanja.“ Zehebi, El-'Uluvvu li-alijil-gaffar str. 16.

Četvrto: Konsenzus

Konsenzus učenjaka ehli sunneta i džemata je na tome da su najbolje generacije ummeta u praksi, govoru i ubjeđenju, prva generacija muslimana, potom oni poslije njih, potom oni poslije njih.

Šejhul-islam Ibn Tejmije je prenio ovaj konsenzus kazavši:

„Nužno je poznato svakom onom ko je promišljao Kur'an i sunnet, i na čemu je konsenzus ehli sunneta i džemata, da su prve tri generacije od ovog ummeta najbolje po pitanju djela, govora i vjerovanja. Kao što je potvrđeno mnoštvom predaja od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, I da su oni u svemu bolji od onih koji su došli poslije njih, u znanju, djelovanju, vjerovanju, razumu, vjeri, objašnjavanju i ibadetu, i da su stoga preči da objasne ono što je sporno. Ovo neće odbiti osim onaj ko se oholi nad nužno poznatim stvarima od vjere islama, koga je Allah ostavio u zabludi i pored znanja koje nosi.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/158).

Tabi'ini su bili složni u slijeđenju ashaba, radu po njihovom govoru i izbjegavanju bilo kakvog vida suprostavljanja njima.

Jedan od onih koji to prenose je El-'Alai (preselio 761. godine po hidžri), koji je rekao: „U naše univerzalne postulate spada to, da su tabi'ni ostvarili konsenzus po pitanju slijeđenja ashaba i onog što se od njih prenosi, te radu po njihovim mišljenjima i fetvama, bez izuzetka.“ El-'Alai, Idžmalul isabe fi akvalis-sahabe str. 66. Konsenzus koji se smatra preciznim je ono na čemu su se složili ispravni prethodnici, jer se u vremenima nakon njih raširilo razilaženje. Muhammed Halil El-Herras, Šerhul-akidetil-vasitijje str. 256.

Ovo je također stav Ibn Kajjima, rahimehullahu te'ala, koji kaže:

„Ako neko od ashaba iznese mišljenje i nema niko ko mu se u tome suprostavlja, nije poznato da je neko od prethodnika dozvolio da se postupa suprotno tom mišljenju.“ Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/127).

Peto: Zdravo shvatanje i rasuđivanje

Izbačeno

1. Ono što je ustanovljeno kod muslimanskih masa je da su ashabi radijallahu anhum ljudi najpotpunijeg razuma i shvatanja, da su najbolje slijedili Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, da su najjače vjere, najčišćeg znanja, najobuhvatnijeg razumijevanja, i da nema niko poput njih nakon vjerovjesnika, po pitanju vjere, znanja, razumijevanja i djelovanja. Zato je nemoguće da od njih, koji posjeduju ova svojstva, budu bliži istini i boljeg razumijevanja oni koji su došli poslije njih. A duže smo pisali o ovom pitanju u drugom poglavlju: Važnost razumijevanja selefa i šta se na to nadovezuje od znanja i djelovanja. Izbačeno

2. Ako se suprostavi razumijevanje selefa i razumijevanje halefa (ar. الخلف), rješenje mora biti jedno od dvoga:

a) da istina bude sa onim koje je Uzvišeni Allah odabrao nad drugim da budu društvo najboljem od poslanika i njihovom prvaku, sallallahu 'alejhi ve sellem,

b) ili da istina bude sa onim koji su znanje uzimali iz knjiga grčke filozofije i logike, čija su pravila u suprotnosti sa neiskvarenim razumom, Kur'anom, sunnetom i predajama.

Pa koja je skupina preča da poznaje i razumije ono što je Allah objavio svome Poslaniku, i da poznaje intencije Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem?! Vidi: Abdullah Vekil Eš-Šejh, Davabit u fehmis-sunne str. 18.

I zato je korijen svih skretanja zabludjelih skupina okretanje od razumijevanja Kur'ana onako kako su ga razumjeli ashabi i tabi'ini i rad po onome što je suprotno tome.

Ovo predstavlja najveći vid suprostavljanja Allahu i Njegovom Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, ali na jedan vrlo licemjerman i perfidan način. Ibn Tejmije, Derru tea'rudil-akli ven-nakl (5/383).

3. Najznamenitiji učenjaci od halefa su priznali grešku koju su činili zbog načina razumijevanja i metodologije dokazivanja,

i žalili su što su učili ono što je suprotno razumijevanju selefa, jer ih je to navelo samo na pogrešne pretpostavke i iluzije, zbog kojih ih je snašla kazna da su počeli sumnjati u ono u šta bi nužno morali biti ubijeđeni. Toliko su pisali o ovome, priznavajući greške i propuste, iskazujući kajanje i vraćajući se mezhebu selefa, koliko ne može obuhvatiti ova knjižica. Ibn Tejmije, El-Istikame (1/79) i

Medžmu'ul-fetava (4/23). Šerh et-tahavijje, str. 227-228. Ibn Tejmije prenosi od uleme selefa sasvim suprotno stanje rekavši: „Nije poznato da se iko od učenjaka sunneta i hadisa, pa čak niko od dobrih ljudi iz muslimanskih masa, pokajao zbog svog govora i ubjeđenja.“ Ibn Tejmije, Nakdul-mantik str. 42.

Među najistaknutijim riječima njihovog vraćanja mezhebu selefa, je ono što je rekao jedan od njihovih velikana Ebu Me'ali El-Džuvejni u svom djelu El-Akidetun-nizamijje, u kojem se odrekao pogrešnih tumačenja i u kojem je koristio kao dokaz praksu ashaba. On je, naime, kazao:

„Oni su najbolji muslimani, sami su iznijeli breme šerijata i nisu žalili truda da utvrde temelje vjere, a usto su podučavali ljude onome čega su potrebni. Prema tome, ako se ovi ajeti moraju tumačiti mimo njihovog jasnog, vanjskog značenja; oni bi to definitivno uradili i sigurno bi tome veću pažnju posvećivali nego što su je posvećivali fikhskim propisima.“ El-Džuvejni, El-Akidetun-nizamijje str. 33.

A poznato je da su kelamijska tumačenja (tumačenja apologetičara) rezultat pogrešnog razumijevanja šerijatskih tekstova koje je suprotno razumijevanju selefa.

4. Nemoguće je da prve tri generacije, a posebno generacija ashaba koja je svjedočila spuštanje Objave Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, nisu znale i razumjele istinu i ono što je ispravno, te da nam to nisu prenijeli riječju i djelom.

U suprotnom, ili nisu znali istinu ili su zbog pogrešnog ubjeđenja govorili suprotno istini; a oboje je nemoguće. Prije svega, kako reći da nisu znali, a njihova srca su žudila za znanjem, jer je znanje o ispravnom načinu ibadeta od najvećih ciljeva i potreba, predmet stalnog pitanja i istraživanja. Više je nego poznato da njihove duše nisu ni za čim više žudjele. Pa kako se uopšte može i pomisliti da niko od njih, od čitave njihove generacije, nije znao, pored sve logike koja ukazuje na suprotno. Ovo se ne bi moglo reći ni o najslaboumnijim stvorenjima, koja se najžešće suprostavljaju Allahu, najviše žude za dunjalukom, koji su najnemarniji prema Gospodaru; pa kako se može onda reći za ashabe radijallahu anhum. Zatim, da su zbog pogrešnog ubjeđenja govorili suprotno istini, pa ovo ne može pomisliti razuman nemusliman, koji je objektivno proanalizirao njihovo stanje, a kamoli vjernik musliman. Ibn Tejmije, El-Fetva el-hamevijjetul-kubra str. 180 i Medžmu'ul-fetava (5/7-8).

5. Deriviranje propisa iz šerijatskih tekstova je zasnovano na dva temelja, što navodi i Šatibi koji je kazao: „Prvi je precizno poznavanje arapskog jezika i njegovih nauka, a drugi je poznavanje mudrosti i intencija Šerijata. Što se tiče prvog, ashabi koji su bili čistokrvni arapi, su bili poznati kao vrsni poznavaooci arapskog jezika i poezije, pa kao takvi nisu bili u potrebi da ih neko podučava njegovim pravilima. A po pitanju drugog temelja, pa on je postao sastavni dio njihove prirode zbog dugog druženja sa Allahovim Poslanikom sallallahu 'alejhi ve sellem, i zbog toga što su poznavali povode i situacije u kojim je spuštana

Objava i propisivani propisi; i jer nisu imali nikakvih predrasuda, pa su čistih umova shvatali i poimali te intencije i mudrosti, koje je Zakonodavac uzimao u obzir prilikom propisivanja propisa.“ Šatibi, Muvafekat (1/5).

Oni nisu bili u potrebi da izučavaju lance putem kojih se prenose hadisi, da istražuju stanje prenosioca i ocjenjuju svakog od njih zasebno, da istražuju mahane hadisa, da gledaju u usulska i fikhska pravila; već su se posvetili samo dvjema stvarima:

a)šta je rekao Allah i Njegov Poslanik,

b)šta je značenje toga što su rekli.

Pa su oni zbog toga najpreči ljudi da se slijedi njihovo razumijevanje. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/149).

Izbačeno

I zato je kod potonjih sljedbenika selefa konstatovano, da je jedan od dokaza kojim se obezvrijeđuju pogrešna mišljenja u razumijevanju i tefsiru šerijatskih tekstova, da takvo nešto nisu rekli ashabi i tabi'ini; a baš je to ono čime je Ibn Abbas radijallahu anhu, još prije njih, uspostavio dokaz nad haridžijama, konstatujući da među njima nema niko od poslanikovih ashaba radijallahu anhum koji su najučeniji u tefsiru Kur'anskih značenja. O ovome je govorio i Šatibi kazavši: „Dokaz tome je da takav tefsir ajeta uopće nije prenesen od ispravnih prethodnika, ashaba i tabi'ina; a da je takvo tumačenje bilo poznato kod njih, bilo bi i preneseno; Jer oni su bili najobazriviji u razumijevanju vanjskih i skrivenih značenja Kur'ana, u čemu su složni imami ove vjere; Pa ne mogu doći potonji od ovog ummeta sa boljim i ispravnijim od onoga sa čime su oni došli, niti mogu biti znaniji i učeniji od njih po pitanju Šerijata.“ I rekao je: „Zaista su ispravni prethodnici, ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini bili najučeniji u Kur'anu i njegovim naukama.“ Zato su davali prednost njihovom govoru i razumijevanju nad drugim, kao što je činio Ibn Džerir Et-Taberi, šejh i učitelj učenjaka tefsira, koji je tefsireći značenje riječi duluk (ar. دلوک) u ajetu: „Obavljaj propisane namaze kad Sunce s polovine neba krene“, [El-Isra': 78] Reкао je u tefsiru: „Ako je to rekao Abdullah bin Mes'ud radijallahu anhu, onda nema sumnje da je on bio učeniji po tom pitanju od drugih poznavaoaca arapskih izraza (ar. أهل الغريب), čije sam stavove naveo, pa je istina njegov govor mimo drugih.“ Izbačeno Šatibi, Muvafekat (4/248). Isti izvor (2/127). Ibn Džerir Et-Taberi, Džami'ul bejan fi tefisiril-Kur'an (15/28).

Isto tako kad je spomenuo tefsir ashaba i tabi'ina riječi Uzvišenog:

„I slavi i veličaj Ga noću i poslije obavljanja namaza.“; [Kaf: 40] a potom spomenuo govor drugih mufessira (učenjaka tefsira), rekao je: „Najpreči govor da bude ispravan je govor onih koji su rekli da se tu radi o dva rekata poslije akšamskog farza, jer je na tome konsenzus najboljih tumača (misli pod njima na ispravne prethodnike od ashaba i tabi'ina), jer da na tome nije konsenzus, rekao bih da je značenje ono što je rekao Ebu Zejd.“ Prethodni izvor (26/182).

I rekao je u odgovoru onim koji tefsire riječi Uzvišenog: (وَفِيهِ يَعْصِرُونَ) „u kojoj će cijediti“ (Jusuf: 49), suprotno od tefsira selefa:

„Dovoljno je tom tumačenju greške što je u suprotnosti sa konsenzusom ashaba i tabi'ina.“ Prethodni izvor (13/234).

Ebu Šame je rekao: „Ono što mi se ne sviđa kod nekih pisaca, je što prvo spomenu svoje mišljenje, a onda navedu da je neko od prvaka ashaba rekao drugačije.“

I ovo je u njihovom govoru i fetvama, a kako je onda sa njihovim menhedžom i razumijevanjem šerijatskih tekstova. Ebu Šame El-Makdisi, El-Mu'melu lir-reddi ilel emril-evvel str. 146.

6. Onaj ko je bio konstantno uz Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, takav je znaniji o njemu, njegovom govoru, životu i situacijama od onoga ko nije.

Prema tome, ashabi se nalaze na prvom mjestu kada je to posrijedi budući da su se družili sa njim, svjedočili spuštanje Objave i naučili njena značenja;

a potom nakon njih dolaze po vrijednosti tabi'ini i svi oni koji ih slijede u dobru od sljedbenika sunneta i džemata, čija su briga bili Kur'an i sunnet, njihovo pamćenje, izučavanje i podučavanje, bilo da se radi o lancima prenosilaca ili o onome što su prenijeli. Imam Šafija, rahimehullah, je rekao: „Kad vidim nekog učenjaka hadisa, pa kao da sam vidio Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, živog.“ A na drugom mjestu se prenosi da je rekao: „Kad vidim nekog učenjaka hadisa, pa kao da sam vidio nekog od Poslanikovih ashaba radijallahu anhum; Allaha molim da ih nagradi obilnom nagradom, jer su nam sačuvali našu vjeru, za šta im se ne možemo odužiti.“ S'ad bin Džad El-'Utejbi, Mevkiful-Itidžahil-islamijil-'aklanijil-mu'asiri minen-nassiš-šer'ijji str. 357. El-Hatib El-Bagdadi, Šerefu ashabil-hadis str. 46. Ebu Nu'ajm, Hiljetul-evlija' (9/109).

Ibrahim El-Harbi je rekao: „Ne poznajem bolje ljude od učenjaka hadisa; jedan od njih porani sa olovkom u ruci, pa kaže: 'Šta je radio Poslanik, kako je klanjao Poslanik!?'

Nemojte sjediti sa novotarima, jer onaj ko u novotariju upadne, teško se iz nje izvuče.“ Zehebi, Sijer e'alam-nubela (25/363).

Šesto: Historijsko iskustvo

Onaj ko dobro razmotri historiju muslimana, uvidjet će kroz to ispravnost onog što govorimo. Primjeri toga su idući:

1. Ono što je osvjedočeno, je da potonji ne može postići od znanja što je postigao prethodnik; pa znanje ashaba o Šerijatu sa svim njegovim ograncima je iznad znanja tabi'ina, a znanje tabi'ina iznad znanja onih koji su poslije njih, i tako sve do danas.

Onaj ko pogleda u njihove životopise, izreke i mudrosti, naći će čudesa, koja potvrđuju ovo što smo rekli. Pa su zbog toga knjige učenjaka prethodnika mnogo korisnije onome ko želi istinsko znanje, svejedno o kojoj nauci se radi, a posebno u šerijatskim naukama. Šatibi, Muvafekat (1/74).

2. Šejhul-islam Ibn Tejmije je rekao:

„To ćemo, u nekim slučajevima, spoznati tako što se po nekom pitanju prenosi razilaženje između ashaba i drugih, pa se uvijek ispostavi da su oni bili upravu. Ponekad njihovi neistomišljenici priznaju da su pogriješili, te prihvate njihov stav, a ponekad će ashabi posvjedočiti da su njihovi neistomišljenici zabludjeli i da su neznalice. Osim toga, može se desiti da vjernici, Allahovi svjedoci na Zemlji, posvjedoče u korist ashaba, a nekada i skupine koje im se suprotstavljaju, u međusobnom razilaženju, svoj stav koji je suprotan stavu druge skupine, pripisuju ashabama (želeći time dokazati da su u pravu, op.prev.).“ Ibn Tejmije, Nakdul-mantik str. 8, i Medžmu'ul-fetava (13/24-25).

3. U to spada i to što su složni u velikim, temeljnim pitanjima i pravilima vjere i menhedža, posebno što je vezano za akidu. Nećeš pronaći da se u tome razilaze,

što jasno ukazuje na ispravnost njihovog načina i menhedža, čime se odlikuju nad drugim.

Kavamus-sunne El-Asbehani rahimehullah, je rekao: „Ono što jasno ukazuje da su učenjaci hadisa nosioci istine, je to da ako pogledaš u sve njihove knjige, od prvih do posljednjih, od starih do novih, pored različitosti mjesta i vremena u kojem su živjeli, i udaljenosti njihovih zemalja i kontinenata; naći ćeš da su u pojašnjenju akide svi iste metode, istog načina, da idu istim putem bez zapinjanja i saplitanja, da im je govor jednak, da su im dokazi jednaki; nećeš naći da se razilaze u najmanjem dijelu toga, već kad bi sve sakupio što su rekli i prenijeli, pomislio bi da sve potiče od iste osobe, iz jednih usta; pa zar ima jasniji dokaz od ovoga?!“ El-Asbehani, El-Hudždže fi bejanil-mehadždže (2/224).

Da li se može iznjedriti novo razumijevanje šerijatskog teksta, koje nije preneseno od selefa?

Smatramo adekvatnim da završimo ovu temu sa odgovorom na dato pitanje, a koje može pasti na pamet čitaocu prethodno navedenog.

Poznato je da je Uzvišeni Allah naredio u Svojoj Knjizi da razmišljamo o njenim ajetima, rekavši:

„Knjiga koju ti objavljujemo blagoslovljena je, da bi oni o riječima njezinim razmislili i da bi oni koji su razumom obdareni pouku primili.“ [Sad: 29] A pokudio je one koji o njima ne razmišljaju: „A zašto oni ne promišljaju o Kur'anu? Jer, da je on od nekoga drugog, a ne od Allaha, oni bi u njemu našli mnoge protivrječnosti.“ [En-Nisa': 82] Zatim, Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, je bio obdaren jezgrovitim govorom - sa malo riječi bi rekao puno, što je iziskivalo visoke ambicije učenjaka da ta mnogobrojna značenja zaključe i razumiju. Alija radijallahu anhu je upitan, da li je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, ostavio neko posebno znanje ehlul bejtu mimo drugih ljudi, pa je odgovorio: „Ne tako mi Onog Koji čini da zrno proklija i Koji je stvorio sva živa bića, osim razumijevanja Allahove knjige, koje Allah daruje čovjeku, i ono što je na ovom papiru.“ Bilježi Buhari, br. 111 i 3047, Muslim, br. 131. Rekao je šejh Šenkiti, rahimehullah: „Riječi (osim razumijevanja), ukazuju da razumijevanje Allahove knjige utiče na nastanak novih nauka i znanja, koja nisu prethodno bila poznata ljudima.“ Šenkiti, Edvaul-bejan (3/110).

Ibn Mes'ud radijallahu anhu je rekao opisujući Kur'an:

„Njegove ljepote i čudesa ne prestaju.“ Abdur-Rezzak, El-Musanef br. 6017, Se'id bin Mensur, Sunen br.

7. Stoga su tabi'ini derivirali značenja iz Kur'ana koja nisu spomenuli ashabi radijallahu anhum. Izbačeno Shodno navedenom, učenjaci su dozvolili deriviranje značenja i razumijevanja iz šerijatskih tekstova, koja prije toga nisu rekli ispravni prethodnici, međutim, postavili su za to određena pravila i uvjete, od kojih su: Izbačeno

1. Da novo derivirano značenje nije u suprotnosti sa razumijevanjem ispravnih prethodnika, jer da je tako, onda bi to značilo da su svi ashabi sa svojim razumijevanjem Kur'ana pogriješili i da istinu nisu poznavali; posebno ako je u pitanju konsenzus ashaba, jer bi značilo da su se složili na grešci, a što dalje podrazumjeva da su se odabrane generacije ummeta složile na neznanju i grešci (što utjeruje Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem u laž, a oni su posvjedočili drugačije, op.prev.); i što dalje proizilazi iz toga, da u jednom vremenskom periodu nije bilo onih koji pozivaju Allahu i uspostavljaju dokaz protiv ljudi, što je takođe ništavno.

2. Da se novo značenje slaže sa pravilima arapskog jezika, jer je to jezik na kojem je vjera objavljena. Kaže Uzvišeni:

„Mi je objavljujemo kao Kur'an na arapskom jeziku, da biste razumjeli.“ [Ez-Zuhruf: 3] I riječi Uzvišenog: „Donosi ga povjerljivi Džibril, na srce tvoje, da opominješ, na jasnom arapskom jeziku.“ [Eš-Šu'ara: 193-195]. 3. Da u Kur'anu ili sunnetu bude nešto što podržava to značenje, jer jedan dio Kur'ana svjedoči drugom i podržava ga, a isto tako i sunnet pojašnjava ono što je u Kur'anu. Izbačeno Pa ako izostane neki od ovih uvjeta, to novo značenje će onda biti izmišljanje laži na Allaha i govor o Allahovoj vjeri bez znanja, koje je Allah strogo zabranio: Reci: „Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijeh, i neopravdano nasilje, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.“ [El-'Araf: 33]

Druga tema: Plodovi pridržavanja za razumijevanje i menhedž ispravnih prethodnika

Nema sumnje da je u pridržavanju razumijevanja vjere onako kako su je razumjeli ispravni prethodnici zaštita od svake smutnje i zablude, koje sa sobom nosi višestruke koristi i plodove, čuva čovjeka, njegovu akidu i ibadet, čuva ga od slijeđenja strasti, zabludjelih ideja i razumijevanja; jer nisu sablje izvučene, krv prosuta, životi prekinuti, časti pogažene, proglašavali muslimani jedni druge nevjernicima, podijelili se na suprotstavljene skupine jučer i danas, osim zbog pogrešnog tumačenja vjere zasnovanog na krivom razumijevanju šerijatskih tekstova, kako ih nisu razumjeli ispravni prethodnici radijallahu anhum. Od najistaknutijih koristi i plodova pridržavanja za razumijevanje i menhedž selefa su sljedeće:

1. Poznavanje onog što od nas hoće Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, što je cilj svakog muslimana koji želi čvrsto pridržavanje za Kur'an i sunnet, riječju i djelom, vanjštinom i nutrinom, da bi se spasio i sačuvao smutnji, da bi ostvario obožavanje Allaha Jedinog na osnovu upute i znanja.

To se može postići samo sa razumijevanjem vjere onako kako su je razumjeli ispravni prethodnici i nikako drugačije.

Cilj ispravnih prethodnika je bio poznavanje intencija Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, što je izvor upute i cilj svima onima koji idu stazom uspjeha, stazom koja vodi ka Allahovom zadovoljstvu.

A isto tako, od temelja uspjeha je slijeđenje ashaba i tabi'ina, njihove upute i načina razumijevanja. Naj sretniji ljudi, najispravnijih stavova u svim pitanjima vjere i onom što približava Gospodaru su oni koji vjeru uzimaju sa „njenog jasnog izvora, te svojim razumom, prirodom i vjerom odbacuju sva mišljenja onih koji vjeru tumače sa filozofijom i njenim postulatima, koji u nju ubacuju sumnje, traže joj mahane i čine je nejasnom.

Ti uspješni ljudi se natapaju obilnom kišom upute iz riječi najznanijeg stvorenja o Gospodaru svjetova; jer zaista su njegove riječi, sallallahu 'alejhi ve sellem, najobuhvatnijeg značenja i koristi, najboljeg objašnjenja i tumačenja Allahovih riječi, dostatne u svakom pogledu.“ Ibn Kajjim, Šifaul-'alil (1/18). Zatim, ono što je sadržano u znanju i razumijevanju selefa, većinom se zasniva na onom čemu ih je podučio Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, kojim ih je Allah uputio i izveo iz tmina na svjetlo, na put Silnog i hvale Dostojnog; kao što kaže Uzvišeni:

„O vi koji vjerujete, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati, i daće vam svjetlo pomoću kog ćete ići, i oprostiće vam – jer Allah prašta, i samilostan je – i neka sljedbenici Knjige znaju da oni nikakvu Allahovu blagodat neće dobiti, jer je blagodat samo u Allahovoj Ruci – daje je onome kome On hoće; a u Allaha je blagodat najveća.“ [El-Hadid: 28-29]. Rekao je Uzvišeni: „Allah je vjernike milošću Svojom darovao kada im je poslanika između njih poslao, da im ajete Njegove kazuje, da ih očisti, i da ih Knjizi i mudrosti pouči, iako su prije u očitoj zabludi bili.“ [Ali Imran: 164]. I riječi Uzvišenog: „Tako Mi i tebi objavljujemo Kur'an iz odredbe Naše. Ti nisi znao šta je Knjiga, niti što je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, ukazuješ na Pravi put, na put Allahov, Kome pripada sve što je na nebesima i sve što je na Zemlji. I, eto, Allahu se sve vraća!“ [Šura: 52-53].

I nema sumnje da su ashabi najučiniji po pitanju pravog puta (ar. الصراط المستقيم) i da su najbrižniji da njime hode, a potom njihovi sljedbenici od imama selefa.

Zato je i rekao Omer bin El-Hattab radijallahu anhu: „Ako budete razgovarali sa onima koji se bave manje jasnim ajetima, savladajte ih sa sunnetom. Doista, oni koji poznaju sunnet najbolje razumiju Allahovu

knjigu.“ Bilježi Ed-Darimi, Sunen (1/47), br.121, El-A'džurri, Eš-Šeria' (1/240), br. 93, El-Lalikai, Šerh Usuli 'itikad (1/123), br. 203, El-Asbehani, El-Hudždže fi bejanil-mehadždže str. 248.

2. Zatvaranje vrata novotarijama i onemogućavanje svakog oblika inoviranja u pitanjima vjere.

Naime, osnova kod novotara je da se vežu za neki tekst iz Allahove knjige ili sunneta, te ga tumače i razumijevaju na pogrešan način, proizvoljnim tumačenjem i razumijevanjem, koje je daleko od značenja koje hoće Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, a sve sa ciljem slijeđenja strasti i opravdanja novotarije u koju su upali. Dok je razumijevanje selefa sablja koja presijeca njihove novotarije u korijenu budući da je isto jedino ispravno i sve mimo njega je zabluda. Allah Uzvišeni kaže: „Pa, ako oni budu vjerovali onako kako vi vjerujete, na Pravom su putu; a ako se okrenu, oni su onda raskol počinili. Allah će te sigurno od njih zaštititi. On sve čuje i sve zna.“ [El-Bekara: 137].

Ibn Tejmijje je rekao: „Generalno govoreći, pogriješio je svako onaj ko je skrenuo sa puta ashaba i tabi'ina u razumijevanju vjere. Ne samo to, već se takav tretira kao novotar čak i ako je taj stav zauzeo na temelju idžtihada usljed kojeg mu se taj grijeh oprašta.“

Poslije toga je kazao: „Mi znamo da su ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini najučeniji u tefsiru Kur'ana i njegovim značenjima, kao što su najučeniji općenito po pitanju Objave sa kojom je Allah poslao Svoga Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Pa ko bude rekao suprotno onome što su oni rekli, i tumačio Kur'an kako ga oni nisu tumačili, takav je pogriješio po pitanju dokaza (šerijatskog teksta) i po pitanju njegovog značenja (tj. onog na šta ukazuje).“ Ibn Tejmijje, Mukaddimetu fi usulit-tefsir str. 91.

I ne samo to, već okretanje od razumijevanja selefa predstavlja veliku zabludu.

Pa onaj ko bude tumačio Kur'an i sunnet drugim tumačenjem mimo postojećeg tumačenja ashaba i tabi'ina, takav je lažov na Allaha, nevjernik u Njegove ajete i onaj ko iskrece značenje Allahovog govora. I takav otvara vrata velikim zabludama, koje su u islamu neprihvatljive.“ Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (13/243), (13/361), (15/94) i (16/51).

Zbog toga je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem rekao:

„Najviše čega se bojim za ummet je munafik koji je verbalno vješt i koji se raspravlja koristeći Kur'an.“ Bilježi Ahmed, Musned (1/22), br. 44, Bejheki, Šu'abul-iman, br. 1641. Albani ga je ocijenio ispravnim.

Rekao je Abbad bin Abbad El-Havvas Eš-Šami:

„Bojte se Allaha jer se vi nalazite u vremenu kada se ljudi slabo čuvaju sumnjivih stvari i kada su počeli stjecati znanje oni koji ga kvare slijeđenjem strasti. Oni ga uče samo kako bi bili popularni, a usto istinu miješaju sa onim što je neispravno. Izbačeno Pa kako da pronađe uputu onaj koji je traži kada je i sām onaj koji upućuje u zabludi!?“ Ed-Darimi, Sunen (1/805), Ebu Nuajm, Hiljetul-evlija' (8/283).

3. Sačuvanost od pokuđenog razilaženja i dijeljenja.

Omer ibnul Hattab radijallahu anhu je rekao Ibn Abbasu radijallahu anhu: „Kako će se ovaj ummet razići, a Poslanik im je jedan i kibra im je jedna?“ Pa mu je Ibn Abbas rekao: „O vođo pravovjernih, objavljen nam je Kur'an, pa smo ga čitali i poznavali povode objave; pa će o tome imati svoje mišljenje; a kad budu imali svoje mišljenje, razići će se; a kad se raziđu, pobiće se.“ Ma'mer bin Rašid, Džami' br. 20368, Ebu 'Ubejd, Fadailul-Kur'an, br. 17, Se'id bin Mensur, br. 42, El-Hatib El-Bagdadi, El-Džami'u li akhlakir-ravi ve adabis-sami'i (2/194), br. 1587, Bejheki, Šu'abul-iman, br. 2086, El-Muteki, Kenzul-amal, br. 3167.

4. Smirenost i sigurnost tragaoca za znanjem da je pogodio istinu.

Jer kada tragaoc za znanjem vidi da je pogodio istinu i da se ono što je razumio slaže sa razumijevanjem selefa, to će od njega otkloniti svaku sumnju i nedoumicu u ispravnost dokazivanja datim dokazom.

5. Prešućivanje onoga što je selef prešutio, a posebno kada se radi o pitanjima akide i vjerovanja, jer je u ostavljanju govora o pitanjima o kojim oni nisu govorili, spas i sigurnost. I zbog toga što je halef u tim pitanjima došao samo sa ništavnim zabludom. Zato su neki od selefa rekli: „Držite se predaja selefa, jer su iste dovoljne. Nakon njih se nije pojavilo nikakvo dobro koje je od selefa bilo skriveno.“ Ibrahim En-Nehai' je rekao: „Niste bolji od prethodnika pa da izmislite djela koja su njima ostala skrivena.“ Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (4/158). Šatibi, El-Muvafekat (4/78).

A prethodio je govor ashaba po ovom pitanju, zatim imama poslije njih, kao i naredba da se ne govori o onim stvarima koje su oni prešutili.

Jer oni to nisu prešutili osim znajući da je te stvari obaveza ostaviti i prešutiti.

6. Poznavanje šta je sunnet, a šta novotarija.

Mjerilo toga je menhedž i razumijevanje selefa. Pa sve od vjere i ibadeta što oni nisu radili, predstavlja uvođenje novotarija u vjeru, kao što je došlo u spomenutom obraćanju Ibn Abbasa radijallahu anhu haridžijama, da ono na čemu su oni ne predstavlja razumijevanje niti jednog od ashaba radijallahu anhum koji su najznatiji ljudi po pitanju tumačenja značenja Kur'ana.

Iz čega je jasno da se dokaz uspostavlja na osnovu menhedža i razumijevanja ashaba radijallahu anhum i onog što su oni praktikovali, a ne nečim drugim;

i da su novotari oni koji su se odcijepili od džemata, koji se suprostavljaju ashabima i imamima poslije njih. Tako da niko ne može sačuvati svoju vjeru i svoju akidu, osim na način da razumijeva tekstove onako kako ih je razumio selef, te da ostavi ono što su oni ostavili. Samo ovo je način i put imama sunneta. Ibnul Vezir, Isarul-hakki a'lel-halki str. 122.

El-Hasen rahimehullah, je rekao:

„Da je neko imao priliku živjeti sa prvom generacijom i vidjeti njihovo postupanje, potom da bude proživljen u ovom vremenu, mislio bi da od islama nije ništa ostalo.“ Potom je stavio ruku na obraz i rekao: „Osim ovog namaza.“ Potom je rekao: „Dok onaj ko živi u ovom vremenu teških iskušenja, Allaha moli da ga pomogne, nije imao priliku vidjeti ispravne prethodnike, a svakodnevno gleda novotare kako pozivaju u novotariju, dunjalučare kako pozivaju dunjaluku. Allah ga je sačuvao svega toga i učinio njegovo srce naklonjenim prema ispravnim prethodnicima, pa pita o njihovom načinu vjere, drži se njihovih predaja i slijedi njihov put; takvog čeka ogromna nagrada, pa budite od takvih inšallah.“ Ibn Veddah, El-Bide'u ven-nehju anha str. 74, Eš-Šatibi, Mukaddimetul-'tisam str. 26. A onaj ko skrene sa njihovog puta „radiće novotarije i tako će govoriti o Allahu i Njegovom Poslaniku bez znanja, a to su zabranili Allah i Njegov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem. Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (7/288). Pa je mjerilo ispravnosti i iznalaženje rješenja u raspravi i razilaženju, da se vratimo i pogledamo da li je selef tako razumio određeni šerijatski tekst ili ne, da li su oni po tome radili ili ne. Jer nemamo nikakve sumnje da su oni najbolje razumjeli Kur'an, što im je posvjedočio Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, i ogroman broj učenjaka; pa neka svako gleda kuda korača. Šatibi, El-Muvafekat (3/376).

Drugi dio: Šubhe (sumnje) islamskih modernista, kojima žele opravdati ostavljanje razumijevanja šerijatskih tekstova onako kako ih je razumio selef, - Analiza i opovrgavanje istih

U najvažnije dužnosti učenjaka i tragaoca za znanjem spada zaštita akide, odgovor na šubhe i njihovo opovrgavanje, a koje ubacuju razne frakcije i novotari, kao što se prenosi da je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

„Ovo znanje će nositi pravedni od svake generacije, koji će ga štititi od iskrivljavanja, lažnog prisvajanja i pogrešnog tumačenja.“ Ibn Veddah, El-Bide'u ven-nehju anha str. 1, El-Hatib El-Bagdadi, Šerefu ashabil-hadis str. 29, Ibnu Adijj, El-Kamil (1/153), El-'Adžurri, Eš-Šeria (11/157). Učenjaci su ga ocijenili da je mursel, međutim podupire ga i jača mnoštvo rivajeta.

I tako su učenjaci ummeta i čuvari šerijata revnosno izvršavali ovu plemenitu dužnost u svakom vremenu, iskreno postupajući prema Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, imamima muslimana i muslimanskim masama.

Slijedeći njihove korake, želeći da se poistovjetim sa njima i zbog datog obećanja, čvrsto sam donio odluku tokom pisanja prvog dijela ovog rada, da napišem nešto o šubhama onih koji odbijaju razumijevanje šerijatskih tekstova onako kako su ih razumjeli ispravni prethodnici, i da ih opovrgnem; pa mi je bilo olakšano da sakupim ove šubhe, koje se ponavljaju kroz njihove knjige, kao i da navedem uzroke zbog kojih se oni ne pridržavaju za neke šerijatske tekstove, te ih razumijevaju na neki novi način koji je suprotan razumijevanju ispravnih prethodnika. Izbačeno

Zbog mnoštva frakcija koje ne prihvataju razumijevanje selefa, odlučio sam da opovrgnem šubhe samo onih koji su najbliži istini. Oni, naime, u osnovi poštuju šerijatski tekst i razumijevanje ispravnih prethodnika;

međutim, ne pridržavaju se u potpunosti njihovog razumijevanja i smatraju njegovo ostavljanje po strani dozvoljenim kod nekih šerijatskih tekstova; oslanjajući se pri tome na neke šubhe prenesene od islamskih skolastičara ili od nekih savremenih sekularista i njihovih učitelja orijentalista i drugih. Pa su u tome našli uporište i sredstvo koje koriste kako ne bi radili po tim šerijatskim tekstovima i kako bi uveli nova razumijevanja istih, uprkos tome što ih oni poštuju u osnovi i što im je teško da ih tek tako zaobiđu.

Ukoliko ne bi koristili te šubhe kao sredstvo za širenje svojih razumijevanja i ako bi direktno prionuli negiranju tih šerijatskih tekstova i razumijevanja selefa, oni koji ih prate ne bi ih poslušali budući da muslimanske mase imaju taj osjećaj za poštovanjem i veličanjem šerijatskih tekstova i razumijevanja selefa koji ne može biti poljuljan tek tako. A oni, kako tvrde, imaju potrebu za malo elastičnijim i novijim tumačenjima šerijatskih tekstova, kako ne bi bili u koliziji sa savremenim principima i viđenjima.

Ti o kojim govorimo su poznati pod nazivom islamski modernisti. Naziv modernisti označava pripadnost savremenoj modernističkoj školi,

a opis islamski, kako bi se odvojili od neislamskih mislilaca, sekularista, liberala i dr.

Zatim, pripadnici ove frakcije se uveliko razlikuju u svom odnosu prema šerijatskim tekstovima i razumijevanju ispravnih prethodnika, budući da ih neki više poštuju, a neki manje;

međutim, ono što im je isto je to što su sebi dozvolili ostavljanje razumijevanja selefa i uvođenje novih razumijevanja po pitanju nekih šerijatskih tekstova, koja nisu bila poznata selefu, a radi slaganja sa zahtjevima vremena, savremenim idejama i shvatanjima.

Najvažnije od tih šubhi su sljedeće:

Prva: Selef nije sačuvan od greške i njihovo razumijevanje je ljudsko, pa se ne može smatrati jednakim. Objavi u obavezi pridržavanja istog. Zbog toga je obaveza razdvojiti između onog što je vjera i onog što je razumijevanje i idžtihad.

Druga: Razumijevanje šerijatskih tekstova je nešto u čemu se selef razilazi, čak su neki i pogriješili u tome, a neki su uzimali od israilijata (tekstova prethodno objavljenih knjiga); što predstavlja prepreku za pridržavanje njihovog razumijevanja.

Treća: Oslanjanje samo na njihovo razumijevanje vodi u slijepo slijedenje, pasivnost i zatvaranje vrata idžtihadu kod novonastalih pitanja.

Četvrta: Oslanjanje samo na njihovo razumijevanje je kontradiktorno sa promišljanjem kur'anskih ajeta, koje Uzvišeni Allah traži od nas.

Peta: Oslanjanje samo na njihovo razumijevanje vodi u pasivnost uma i naučne kreativnosti.

Šesta: Ono što podstiče na oslanjanje samo na njihovo razumijevanje je smatranje istih svetim i urođena ljubav prema očevima i djedovima.

Sedma: Oslanjanje samo na njihovo razumijevanje vraća nas u prošlost i predstavlja traženje fetve od mrtvih za pitanja i probleme živih.

Osma: Razumijevanje selefa je naslijeđe, a naslijeđe može biti ispravno i neispravno.

Deveta: Razumijevanje selefa odgovara i slaže se sa njihovim vremenom, međutim, vremena su se promijenila, pa se i razumijevanje mora promijeniti, jer Kur'an i sunnet odgovaraju svakom vremenu.

Potom slijedi završetak istraživanja navođenjem najvažnije literature koja je korištena prilikom pisanja, a potom i sadržaj tema rada.

Prije nego počnemo sa ovim šubhama i njihovim opovrgavanjem, volio bih napomenuti nekoliko stvari:

Prva: Spominjanje neke šubhe ne podrazumijeva da se ona doslovno spominje kod njih, niti da je prisutna kod svih,

već može biti izvedena iz skupine njihovih navoda i analiza, od onoga što očigledno ukazuje na njeno značenje. kao što se može razumijeti i iz njihovih stavova spram razumijevanja ispravnih prethodnika, iako se nisu o tome jasno očitovali.

A nekad ćemo spomenuti ono što može biti šubha, iako nismo vidjeli da su je jasno izrekli. Što se tiče odgovora i opovrgavanja, biće odgovoreno na sve šubhe.

Šejhul-islam ponekad navodi dokaze za šubhe protivnika koje čak ni oni nisu naveli zbog slabog znanja i poznavanja svih šerijatskih tekstova po tom pitanju, a potom odgovara na njih i opovrgava ih, pojašnjavajući da su dokazi koji se prividno mogu navesti u njihovu korist, da su ustvari protiv njih, čime njihove šubhe bivaju potpuno opovrgnute.

Shodno navedenom, ove šubhe se dijele na tri vrste:

1. one koje su jasno izrečene i navedene,

2. one koje nisu jasno izrečene, međutim, mogu se naslutiti i razumjeti iz njihovog ukupnog govora i menhedža u postupanju sa šerijatskim tekstovima i razumijevanjem selefa,

3. one koje nisu jasno izrečene, niti se mogu razumjeti iz njihovog govora i menhedža, shodno onome što je meni poznato; međutim, moguće je da se iste navedu na osnovu onoga što su isticali od teorija i stavova spram razumijevanja selefa.

Druga stvar: Mnogi od ovih modernista i mislilaca imaju kontradiktorne izjave i stavove. Na jednom mjestu spomenut će jedan stav, a na drugom sasvim drugi što ukazuje na klimavost i nepostojanost tih stavova i mišljenja;

i ovo je stanje onih koji se oslone samo na mišljenje, čije je svojstvo promjenljivost i nepostojanost, jer nema osnovu u postojanoj metodologiji jasnih postulata, već predstavlja mišljenja zasnovana na prohtjevima, pa se mijenja shodno njima, ili shodno situaciji i vanjskim uticajima. Kao što kaže Uzvišeni:

„Da je on od nekog drugog, a ne od Allaha, sigurno bi u njemu našli mnoge protivrječnosti.“ [En-Nisa': 82].

Ove šubhe se najviše očituju u njihovim fetvama i stavovima spram određenih šerijatskih tekstova, a uočljivo je da često mijenjaju stavove, što ukazuje na nestabilnost njihovog menhedža. Pored toga,

ponekad odustaju od svojih pogrešnih uvjerenja i prihvataju, djelimično ili potpuno, ispravan menhedž, što je svakako pohvalno. Ovakva vraćanja ispravnom menhedžu su vidljiva kod dr. Muhamed Ammare i dr. Fehmi Huvejd, a i kod drugih mimo njih.

Međutim, nije cilj ovog rada pojašnjenje i potvrda nečijeg stava, niti propis onoga ko ga zastupa, već je cilj pojašnjenje ovih šubhi, njihovih dokaza kojim dokazuju svoj stav spram razumijevanja selefa, a potom odgovor na njih i opovrgavanje istih.

Uvod

1. Pojašnjenje pojmova iz naslova drugog dijela.
2. Najvažniji uzroci nepridržavanja za razumijevanje selefa po pitanju šerijatskih tekstova od strane islamskih modernista.

Pojašnjenje pojmova iz naslova drugog dijela

1. Riječ šubha (ar. الشبهة) u arapskom jeziku označava nejasnoću, sumnju i zabludu.

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Izbačeno

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

U šerijatskoj terminologiji šubha označava nešto što sadrži istinu koja je pomiješana sa neistinom, te usljed toga, neistina izgleda poput istine i tako ljude odvodi u zabludu.

Dakle, šubha ovdje predstavlja ono što protivnik smatra dokazom dozvoljenosti ostavljanja razumijevanja ispravnih prethodnika, a to ustvari nije validan dokaz.

2. Izraz islamski modernisti predstavlja islamske mislioce koji su jednim dijelom nastali pod uticajem racionalističke modernističke škole, koja djelimično ili u potpunosti odbija primjenu šerijatskih tekstova u aspektima života mimo vjerskih obreda. Oni se, usto, nazivaju i islamskom ljevicom. Izbačeno Izbačeno Njihov menhedž predstavlja pokušaj kompromisa ili spoja između ideja spomenutih modernista i islamske osnove kojoj se oni u globalu pripisuju i njoj pozivaju, zbog čega su i opisani kao islamski, što ih odvaja od opće racionalističke škole.

Međutim, suprostavljaju se Šerijatu zbog onog što oni nazivaju „zahtjevi vremena“, pa po njihovoj tvrdnji, naučni i obrazovni napredak podrazumijevaju ponovno tumačenje nekih šerijatskih tekstova i tradicionalnih vjerskih načela u svjetlu novih vladajućih filozofskih i naučnih shvatanja.

Najvažniji uzroci nepridržavanja za razumijevanje selefa po pitanju šerijatskih tekstova od strane islamskih modernista

Tokom izučavanja odnosa ove skupine spram šerijatskih tekstova i njihovog truda da iznađu dokaze koji će im dozvoliti ostavljanje razumijevanja selefa,

a time i uvođenje novih prilagodljivih razumijevanja, koja će im dati slobodu da prihvate šerijatske tekstove ili da ih odbace u zavisnosti od toga jesu li u skladu sa savremenim načinom života ili ne; uvidio sam da su najvažniji uzroci tog njihovog stava sljedeći:

1. Relativiziranje šerijatskih tekstova i njihovog kategoričkog značenja, a davanje pretjerane širine hipotetičkom, svejedno bilo to u pogledu vjerodostojnosti dokaza ili ukazivanja istog na značenje. To ih navodi da smatraju da je moguće da šerijatski tekstovi budu u suprotnosti jedni sa drugima, te da se tumače drugačije od onoga na šta ukazuju svojim vanjskim značenjem, odnosno ostavljanje stvarnog i uzimanje figurativnog, prenesenog značenja; ili da tvrde da mi ne poznajemo njegovo značenje i da ga prepuštamo Allahu, čime ga lišavaju svojstva dokaza. Ako ovako obezvrjeđuju same šerijatske tekstove, onda će još lakše obezvrjeđivati predaje i razumijevanje selefa. Ovdje je riječ o dokazu u šerijatu, njegovoj vjerodostojnosti i načinu ukazivanja na značenje, a i jedno i drugo može biti kategoričko i hipotetičko. Prema tome, imamo kategoričku vjerodostojnost i način ukazivanja na značenje, i hipotetičku vjerodostojnost i način ukazivanja na značenje. Kategorička vjerodostojnost dokaza je da je vjerodostojan bez imalo realne sumnje u suprotno, a kategorički način ukazivanja na značenje je da dokaz ukazuje da nešto i nema realne mogućnosti da se protumači drugačije. S druge strane, hipotetička vjerodostojnost dokaza znači njegovu realno jaku vjerodostojnost sa manjom mogućnošću da ne bude tako, a hipotetički način ukazivanja na značenje je da dokaz ukazuje na neko značenje sa manjom mogućnošću da ukazuje na nešto drugo. Većina islamskih modernista je preuzela pogrešan stav islamskih skolastičara po pitanju ahad predaje, a to je da one nisu kategoričke vjerodostojnosti, te da većina Kur'ana ima hipotetički način ukazivanja, dok im je većina sunneta hipotetičke vjerodostojnosti i načina ukazivanja. (Vidi: Jusuf El-Kardavi, El-Idžtihadu fi šeria', str. 107-108). Čak su dodali na njihov stav, da ahad predaje ne mogu biti dokaz samo u akidi, da takođe ne mogu biti dokaz u nekim fikhskim praktičnim pitanjima; čak štaviše

smatraju da 99% šerijata hipotetički ukazuje na šerijatski propis, tj. da je hipotetičkog načina ukazivanja, što im otvara mogućnost prilagođavanja i uvođenja novih razumijevanja, u šta spada i idžihad. (Vidi: Jusuf El-Kardavi, Et-Tetarruful-'almanijj, str. 64). A isti autor je to detaljno obradio u knjizi: Usulu ehliš-sunneti vel-džema'a fit-tea'muli me'an-nususiš-šer'ijje ve mevakiful-'asranijjinil-islamijjin.

2. Oni ne poznaju menhedž selefa i njihovog razumijevanja šerijatskih tekstova, ili se prave da ga ne poznaju;

na šta ukazuju njihove raširene šubhe, jer je većina tih šubhi zasnovana na nepoimanju i neshvatanju razumijevanja selefa i njihovog menhedža, o čemu će biti riječi detaljnije, inšallah. Od primjera koji ukazuju na njihovo neshvatanje mezheba selefa su tekstovi u kojim se spominju Allahova svojstva, njihova kolebljivost i protivriječnost po tom pitanju, te umišljanje da je mezheb selefa po tom pitanju tefvid (ar. التفويض), tj. da mi ne poznajemo značenje tih tekstova te ih stoga prepuštamo Allahu. Vidi kao primjer spomenutog: El-Gazali, Akidetul-muslim, str. 45-47, Dusturul-vahdetus-sekafijje, str. 86, Sirru te'ehhuril-arabi vel-muslimin, str. 56; El-Kardavi, Fusul fil-akideti bejne-selef vel-halef, str. 56-65, El-Merdži'ijjetul-u'lja fil-islam, str. 303, 309, 331-332, i 352; Muhammed A'mmara, Kitabut-turas fi dauil-akl, str. 13 i 83, Kiraetun-nassid-dinijji bejnet-te'vilil-garbiji vel-islamijji, str. 23; dr. Taha El-U'lvani, Edebul-ihtilafi fil-islam, str. 39; dr. Luej Es-Safi, l'amalul-akl, str. 113.

3. Sude čitavom mezhebu i razumijevanju selefa na osnovu pogrešnih postupaka i mišljenja nekih pojedinaca koji se pripisuju selefu, te usljed toga, odbacuju i ne prihvataju čitav menhedž.

Primjer toga je što su neki pripisivali selefu potpuno odbacivanje ili umanjenje uloge razuma, a usto su koristili kao dokaze slabe predaje i israilijate. Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (16/251-253) i (19/160-162).

4. Stalno se pravdaju zapadu i pokušavaju da odbrane islam od njihovih nasrtaja na isti tako što nude pogrešna tumačenja koja su suprotna razumijevanju selefa.

Dakle, zauzeli su poziciju podređenih i poniženih naspram onih kojima se dive i na koje gledaju kao nadmoćne naročito kada su posrijedi pitanja koja se tiču politike, džihada, žene, prisnosti i odricanja. Ne dopada im se razumijevanje selefa, pa traže načine da ga odbace i zaobiđu.

Oni su poput mu'tezila i drugih frakcija koje kada hoće da odgovore ateistima i pripadnicima drugih religija, navedu slabe dokaze i neispravne filozofske principe.

5. Vjerska učmalost sa tendencijom postizanja harmonije između šerijata i principa zapadne filozofije što je rezultat neopravdane popustljivosti prema stanju u kojem se nalazimo. Prema tome, to je dovelo do tumačenja šerijatskih tekstova onako kako ih selef nije razumio,

čime očajnički pokušavaju opravdati kršenje šerijatskih propisa i prilagoditi neprikosnoveni šerijat svom ideološkom filozofskom shvatanju. Kao primjer toga, može se navesti to što pokušavaju uskladiti demokratiju sa šerijatskim političkim sistemom, ljudska prava po zapadnim mjerilima sa šerijatskim i tako dalje.

I tako umjesto da se poziva na popravljavanje vjerskog stanja, u kojem je naša snaga i sreća na dunjaluku i ahiretu, tako što će se uskladiti sa propisima vjere, sa onim što od nas hoće Uzvišeni Allah, mi prilagođavamo islam stanju i situaciji, što je bez sumnje veliki problem.

„Popravljamo dunjaluk ništeći vjeru, pa nam od vjere ne osta ništa, niti od onoga što smo popravljali.“ Stih iz arapske poezije: Adijj bin Zejd El-Abadi, Divan str. 200.

I pored toga što ponekad nismo u stanju primijeniti islam u potpunosti u svim segmentima života, zbog veličine prepreka i slabosti muslimana, rješenje u ovakvim situacijama je u riječima Uzvišenog:

„Pa Allaha se bojte koliko god možete.“

[Et-Tegabun: 16]. A nije rješenje u samoobmanjivanju i pravdanju slabosti umotavanjem vlastitih manjkavosti u celofan šerijata i vjere, nepravedno tvrdeći da ta radnja nije obavezna po šerijatu, ili da nije suprotna šerijatu. I trudimo se da ugodimo neke domaće sekulariste ili zapadne mislioce, umjesto da se trudimo da ugodimo Allahu i Njegovom Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem. "A preče bi im bilo da Allaha i Njegova Poslanika zadovolje, ako su vjernici." [Et-Tevba: 62].

Poznato je da vjernici imaju poseban menhedž praktikovanja vjere i govora o njoj u okolnostima slabosti i pod neprijateljskim režimima.

Što se tiče menhedža praktikovanja vjere u takvim okolnostima, ono će biti shodno mogućnostima pojedinca i izbjegavanju većih posljedica; a kada prođu takve okolnosti, uložiće maksimalan trud da se pridržava vjere u potpunosti. Ova metodičnost u primjeni vjere shodno okolnostima je utemeljena u šerijatskim pravilima vezanim za postupanje u nuždi i pravilu da je djelo shodno mogućnosti, o čemu imaju predaje od Omera radijallahu anhu.

Što se tiče govora o vjeri u takvim okolnostima, neće se izgovoriti ono što je zabluda i neistina, ma koliko bilo teško, i neće izvrtati vjerske činjenice u naučnim stavovima i fetvama, ma kakve okolnosti bile.

U najgorem slučaju, ako već budu prisiljeni da prešute istinu u nekom vremenu, pod uslovom da postoji realna mogućnost štete i loših posljedica ako je izgovori; međutim, čak iako ponekad budu prisiljeni da prešute nešto od istine, zabludu neće potvrditi nikada.

Znači, da čovjek ako ne može izgovoriti istinu, neće izgovoriti ni zabludu; kao što je došlo u hadisu od Ebu Hurejre radijallahu anhu, da je rekao Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem:

„Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori dobro ili neka šuti.“ Bilježi Buhari, br. 6138, Muslim, br. 173.

Zatim, treba znati da ova metodičnost u primjeni šerijata shodno stanju nije cilj sama po sebi, već sredstvo primjene i ostvarenja šerijata u potpunosti;

i da to ne mogu određivati obične mase, već oni koji posjeduju znanje i fikh u vjeri.

6. Padanje pod uticaj šubhi prozapadnjaka kao rezultat pretjeranog iščitavanja njihove literature, od orijentalista pa preko njihovih sljedbenika modern-racionalista;

još kad se tome doda širenje prozapadnog uticaja u islamskim zemljama u svim oblicima, to postaje uobičajena stvar; kako oni kažu: „Mora se živjeti sa tim“.

7. Slabo pridržavanje preciznog naučnog menhedža i njegovih poznatih metoda, i to zbog sljedećih razloga:

☞ Nedovoljna upućenost u šerijatsko znanje kod pojedinih, te kao posljedica toga neispravan idžtihad, greške u naučnoj metodologiji i pripisivanju stavova onim koji ih nisu izrekli.

☞ Pretjerivanje u onom što zovu logičnim i racionalnim, te dozvoljavanje razumu da bude iznad svega, što ih je odvelo u menhedžske greške i kontradiktornost u stavovima;

a to je nužna posljedica pokoravanja strastima, koje oni zovu pokoravanjem razumu, jer kako kaže Uzvišeni: „Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim. A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu? Allah, doista, neće ukazati na Pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini.“ [El-Kasas: 50]. I rekao je Uzvišeni: "oni se povode samo za pretpostavkama i onim za čim duše žude, a već im dolazi od Gospodara njihova prava uputa." [En-Nedžm: 23].

Poznato je da pridržavanje menhedža selefa i njihovog razumijevanja uglavnom spriječava čovjeka da tumači šerijatske tekstove po svom mišljenju izvan okvira njihovog razumijevanja, pa ponekad iznalazi načine i opravdanja da zaobiđe njihovo tumačenje, a da ne odbije jasan šerijatski tekst.

☞ Upotreba pravila olakšavanja tamo gdje im nije mjesto, te pretjerano uzimanje olakšica i slijeđenje neispravnih mišljenja koja odgovaraju „zahtjevima vremena“, ne uzimajući u obzir da li se ista zaista mogu dokazati.

A osnova kod odabira mišljenja je obavezno davanje prednosti onom koje ima jače dokaze, a ne slijeđenje strasti i želja ljudi, niti zahtjeva vremena.

☞ Neispravna, površna upotreba termina i pravila, odnosno korištenje istih na način koji nije poznat kod učenjaka, poput termina: intencije šerijata (ar. المقاصد), šerijatske koristi (ar. المصالح), idžtihad, obnova, umjerenost itd.

☞ Očigledno svjesno griješenje i miješanje stvari koje su naređene ili zabranjene šerijatom sa običajima; kao što svrstavaju naredbu o puštanju brade, kraćenju odjeće, nošenju nikaba i zabranu slušanja muzike u parcijalne običaje koji se mijenjaju shodno mjestu i vremenu, poput odjeće, prevoznih sredstava, načina sjedenja i sl.; a razlika između jednog i drugog je očigledna. Vidi: El-Kardavi, Es-Sekafetul-islamijje bejnel-esaleti vel-muasireti, str. 58-59.

Nakon ovog uvoda, došlo je vrijeme da spomenemo te šubhe na koje se oslanjaju islamski modernisti, a potom da odgovorimo na svaku od njih onako kako nam je Allah omogućio, od Njega Jedinoga pomoć i ispravnost tražimo, On nam je dovoljan i divan Pomagač.

Šubhe islamskih modernista i odgovor na njih

Prva šubha

Da selef nije sačuvan od greške i da je njihovo razumijevanje ljudsko, pa mu se ne može dati isti položaj kao Objavi u obavezi pridržavanja i neodstupanja;

što znači da je obaveza razdvojiti između Šerijata i fikha, jer je Šerijat sa božanskog izvora i obavezan da se slijedi, dok je fikh plod ljudskog razumijevanja i neobavezujući; pa je razumijevanje selefa od fikha tj. plod ljudskog razumijevanja. Vidi: prethodni izvor, str. 63-68. Dr. Ahmed Kemal Ebul-Medžd je rekao:

„Ljudi su samo ljudi, to što jesu, njihov govor se uzima i odbacuje, njihova mišljenja se prihvataju i odbacuju, i sve što kažu i urade može biti predmet razmatranja.“ Ahmed Kemal, Hivar la muvadžeha (Dijalog ne konfrontacija), str. 86. Dr. Muhammed Selim El-A'va je rekao: „Govor učenjaka fikha se ne uzima u obzir, niti se sa njim dokazuje da je nešto od vjere, već on predstavlja razumijevanje šerijatskih

tekstova i put ka najboljem razumijevanju i načinu primjene; međutim, on nije sačuvan od greške, pa u njemu ima ispravnog i pogrešnog.“ Dr. Muhammed Ammara, *El-Fikhul-islamijj fi tarikit-tedždid*, str. 185. Džemalud-din A'tijje je rekao: „Fikhska djela nisu ništa drugo osim idžtihad ljudi, nemaju obaveznost Šerijata.“ Džemalud-din A'tijje, *Nahve fikhi džedid lil-ekalijjat*, str. 62, dr. Abdul-hamid Ebu Sulejman, *Ezmetul-akliil-musellem*, str. 94.

Odgovor na prvu šubhu:

Što se tiče tvrdnje da selef nije sačuvan od greške, oko toga nema razilaženja, pa nema ni razloga za isticanje toga, jer niko nije rekao da su pojedinci od selefa sačuvani od greške; jer apsolutno niko nije sačuvan od greške osim poslanika.

Ibn Tejmije o ovome kaže: „Muslimani su složni da nema niko od stvorenja bezgriješan osim poslanika.“ I rekao je: „Uspostavljen je konsenzus selefa i imama vjere da poslije Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, nema niko sačuvan od grijeha niti grešaka.“ Ibn Tejmije, *Bugjetul-murtad*, str. 495. Ibn Tejmije, *Džami'ur-resail* (1/266).

Dok ono na čemu je selef postigao konsenzus, što je predmet našeg govora, kao što je i pojašnjeno kod govora o tome šta se podrazumijeva pod razumijevanjem selefa, to predstavlja kategorički dokaz; i njihov konsenzus je sačuvan od greške;

jer je Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: „Moj ummet se neće složiti (ujediniti) na zabludi.“ Prema tome, njihov stav mora ukazivati na istinu. Ibn Tejmije rahimehullah, je rekao: „Njihov konsenzus je sačuvan od greške, a ako se raziđu u mišljenjima, pa jedno od tih mišljenja mora biti istina; i ne smije se kazati da je neko od tih mišljenja pogrešno dok se ne vidi da dokazi iz Kur'ana i sunneta ukazuju na suprotno.“ Bilježi Tirmizi, *Sunen* (5/466), br. 21167, Ed-Darimi, *Sunen* (u uvodu), Ahmed, *Musned* (5/145). Šejh Albani kaže da je vjerodostojan u *Sahihul-džami'i*, br. 1848. Ibn Tejmije, *Medžmu'ul-fetava* (13/24). Iako je moguće da pojedinac od njih pogriješi: „nemoguće je da je neko od njih napravio kategoričku grešku u razumijevanju Allahove knjige, a da su drugi to prešutili...

nezamislivo je da niko iz njihove generacije nije rekao ono što je ispravno, a da je istovremeno neko rekao ono što je pogrešno, to je nemoguće.“ Ibn Kajjim, *l'alamul-muvekki'in* (4/155).

Na osnovu toga je uspostavljeno pravilo: Konsenzus selefa po pitanju razumijevanja šerijatskog teksta se uvažava i uzima u obzir, i zbog toga su nazvani sljedbenicima sunneta i džemata;

iz razloga što sunnetom tumače Kur'an, a konsenzusom ashaba tumače Kur'an i sunnet, pa su se na tim osnovama okupili i nisu se podijelili, zbog čega su nazvani sljedbenicima sunneta i džemata. Šatibi, *El-I'tisam* (2/260-264).

A što se tiče njihove tvrdnje da se između Šerijata i fikha mora razdvojiti, odnosno između šerijatskog teksta i njegovog razumijevanja od strane selefa, jer je izvor prvog Objava, a drugog ljudski razum; jer je prvi sačuvan od greške, a drugi nosi ispravno i pogrešno.

Generalno gledano, razdvajanje između tog dvoga je ispravno, i nema se ništa protiv toga, međutim, to zahtjeva detaljnije pojašnjenje u sljedećim tačkama:

1. Nema sumnje u postojanje razlike između Šerijata i fikha, jer je Šerijat sama Objava, Kur'an i sunnet, sačuvani od greške, čije je slijeđenje obaveza (vadžib);

dok je fikh razumijevanje i idžtihad mudžtehida. Međutim, fikh obuhvata pitanja oko kojih je postignut konsenzus koji je sačuvan od greške i pitanja u kojim se razilaze, a razilaženje nije sačuvano od greške.

Definicija fikha kod učenjaka usula glasi: „Nauka o šerijatskim propisima vanjskih djela (djela udova i jezika, op. prev.), koji su izvedeni iz pojedinačnih dokaza.“ Vidi: Šerhut-telviḥ alet-tevdih (1/12),

Džem'ul-dževami'i me'a hašijetil-Attar (1/58). Vidi: Dr. S'ad bin Bedžad El-Utejbi, *Mevkiful-ittidžahil-'aklanijjil-islamijjil-mua'sir minen-nassiš-šerri'jj*, str. 385.

Izbačeno

2. Fikh je nauka čiji su izvori šerijatski tekstovi Kur'ana i sunneta, kao i drugi izvori koje je Šerijat potvrdio, poput konsenzusa, analogije, govora ashaba i dr.;

pa je fikh čvrsto vezan za šerijatske tekstove, iz njih se izvodi i njima se dokazuje njegova ispravnost. Izbačeno

3. Ono što nam učenjaci fikha (fekihi) dostave od šerijata, može biti šerijatski tekst koji prenose od Zakonodavca, kojem se obaveza pokoravati; ili može biti razumijevanje koje su fekihi izveli iz šerijatskog teksta.

Šatibi kaže: „Muftija nekad biva onaj koji propisuje, jer nekada on prenosi direktno od Zakonodavca, a nekada derivira propise iz šerijatskog teksta; pa nekada samo prenosi propis, a nekada propisuje deriviranjem.“ Potom je naveo brojne hadise koji ukazuju da muftija zauzima mjesto Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, u ummetu. Od toga je sljedeći hadis: „Zaista su učenjaci nasljednici vjerovjesnika, a vjerovjesnici nisu ostavili u nasljedstvo dinare i dirheme, već su ostavili znanje.“ Potom i hadisi koji

ukazuju da su oni zastupnici u dostavljanju Šerijata: „Neka prisutni obavijesti odsutnog.“ Također, rekao je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem: „Dostavite od mene, pa makar jedan ajet.“ Izbačeno „Vi sad slušate, a biće slušano od vas.“ Kaže Šatibi: „Pa ako je tako, to onda ukazuje da on (muftija, op.prev.), zauzima mjesto Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem.“ A šejh Abdullah Diraz je to prokomentarisao rekavši:

„Zauzimanje mjesta Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, biva u više stvari, od kojih je: ostavljanje znanja u naslijeđe, u šta spada njegovo dostavljanje ljudima, podučavanje onih koji ne znaju, opominjanje njime, zatim ulaganje truda u deriviranju propisa...“ Šatibi, Muvafekat (4/245). Prethodni izvor, (4/244-246).

Bilježi Ebu Davud, Sunen br. 3641, Tirmizi, Sunen br. 2682, Ibnu Hibban, Sahih br. 88. Bilježi Buhari, br. 4406, i Muslim, br. 7679. Bilježi Buhari, br. 3461. Bilježi Ebu Davud, Sunen br. 2641. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Silsiletus-sahiha, br. 1784. Šatibi, Muvafekat (4/244). Prethodni izvor, (4/244).

4. Fekih se ubrajaju u pretpostavljene i vođe ummeta (ulul-emr), kojim je Uzvišeni Allah naredio pokornost rekavši:

„O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše.“ [En-Nisa': 59]. Oni su naši predvodnici koje pitamo ako nešto ne znamo, kao što kaže Uzvišeni: „A da se oni s tim obrate Poslaniku ili predstavnicima svojim, saznali bi od njih ono što žele saznati.“ [En-Nisa': 83].

Oni su učeni koje nam je Allah naredio da ih pitamo i da radimo po njihovim fetvama. Rekao je Uzvišeni: „Pitajte učene, ako vi ne znate.“ [En-Nahl: 43].

Nema sumnje da učeni prije svega potpadaju pod vođe i predstavnike, kojim je Uzvišeni Allah naredio da se pokoravamo u ajetu sure En-Nisa' (Žene),

jer je preneseno od nekih ashaba i tabi'ina da tefsire riječ pretpostavljeni, odnosno predstavnici, da su to učenjaci šerijata. Pa se tako prenosi od Ibn Abbasa radijallahu anhu da je rekao da su oni: „Oni koji su Allahu pokorni, koji podučavaju ljude vjeri, naređuju im dobro i zabranjuju im zlo, pa je Allah zbog toga obavezao ljude da im se pokoravaju.“ Bilježi Hakim, Mustedrek br. 431, Bejheki, Medhal, br. 266, Tefsir Ibn Ebi Hatim, br. 5534, Et-Taberi, Džami'ul bejan (7/180), Lalikai, Šerhul-usul, br. 178.

Džabir bin Abdullah radijallahu anhu je rekao za riječi ulul-emr u ajetu sure En-Nisa':

„Fekih i dobročinitelji.“ [En-Nisa': 59]. „Fekih i dobročinitelji.“ Bilježi Ibn Ebi Šejbe, Musanef br. 33073, Et-Taberi, Džami'ul bejan (7/179), Hakim, Mustedrek br. 430, Tefsir Ibn Ebi Hatim, br. 5533. Da su ulul-emr islamski učenjaci, preneseno je od Mudžahida, A'ta-a, Ibn Ebi Nedžiha, El-Hasena, Ebu A'lije, En-Nehai'ja, Mejmun bin Mehrana i drugih. I to je stav imama Malika. Vidi u prethodnim izvorima, zatim Sunen Se'id bin Mensur (4/1287-1291), El-Bagdadi, Fekih vel-mutefekkih (1/126-131), Sujuti, Ed-Durrul-Mensur (2/197). Kurtubi, El-Džami'u li ahkamil-Kur'an (5/229), Ibnul-'Arabi, Ahkamul-Kur'an (1/496), Eš-Ševkani, Fethul-kadir (1/481). Ne smeta to što je preneseno od nekih ashaba, poput Ebu Hurejre radijallahu anhu, zatim nekih tabi'ina i tabi-tabi'ina, poput Mejmun bin Mehrana, Ibn Zejda, Mukatila i Kelbija, da su ulul-emr vladari i vođe (emiri). Bilježi Ibn Ebi Šejbe, Musanef br. 33073, Se'id bin Mensur, Sunen (4/1287), Et-Taberi, Džami'u bejan (7/176), Bejheki, El-Medhal br. 1267. Izbačeno Zato je najpoznatiji i najispravniji stav, koji su zauzeli najveći učenjaci, da ulul-emr obuhvata obadvoje (vladare i učene, op.prev.). To su ustanovili El-Džessas, Ibnul-A'rabi, Ibn Tejmijje, Ibn Kajjim, Ibnu Kesir i drugi učenjaci. Ibnul-'Arabi, Ahkamul-Kur'an (1/210). Ibnul-'Arabi, Ahkamul-Kur'an (1/496). Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (10/344-345). Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (2/14) i (3/541). Tefsirul-Kur'anil-azim, Ibn Kesir (4/136). Ibn Hadžer El-Askalani, Fethul-bari (8/254), Sadik Hasan Han, Fethul-bejan (3/156), El-Kasimi, Mehasinul-tenzil (5/1344).

U svakom slučaju, u ajetu se jasno naređuje pokornost onome ko nije vjerovjesnik niti poslanik. Učenjaci ubrajaju ovaj ajet iz sure En-Nisa' u dokaze šerijatske utemeljenosti i obaveznosti rada po konsenzusu.

Razi je rekao: „Dokaz utemeljenosti konsenzusa je to što je Allah naredio pokornost predvodnicima u ovom ajetu, a onaj kome je Allah učinio poslušnost vadžibom, takav mora biti sačuvan od greške.“ Er-Razi, Et-Tefsirul-kebir (9/148).

I ovo je stav većine učenjaka tefsira i usuli fikha, čak šejh Muhamed Rešid Rida smatra da ovaj ajet jače i jasnije ukazuje na utemeljenost i obaveznost rada po konsenzusu, od riječi Uzvišenog:

„A onoga ko se suprotstavi Poslaniku, nakon što mu jasno bude pokazan Pravi put, i slijedi put koji nije put vjernika, pustit ćemo da čini što je naumio, i bacit ćemo ga u Džehennem, a loše je to konačno odredište!“ [En-Nisa': 115]. Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Slijeđenje islamskog učenjaka u njegovim stavovima i fetvama, biva iz razloga što je on stručnjak po tom pitanju, koji poznaje sve detalje toga, a ne zbog nečeg drugoga;

jer je on u stvari onaj koji prenosi od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, koji prenosi od Uzvišenog Allaha, pa se od njega uzima i prihvata sa ubjeđenjem da je ispravno dostavio ili sa preovlađujućim

mišljenjem da je tako, a ne zbog toga što je postavljen da mu se pokorava; jer pravo na безусловnu pokornost nije dato nikome, osim pokornost Šerijatu koji je objavljen i pokornost Allahovom Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, zbog toga što je to dokaz sačuvan od greške, i jer sve što je rekao i uradio predstavlja neprikosnovenu istinu. U ovome je odgovor onima koji islamu pripisuju svećenstvo, koji tvrde da je slijeđenje selefa svećenstvo koje je islamom zabranjeno. Šatibi, El-l'tisam (2/342).

5. Ovakva podjela na Šerijat i fikih je opravdana i prihvatljiva u situaciji odgovora onim koji slijepo slijede stavove i mišljenja svojih imama koji su suprotni vjerodostojnom šerijatskom tekstu; jer su šerijatski tekstovi samoopstojeća osnova, koja nije u potrebi za nečim drugim da je održi; a s druge strane, govor učenjaka ne predstavlja samoopstojeću osnovu, već je u potrebi za šerijatskim tekstom da ga podrži i da mu dadne vrijednost.

Šatibi je rekao: „Pozivanje na ljude kao mjerilo ispravnosti, umjesto da se uzmu kao sredstvo dolaska do potrebnog šerijatskog propisa, predstavlja zabludu. Nema uspjeha osim uz Allahovu pomoć! Kategorički dokaz i najviši sudija (da li je nešto ispravno ili nije, op.prev.) je samo Šerijat.“ Prethodni izvor (2/355).

Šejhul-islam Ibn Tejmije je rekao: „Niko nema pravo da koristi nečiji stav ili govor kao dokaz u pitanjima razilaženja, već je dokaz šerijatski tekst, konsenzus i onaj dokaz koji je izveden iz toga; a ne govor nekih učenjaka,

jer je njihov govor u potrebi za šerijatskim dokazom da ga potvrdi, a ne obratno.“ I zato je „ono što rastavlja istinu od neistine, uputu od zablude, to što je Allah učinio ono sa čime je poslao svoje poslanike, i što je objavio u svojim knjigama, neprikosnovenom istinom; a sve što je mimo toga od govora ljudi se treba predočiti Šerijatu, pa ako se slaže sa njim, biva istinom, a ako ne, biva bezvrijednim.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (26/202). Prethodni izvor (13/135-136).

Dočim, ako se rastavljanje između Šerijata i fikha uzme kao opravdanje za ponovno razmatranje šerijatskih propisa i onog na šta šerijatski tekstovi ukazuju, ili u kontekstu poziva na obnovu vjere u skladu sa zahtjevima vremena; i sve to nasuprot slijeđenja prijašnjih učenjaka ummeta; onda će se to rastavljanje smatrati problematičnim i obmanjujućim

sa kojim se žele ogoliti šerijatski tekstovi od razumijevanja selefa, i sa kojim će se dati pravo svakom sljedbeniku strasti i nezalici da se drzne i govori ono što želi o Allahovom i Poslanikovom sallallahu 'alejhi ve sellem govoru, a sve pod plaštom da je razumijevanje selefa ljudsko i kao takvo podložno je greškama. Rekao je Kardavi u svojoj knjizi "Idžtihad u islamskom zakonodavstvu", na stranici br. 107 i 108: "Ponovno razmatranje propisa nije ograničeno samo na propise koji su plod idžtihada tamo gdje nije bilo šerijatskog teksta, već može obuhvatiti i neke propise koje su potvrdili šerijatski tekstovi, koji su hipotetičke vjerodostojnosti, poput ahad hadisa, ili koji su hipotetičkog načina ukazivanja; a većina tekstova Kur'ana i sunneta su takvi. "Dakle, želi kazati da je potrebno ponovno razmotriti većinu šerijatskih propisa na koje ukazuju tekstovi Kur'ana i sunneta. S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijil-islamijil-mua'siri minen-nassi-šerri'jj, str. 385-386.

Pa to ustvari predstavlja riječ istine kojom se želi ostvariti neistina, kao što je rekao Alija radijallahu anhu o haridžijama kada su rekli da sud pripada samo Allahu:

„Ispravna tvrdnja kojom se želi ono što je neispravno.“ Et-Taberi, Tarihul-umemi vel-muluk (5/73), Ibnul-Esir, El-Kamil (3/334-336).

6. Nužno je poznato da su šerijatski tekstovi u potrebi za učenjacima, fekihima, koji će ih pojašnjavati, primjenjivati na stvarne situacije i derivirati propise iz njih.

Jer da toga nema, bili bi poput haridžija koji su rekli za Aliju radijallahu anhu da je dao ljudima pravo da sude na osnovu Allahove knjige. Ibn Kesir, El-Bidaje ven-nihaje (7/280).

A ako šerijatski tekstovi trebaju fekihe da ih pojasne, primjene i deriviraju iz njih, ko je najpreči da to radi? Nema sumnje da će svako razuman reći: Najpreči je onaj ko posjeduje određene kvalifikacije.

Pa zar ima neko sa boljim kvalifikacijama od ispravnih prethodnika?!

A ako se desi razilaženje po pitanju razumijevanja nekog šerijatskog teksta, čiji ćemo stav uzeti kao ispravan?

Ibn Tejmije rahimehullah kaže: „Način spoznavanja onog sa čime je došao Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem je prvo da spoznaš vjerodostojnost izraza koje je izrekao, potom da spoznaš tumačenje toga od onih koji su čuli to od njega, jer je to njihov jezik kojim su se koristili, i da poznaješ promjene koje su se desile u načinu primjene izraza i značenju termina.“ Ibn Tejmije, Bejan telbisil-džehmije (1/473).

Imam Šatibi rahimehullah je rekao: „U oslanjanju na razumijevanje selefa je izlaz iz razilaženja, i na to upućuje više stvari:

1. Mudžtehid kada promatra dokaz u nekom šerijatskom pitanju (mes'eli), treba da istraži mnogo detalja, jer ne može primijeniti dokaz bez toga; pa ako pogleda u način primjene tog dokaza kod ispravnih

prethodnika, to će definitivno odstraniti bilo koje neželjeno značenje od istog; zatim, saznat će da li je propis derogiran (ar. منسوخ) ili derogirajući (ar. ناسخ) itd.; pa je time idžtihad mnogo lakši.

2. Potom, jer dokazi ako se uzmu samo na osnovu njihovog vanjskog značenja, bez da vidimo kako su ih razumjeli i primjenili ispravni prethodnici, to će dovesti do prividne kontradiktornosti među dokazima, a kategorički znamo da nema kontradiktornosti u šerijatskim tekstovima.

3. I zato ćeš naći da sve zabludjele frakcije, i oni koji se razilaze sa nama u osnovnim ili sporednim vjerskim pitanjima, sa lahkocom dokazuju svoje stavove uzimajući dokaze samo po njihovoj vanjštini; čak ćeš naći grješnike da opravdavaju svoje grijehе navodeći dokaze i pripisujući to čistom Šerijatu. Zbog toga je nužno za svakoga ko primjenjuje dokaze, da uzme u obzir razumijevanje i način primjene tih dokaza od strane ispravnih prethodnika, jer je to bliže ispravnosti i utemeljenije u nauci i primjeni.“ Šatibi, Muvafekat (3/76), S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijil-islamijil-mua'siri minen-nassi-šerri' str. 378. Ebu Davud je rekao: „Ako se suprostave dvije predaje, pogledat će se u primjenu ashaba radijallahu anhum nakon smrti Allahovog poslanika.“ Njihova primjena je zasnovana na razumijevanju obje te predaje. Ebu Davud, Sunen br. 720.

Ovakvo razdvajanje između Šerijata i fikha predstavlja umanjivanje vrijednosti fikha, što je jedna od posljedica pokuđene skolastike u islamu (ar. علم الكلام), čiji su predstavnici opisali fikh kao nešto relativno i spekulativno, a da je kategoričko samo u njihovim tvrdnjama.

Ibn Tejmije rahimehullah je rekao: „Velika skupina islamskih skolastičara (mutekellima) od mu'tezila i onih koji ih slijede: od eš'arija, nekih fekiha; veličaju skolastiku koju oni nazivaju osnovom vjerovanja, pa smatraju njene principe kategoričkim, a umanjuju vrijednost fikha, koji se bavi propisima praktičnih djela, pa tvrde da je fikh hipotetičko znanje, a ne kategoričko, te su na osnovu toga postavili neka pravila koja su se raširila među masama, a ona su ustvari neispravna i bezvrijedna.“ Ibn Tejmije, Istikame (1/47-49).

Međutim, jasno je da fikh nije čitav hipotetički, već sadrži i ono što je kategoričko, poput obaveznosti namaza, zekata, hadža, okretanja prema kibli, obaveznosti abdesta i kupanja od džunupluka, zabrane alkohola i razvrata, i sve ono što je nužno poznato u vjeri.

Dakle, nužno poznate stvari u vjeri predstavljaju dio fikha (a to je ono što spada u kategoričke propise, op. prev.). Čak svako znanje o nečemu što je obavezno poznavati spada u kategoričko.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (13/118). Prethodni izvor (13/118).

Zatim podjela vjere na osnovu (akida i vjerovanje) i ogranke (praktična djela i ponašanje) spada u novo uvedene termine i podjele koje nisu bile poznate ispravnim prethodnicima. „Tu podjelu je uvela skupina mutekellima i fekiha, s tim što je najviše zastupljena kod mutekellima i nekih učenjaka usul fikha.“

Pa su napravili razliku između onoga što su nazvali osnovom i ograncima, postavljajući povodom toga neke neispravne i bezvrijedne propise iz svojih glava, poput proglašavanja nevjernikom ko pogriješi u osnovnim pitanjima mimo ogranaka, zatim da se ahad predaje mogu koristiti kao dokaz samo u ograncima, ali ne i u osnovi, itd. Ispravno je, zapravo, da oba dijela vjere, osnova i ogranci, sadrže ono što je osnovno i primarno, a i ono što je sekundarno. „A ono što je ispravno, je da obje strane, osnova i ogranci sadrže precizna krucijalna pitanja.“ Osim toga, vjeru su podijelili na djela vjerovanja (العملیات) i prakse (العملیات). Prethodni izvor (6/56). Vidi opširnije: Ibn Kajjim, Mukhtesarus-sava'i'kil-mursele str. 413. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (6/56-57).

Zatim su savremeni učenjaci dodali još neke podjele, poput podjele vjere na ono što je statično i ono što je promjenljivo, zatim podjelu dokaza na osnovne koji su obavezujući i sporedne koji su podložni idžtihadu.

Svi ovi termini predstavljaju uopćene izraze koji mogu sadržavati ispravno i neispravno, i koji se često koriste kao sredstvo da se dozvoli ono što je neispravno i zabluda; a Allah je Onaj kome se za pomoć obraća.

Druga šubha

Među ashabima radijallahu anhum se desilo razilaženje u razumijevanju nekih šerijatskih tekstova, a neki od njih su pogriješili u razumijevanju istih, zatim neki od njih su prenosili israilijate; pa kako da bude obavezno slijeđenje takvih?! Izbačeno

Odgovor na ovu šubhu:

1. Ustanovili smo u odgovoru na prvu šubhu da oni nisu sačuvani od greške, pa je shodno tome moguće da se desi razilaženje među njima, čak i da pogriješi pojedinac od njih prilikom razumijevanja nekih tekstova;

međutim ono o čemu mi govorimo ovdje je ono razumijevanje u kojem su oni postigli konsenzus i u kojem se nisu razišli, ili nije poznato da su se razišli i da je neko rekao suprotno poznatom razumijevanju prenesenom od njih.

2. Obaveza je znati da je Vjerovjesnik sallallahu 'alejhi ve sellem podučio svoje ashabe značenju kur'anskih izraza kao što ih je podučio samim izrazima, jer Uzvišeni kaže:

„Da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje.“ [En-Nahl: 44]. Pa ajet obuhvata i izraze i njihova značenja. I zato što izraz bez značenja nema nikakvu vrijednost, već je suština poznavati značenja što nije moguće prije nego se izraz saopšti.

Kaže Uzvišeni Allah:

„Objavljujemo je kao Kur'an na arapskom jeziku da biste razumjeli.“ [Jusuf: 2]. Pa je nužno poznavati značenje govora kako bismo ga razumjeli.

Nužno je poznato da je suština svakog govora razumijevanje njegovog značenja, a ne sami izrazi, pa tim preče da to bude suština Kur'ana.

Takođe, nema logike da neko čita knjigu iz nauke poput medicine ili aritmetike, a da ne razumije značenja koja sadrži, pa kako tek onda sa Allahovim govorom, na kojem opstoji dunjaluk i vjera, u kojem je zaštita, uspjeh i sreća za ljude?

Zato je razilaženja među ahabima u tefsiru Kur'ana jako malo,

i kod tabi'ina je bilo neznatno više od toga, za razliku od onih koji su došli poslije njih. Sve što je generacija bila bliže vremenu Objave, bilo je i veće jedinstvo, složnost i znanje. Ibn Tejmije, Mukaddimetu usulit-tefsir, str. 35-37.

Tabi'ini su naučili tefsir od ashaba radijallahu anhum, kao što su naučili i sunnet, čak su neki tabi'ini prešli čitav tefsir pred nekim od ashaba, kao što je preneseno od Mudžahida da je rekao:

„Prešao sam Kur'an pred Ibn Abbasom radijallahu anhum tri puta, od fatihe do kraja, zastajući na svakom ajetu i pitajući o njegovom značenju.“ Et-Taberi, Džami'u bejan (1/90). 3. Većina razilaženja koja su se desila kod selefa po pitanju razumijevanja Kur'ana i sunneta su nesuprotstavljena. U to spada: Vidi: Ibn Tejmije, Mukaddimetu fi usulit-tefsir, str. 38.

a) Da svako od njih tumači isti izraz drugim značenjem,

međutim svako tumačenje biva ispravnim jer izraz obuhvata sva ta značenja; Isto kao što Uzvišeni Allah ima više imena i sva ona ukazuju na Jednog Allaha. I poput tefsira riječi siratul-mustekim (pravi put), neki su tumačili da je to islam, drugi Kur'an, treći sunnet i zajednica (džemat); poput toga je i tefsir riječi „i svjedoka i posvjedočenog“ (El-Burudž: 3), i riječi „i deset noći“ (El-Fedžr: 2) itd.

b) Da svako od njih tumači izraze navođenjem različitih primjera, ne da bi ograničio značenje na to, već da bi ga približio;

poput tefsira riječi: „bit će onih koji će prema sebi nasilje učiniti“, neki su rekli da je to onaj koji odgađa namaz poslije njegovog vremena, drugi da je to škrtac, treći da je to onaj koji posti čineći grijeh, itd. Ova tumačenja nisu suprotstavljena, već su to raznovrsnosni primjeri koji ulaze u značenje ajeta.

c) Da svako od njih spomene različit povod objave istog ajeta, koji nisu međusobno suprotstavljani, jer je moguće da ajet ima više povoda objave ili da je spušten dva puta za različite situacije.

Isto tako oni se nekad izraze da je povod objave ajeta nešto, međutim time žele reći da to ulazi u značenje ajeta, iako to nije bukvalno povod objave. Vidi primjere toga i detaljno razloženu mes'elu u: Mukaddimetu fi usulit-tefsir, str. 38-45. Prethodni izvor, str. 48.

4. A što se tiče razilaženja u kojim imamo suprotstavljene stavove, takva su vrlo rijetka u odnosu na mnoštvo onog u čemu su se složili, posebno u pitanjima akide,

tu se nisu razišli osim jako rijetko, i to u sekundarnim akidetskim pitanjima, a nikako u temeljnim. A poznato je pravilo „Propis se ne donosi na osnovu onoga što je rijetko“ (ar. النادر لا حكم له).

Stoga, poznati i rašireni stavovi ashaba, kojim se niko od njih nije suprotstavio drugim stavom, predstavljaju neoborivi dokaz kod većine učenjaka.

A ako su se razišli, gleda se koji je stav bliži Kur'anu i sunnetu, i neće stav jednog biti dokaz u odnosu na stav drugog, oko čega su učenjaci složni. A ako je prenesen od nekog od njih neki stav, koji nije poznat i raširen, i za koji nije poznato da je neko od njih rekao suprotno, učenjaci se oko toga razilaze, međutim, kod većine se takav stav uzima kao dokaz. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (20/14).

A ako je u pitanju idžtihadska mes'ela, o kojoj nema jasnog šerijatskog teksta, već se razumijeva shodno univerzalnim pravilima deriviranim iz šerijatskih tekstova, i shodno općim intencijama šerijata, nema sumnje da je idžtihad pojedinaca od njih bolji i preči od idžtihada pojedinaca od nas, pod uvjetom da se nisu razišli. Imam Šafija je rekao: „Oni su iznad nas po pitanju razuma, znanja, vrijednosti i posjedovanju uzroka koji im olakšavaju stjecanje znanja i spoznaju ono što je ispravno; i njihovo mišljenje nam je preče i bolje od našeg.“ Er-Razi, Menakibuš-Šafi'i, str. 49, Bejheki, Mekhal iles-sunenil-kubra

(1/44-45), Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (1/80). Od temeljnih pravila kod imama Ahmeda je: „Ako se ashabi razidu u stavovima, odabire se onaj koji je najbliži Kur'anu i sunnetu, i ne traži se stav drugih mimo njih; a ako ne prevagne ni jedan, potvrdi se da je u mes'eli razilaženje, bez davanja prednosti jednom nad drugim.“ Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (1/31). Ovo zahtijeva detaljnije pojašnjenje, što nije naša tema. Vidi detaljnije: Ibnu Redžeb, Fadlu ilmis-selef.

Ovo je slučaj u njihovim komentarima i fetvama koje su potkrijepljene šerijatskim tekstovima, a šta reći za njihovo razumijevanje istih tekstova i shvatanja njihovih značenja.

Suština rečenog je da se ne može odbaciti ogromna većina onoga u čemu su se složili, ili onoga što je preneseno od njih kao poznat stav, zbog nekolicine onoga u čemu su se razišli.

5. Što se tiče israilijata koje su neki od njih prenosili, osnova je da isti ne predstavljaju njihovo razumijevanje,

već čisto vid predaje, koje su prenijeli od nekih ehlul-kitabija (sljedbenika Knjige); i njihov stav po pitanju tih predaja je jasan, kao što je došlo u riječima Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem: „Nemojte vjerovati kitabijama i nemojte ih utjerivati u laž, i Recite: Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama.“ Tri su vrste israilijata: Bilježi Buhari, br. 4485.

a. Oni koji su potvrđeni Kur'anom i sunnetom, propis ovih je da se prihvataju.

b. Oni na čiju neispravnost ukazuju Kur'an i sunnet, obaveza je odbaciti ih.

c. Oni za koje nije ništa spomenuto u Kur'anu i sunnetu, niti potvrda, niti negacija, ovdje je obaveza ustegnuti se od prihvatanja iz opreza da je neispravno, i od negiranja iz opreza da može biti ispravno.

Treća šubha

Pridržavanje stavova selefa vodi u stagnaciju, slijepo slijeđenje i zatvaranje vrata idžtihadu u iznalaženju propisa novonastalih pitanja. Vidi: Dr. Ahmed Kemal Ebul-Medžd, Tedždidul-fikril-islamijji - Itar džedid, str. 38 (istraživački rad u sklopu konferencije Obnova islamske misli), Taha Džabir Fejad El-'Ulvani, Eb'ad gaibetu 'anil-fikril-islamijji, str. 27, Časopis: Kadaja islamijje mua'sire, br. 5, 1999 godina.

Odgovor na treću šubhu:

Uz Allahovu pomoć i podršku odgovaramo kroz sljedeće tačke:

1. Tvrdnja da pridržavanje za razumijevanje selefa vodi u stagnaciju, slijepo slijeđenje i zatvaranje vrata idžtihadu u novonastalim pitanjima, je neispravna i predstavlja otvorenu izmišljotinu i šubhu koju je lahko opovrgnuti;

koja ukazuje na stepen neznanja onog ko ju je izrekao i njegovo nepoznavanje menhedža selefa, jer je upravo slijeđenje menhedža selefa suzbilo stagnaciju i slijepo slijeđenje mišljenja ljudi bez poznavanja dokaza, i otvorilo vrata idžtihada. I to sve zbog onoga što su razumjeli iz razumijevanja šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika, i predaja koje naređuju potpunu pokornost i slijeđenje samo Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah kaže: „Ono što vam Poslanik da, to prihvatite, a ono što vam zabrani – ostavite“ [El-Hašr: 7], Rekao je Uzvišeni: „O vi koji vjerujete, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što vas oživljava.“ [El-Enfal: 24], I riječi Uzvišenog: „Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim. A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu?“ [El-Kasas: 50].

Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem je rekao:

„Ko uvede nešto novo u ovu našu stvar (vjeru, op.prev.), to se ne prihvata.“ Bilježi Buhari, br. 2697, Ibn Madže, br. 14, Ahmed (6/27), i Muslim, br. 4493.

Omer ibnul-Hattab radijallahu anhu je rekao:

„Sunnet je ono što su Allah i Njegov Poslanik propisali. Stoga, nemojte od pogrešnih mišljenja praviti sunnete.“ Ibn Abdul-Berr, Džami'u bejanil-ilmi ve fadlihi (2/136).

Alija radijallahu anhu je rekao:

„Zaista su ova srca posude, a najbolja su ona koja najviše dobra skupe. Ljudi je tri vrste: učenjak odgajatelj, učenik koji slijedi put spasa i neotesani glupak koji slijedi svakog galamdžiju, koji ne slijede uputu i Allahovo svjetlo, niti traže pouzdan oslonac.“ Ibn Abdul-Berr, Džami'u bejanil-ilmi ve fadlihi (2/112). Ibn Mes'ud radijallahu anhu je rekao:

„Neka niko od vas ne vezuje svoju vjeru za nekoga. Ukoliko taj neko vjeruje i on će vjerovati, a ukoliko ne vjeruje ni on onda neće. Ne smije se niko slijediti u zlu.“ Prethodni izvor (2/114).

I rekao je:

„Budi učenjak ili učenik, a nemoj biti onaj koji slijedi sad jedno, sad drugo mišljenje, bez dokaza.“

Izbačeno Izbačeno Izbačeno Izbačeno

Ibn Abbas radijallahu anhu je rekao:

„Teško onome ko slijedi učenjaka u onome u čemu je pogriješio!“ Pa mu rekoše: „A kako to?“ Reče: „Učenjak kaže nešto po svom mišljenju, a potom sazna za sunnet Allahovog poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, po tom pitanju i tada ostavi svoj prethodni stav, te prihvati sunnet. Međutim, oni koji su ga slijedili, nastavljaju slijediti i dalje ono što je on ranije zastupao.“ Prethodni izvor (2/112).

I rekao je:

„Ovi su propali, ja im kažem: Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao; oni meni govore: Ebu Bekr i Omer.“ Bilježe Ahmed (1/337), Ishak bin Rahavejh, El-Metalibul-a'lije (1/360), El-Hatib El-Bagdadi, Fekih vel-mutefekkih (1/145), Džami'u bejanil-ilmu ve fadlihi (2/239-240).

O ovome ima toliko predaja da ih je teško pobrojati. Isti menhedž po tom pitanju su imali učenjaci imami koji su ih naslijedili, a od njih su i imami četiri mezheba,

čiji su stavovi poznati i zapisani o zabrani slijepog slijeđenja njih ili nekog drugog. Čak imam Šafija prenosi konsenzus učenjaka da nije dozvoljeno onome ko spozna da je nešto od Poslanikovog sallallahu 'alejhi ve sellem sunneta, da to ostavi radi nečijeg mišljenja. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (3/201). Imam Ebu Hanife je rekao: „Nije dozvoljeno ikome da uzme naš stav prije nego sazna kako smo do njega došli.“ Ibn Abdul-Berr, El-Intika str. 145, Ibn Kajjim, l'alamul muvekki'in (2/201). Imam Malik je rekao: „Od svačijeg govora se prihvata i odbacuje, osim govora Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem.“ Ibn Asker, Iršadus-salik (1/227). Imam Ahmed je rekao: „Nemoj slijediti mene, niti Malika, niti Sevrija, već uzmi odakle su i oni uzeli.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (20/211-212), Ibn Kajjim, l'alamul muvekki'in (2/201). Ibn Hazm je rekao: „Malik je zabranio da ga se slijepo slijedi, isto tako i Ebu Hanife i Šafija; istinski uspjeh pripada onome ko sam sebe ne obmanjuje i kome zabluda nije predodređena, Allahu se utječemo od nje.“ Ibn Hazm, El-Ihkam (6/294).

Isto su postupili i oni poslije njih koji su pošli njihovim stopama i slijedili njihov menhedž, od imama selefijskog menhedža, koji su pozivali u pridržavanje razumijevanja selefa, poput Ibn Džerira Et-Taberija, Ibn Abdul-Berra, Begavija, Sem'anija, Ibn Tejmije, Ibn Kajjima, Ibn Kesira, Zehebija i dr.

Zatim u kasnijem dobu: Muhamed bin Abdul-Vehhab, Ševkani, San'ani, zatim i predvodnici selefijske dave u našem vremenu,

koji su prilikom svoje borbe protiv mezhebske pristrasnosti i slijepog slijeđenja, te borbe za otvaranje vrata idžtihada onome ko je stručan za to, naišli na velike teškoće, žestoki otpor i optužbe da izmišljaju peti mezheb i izlaze iz okvira poznatih stavova učenjaka.

U kasnijim stoljećima idžtiħad je u mnogim krajevima islamskog svijeta smatran udarom na Šerijat i sredstvom uvođenja novotarija u vjeru;

što je bila glavna optužba protiv onih koji su pokušavali oživjeti menhedž selefa i vratiti ga na scenu, poput šejhul-islama Ibn Tejmije, Ibn Abdul-Vehhaba, Ševkanija i drugih, pa su mnogi od njih bili izloženi prijavnoj propagandnoj borbi, zatvaranju i bičevanju.

Oni su ti koji su se čvrsto pridržavali razumijevanja selefa u šerijatskim tekstovima i njihovog menhedža, pa zar se onda može reći da pridržavanje razumijevanja selefa vodi u slijepo slijeđenje, stagnaciju i zatvaranje vrata idžtiħadu?!

Ili su oni koji su mezhebski pristrasni, koji su slijepo slijedili učenjake i imame mezheba čak i u onome u čemu su pogriješili, oni koji su zatvorili vrata idžtiħada i učinili slijepo slijeđenje obaveznim, a idžtiħad proglasili novotarijom i zločinom, za koji onaj ko poziva u njega, zaslužuje kaznu i opomenu?

2. Pravilan idžtiħad je nužan u pitanjima o kojim nema šerijatskog teksta.

Konsenzus ashaba radijallahu anhum je na tome da je tada idžtiħad obaveza, tako da se ne uzima u obzir suprostavljanje onih koji su došli poslije od učenjaka usuli fikha i pristrasnih sljedbenika mezheba; i „jer su novonastala pitanja bezbrojna, a šerijatski tekstovi ograničeni, pa je zbog toga potrebno da vrata idžtiħada i analogije budu otvorena.“ Šatibi, Muvafekat (1/104). Mudrost propisanosti idžtiħada je provjera i test muslimanima, kao što je rekao imam Šafija: „Stavljena je na provjeru njihova pokornost u idžtiħadu, kao što je stavljena i u drugim propisanim stvarima.“ Šafija, Er-Risale, str. 22, br. 59. (Tj. stavljaju se na test da li će izvršiti ono što im je propisano i na način na koji im je propisano. Op.prev.)

I on predstavlja nužnu stvar kako bi se svakodnevni život ummeta, čije je svojstvo konstantna promjena, razvoj i obnova, uspostavio na temeljima vjere i Allahovog zakona;

i on je najbolje sredstvo očuvanja islamskog društva, čuvanja njihove vjere i vjerozakona, te primjene njenih propisa na sve novonastale situacije.

Isto tako, on razotkriva one koji tvrde da je vjera bila samo za jedno vrijeme koje je prošlo ili da Šerijat ne odgovara ovom vremenu.

Pa da li je onda zamislivo da se zaštitnici Šerijata i čuvari akide pridržavaju onoga što onemogućava primjenu ovog kategoričkog vadžiba i nužne stvari za očuvanje vjere u životu muslimana?

Ili je ustvari, pridržavanje za razumijevanje selefa, ono što ih je navelo da se oslobode nepravde slijepog slijedenja, da otvore vrata idžtihada, nakon što su stoljećima bila zaključana i zabranjena da se otvore, i onaj ko ih je pokušao otvoriti slijedeći razumijevanje selefa, proglašavan je novotarom koji udara na Šerijat i uvodi novu vjeru. I da li je iko drugi pozivao otvaranju vrata idžtihada osim oni koji se pridržavaju razumijevanja i menhedža selefa u znanju, njegovom prenošenju i preuzimanju, argumentiranju i radu po dokazima riječju i djelom?!

3. Kao što je rečeno, oni koji su se pridržavali menhedža selefa i njihovog razumijevanja šerijatskih tekstova, oni su otvorili vrata idžtihada, nakon što su bila zatvorena, i oni su se borili protiv slijepog slijedenja mišljenja ljudi bez poznavanja dokaza na kojim su utemeljena; međutim, nisu ostavili mogućnosti i prostora da svako može tumačiti Allahov govor i poigravati se sa vjerom i Šerijatom pozivajući se na idžtihad, već su precizno utvrdili: gdje se može upotrebljavati idžtihad vodeći se pravilom: „Nema idžtihada kada postoji šerijatski tekst“; zatim ko ga može upotrebljavati pojasnivši time ko može biti mudžtehid; zatim koji su uvjeti bavljenja idžtihadom i njegova pravila. I po ovom pitanju su zauzeli sredinu između dvije zalutale skupine. Vidi: Gazali, El-Mustesfa (2/354), El-A'midi, El-Ihkam (4/164), Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (3/389), Ibn Kajjim, l'alamul muvekkî'in (3/389), Ševkani, Iršadul-fuhul (2/221).

Pa nisu na strani skupine nekih kasnijih, mezhebski pristrasnih učenjaka usuli fikha, koji su postavili nemoguće uvjete bavljenja idžtihadom sa kojima na indirektan način zatvaraju vrata idžtihada, a za koja nemaju utemeljenja u Kur'anu i sunnetu; kažu da nije ispravno postupanje po Kur'anu i sunnetu bez ovih šartova (uslova); a neki su otišli tako daleko da su zabranili idžtihad u potpunosti i da se svi trebaju suzdržati od njega do pojave imama Mehdijsa, pred kraj vremena, kako bi on otvorio vrata idžtihada. Rekao je autor djela Merakis-su'uud: Eš-Šenkiti, El-Iklid fil-esmai ves-sifat vel-idžtihad vet-taklid, str. 81-83.

Složni su da je slijedenje četiri (mezheba) obavezno, a podržati idžtihad nekoga drugog je zabranjeno sve dok se ne pojavi Fatimin potomak koji će obnoviti ispravnu vjeru jer je on mudžedid (obnovitelj).

Izbačeno

Isto tako ne podržavaju anarhiju po pitanju idžtihada u koju pozivaju modernisti, koji žele da učine idžtihad dostupnim svakom intelektualcu, nakon što je bio posebnost i povlastica iskusnih fekiha;

da bi ovaj intelektualac mogao samovoljno postupati sa tekstovima Kur'ana i sunneta u ime idžtihada, te uvoditi nova značenja shodno tome kako mu se sviđi, gazeći ispravno razumijevanje selefa.

Šejh Kardavi smatra da za idžtihad ima prostora u svakoj šerijatskoj mes'eli koja nema kategorički dokaz, po pitanju vjerodostojnosti i po pitanju načina ukazivanja na propis, svejedno radilo se o temeljnim pitanjima vjere ili o njenim ograncima.

Znači da on smatra da se mogu ponovo razmatrati propisi nekih pitanja, koji su potvrđeni hipotetičkim dokazima, poput ahad hadisa ili na čiji propis je ukazano hipotetički. Kaže: „Većina propisa Kur'ana i sunneta je takva, pa ih mudžtehid danas može razumjeti onako kako ga prethodnici nisu razumjeli.“ Kardavi, El-Idžtihadu fiš-šeria'til-islamijje, str. 56 i 170. Prethodni izvor, str. 107-108.

I kaže: „Većina propisa je potvrđena hipotetičkim tekstovima, dok je onog što je potvrđeno kategorički jako malo...

A druga skupina propisa koja je potvrđena hipotetičkim dokazima je mnogo veća i šira, možda obuhvata i 99% ukupnih šerijatskih propisa; i ta skupina je fleksibilna, prijemčiva za promjenu i unapređenje, i na nju se može primjenjivati idžtihad.“ Kardavi, Et-Tetarruful-'almani, str. 64. Zbog toga dr. Muhammed A'mmara smatra neispravnim pravilo koje kaže da nije dozvoljen idžtihad pored jasnog šerijatskog teksta.

Muhammed A'mmara, Mea'limul-menhedžil-islamij, str. 100-103 i 124. Shodno navedenom, sljedbenici selefijskog menhedža predstavljaju sredinu po pitanju idžtihada između dvije ekstremne skupine, kao što je slučaj i u ostalim pitanjima vjere; sredina između zanemarivanja i pretjerivanja, „koje nastaje između grizina i krvi; čisto mlijeko, ukusno onima koji ga piju“, „Svaka skupina hoće ono što ne valja“. Dio stiha, vidi: Ibn Ebi Dunja, Kurad-dajf (4/383). Dakle, definicija idžtihada kod selefa je: „Ulaganje maksimalnog truda i mogućnosti od strane fekiha, s ciljem izvođenja šerijatskih propisa iz šerijatskih dokaza.“

Abdur-Rahman Ez-Zunejdi, Es-Selefiijetu vel-kadajal-a'sr, str. 225.

Pa je idžtihad u izvođenju šerijatskih propisa posebna naučna struka i specijalizacija, za koju imaju posebni učenjaci među učenjacima šerijata,

koji su uložili ogroman trud da savladaju potrebne naučne discipline i osposobe se za deriviranje šerijatskih propisa iz šerijatskih dokaza, a sve radi potrebe za poznavanjem propisa novonastalih pitanja i situacija. A ostali naučnici i stručnjaci u drugim oblastima, intelektualci, obrazovani i obične mase su u potrebi za njima, da im pojasne šerijatske propise i poduče ih šerijatskom znanju; kao što je slučaj sa doktorima medicine u njihovoj oblasti, inžinjerima u njihovoj struci itd. Vidi: prethodni izvor, str. 227.

A nekada će fekih mudžtehid biti u potrebi za mišljenjem stručnjaka iz drugih nauka, u posebnim situacijama, kako bi bolje razumio pitanje iz te oblasti, i spustio na njega odgovarajući propis; jer je propis neke stvari zasnovan na potpunom poznavanju iste.

A što se tiče pravila kod učenjaka: „Nije dozvoljen idžtihad pored jasnog dokaza“, ono ne znači da je protiv upotrebe razuma, niti predstavlja zatvaranje vrata idžtihada, kao što su neki umislili, već je to pravilo u službi zaštite vjere.

Vjera je izgrađena na dokazima iz Kur'ana i sunneta, i na onom na čemu je selef postigao konsenzus, i to troje predstavlja osnove (usule) koji su sačuvani od greške, kao što je spomenuto; a ono u čemu se ummet razišao, vrati se na Kur'an i sunnet da mu presudi. I ono što je došlo u ova tri usula (Kur'an, sunnet i konsenzus) predstavlja neprikosnovenu istinu koju je obaveza slijediti i pridržavati je se, koju nije dozvoljeno ostaviti ni u kakvoj situaciji, niti je kome dozvoljeno da izađe izvan tih okvira ma koliko se promijenilo mjesto i vrijeme. Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (19/5) i (20/164).

I od stvari koje su nužno poznate u vjeri, je da svako mišljenje koje kontrira šerijatskom tekstu, biva ništavnim i bezvrijednim, pa makar ga neko zvao idžtihadom,

i nije dozvoljeno davati fetve niti presude na osnovu takvog mišljenja, čak i ako je posljedica slijeđenja ili pogrešnog tumačenja. O tome Ibn Kajjim rahimehullah, prenosi konsenzus selefa i imama ummeta na pokudni takvog mišljenja i da se ono ne smatra znanjem niti naukom. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (1/61 i 67). Vidi: S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijil-islamijil-mua'siri minen-nassiš-šer'ijj, str. 406.

4. Mudri zakonodavac je napravio razliku između propisanog (ar. الاتباع) i neispravnog ili slijepog slijeđenja (ar. التقليد), pa je pohvalio propisano, a pokudio slijepo slijeđenje.

Hafiz Ibn Abdul-Berr kaže: „Rekao je Ebu Abdullah bin Huvejz Mindad El-Basri El-Maliki: „Značenje neispravnog slijeđenja u Šerijatu je da radiš po nečijem govoru za koji nema dokaza, i to je zabranjeno Šerijatom; a propisano slijeđenje je ono slijeđenje koje je potvrđeno dokazom.“ I na drugom mjestu kaže: „Kad god budeš radio po nečijem govoru bez dokaza koji te obavezuje na to, bićeš njegov slijepi sljedbenik; a onaj čiji govor uzmeš zbog dokaza koji te na to obavezuje, to je propisano slijeđenje.“ Ibn Abdul-Berr, Džami'u bejanil-'ilmi ve fadlihi (2/117).

Allah je pohvalio propisano slijeđenje rekavši:

„Onda mene slijedite, i vas će Allah voljeti“ ([Ali Imran: 31], Rekao je Uzvišeni: „Njega slijedite - da biste bili upućeni!“ [El-E'araf: 158], Isto tako je pohvalio slijeđenje selefa u šta spada slijeđenje njihovog razumijevanja: „Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime. Za njih je On pripremio džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.“ [Et-Tevba: 100], U ovom ajetu Uzvišeni Allah ih je pohvalio i ukazao da su zaslužili da budu predvodnici i oni koji se slijede, kao što je pohvalio i one koji ih slijede u dobru. Jer iskazivanje zadovoljstva onim koji ih slijede ukazuje da je to slijeđenje ispravno i da nije pogrešno... Kao što slijeđenje njih iziskuje da Allah bude zadovoljan sa onima koji ih slijede, tako i neslijeđenje istih iziskuje Allahovu srdžbu. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/128-129). Allah subhanehu ve tea'la je pokudio zabranjeno slijeđenje u svim oblicima, pa tako kaže:

„A onoga ko se suprotstavi Poslaniku, nakon što mu jasno bude pokazan Pravi put, i slijedi put koji nije put vjernika, pustit ćemo da čini što je naumio, i bacit ćemo ga u Džehennem, a loše je to konačno odredište!“ [En-Nisa': 115].

Tri su vrste neispravnog slijeđenja koja je selef zabranio:

1. Slijeđenje očeva i okretanje od onog što je Allah objavio.
2. Slijeđenje onoga za koga sljedbenik ne zna da li uopšte zaslužuje da se slijedi.
3. Slijeđenje nečijeg stava čak i onda kada dokaz ukaže da je pogrešan ili suprotan ispravnom.

Uzvišeni Allah je pokudio sve tri spomenute vrste na više mjesta u Kur'anu:

„A kada im se kaže: „Slijedite ono što je Allah objavio!“ - oni odgovaraju: „Ne, nego ćemo slijediti ono na čemu smo naše pretke zatekli.“ Zar i onda kada im preci nisu ništa shvaćali, niti su na Pravom putu bili?!“ [El-Bekara: 170], Rekao je Uzvišeni: „Isto tako, prije tebe, Mi ni u jedan grad nismo poslanika poslali, a da oni koji su raskošno živjeli nisu govorili: „Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi tragove njihove slijedimo.“ „Zar i onda“, govorio bi on, „kad vam ja donosim bolju od one koju ste od predaka vaših upamtili?“ A oni bi odgovarali: „Ne vjerujemo mi u ono što je po vama poslano!“ [Ez-Zuhruf: 23-24], Kao i riječi Uzvišenog: „A kada im se kaže: „Pristupite onome što Allah objavljuje, i Poslaniku!“, oni odgovaraju: „Dovoljno nam je ono što smo od predaka naših zapamtili.“ Zar i ako preci njihovi nisu ništa znali i ako nisu na Pravom putu bili?!“ [El-Ma'ide: 104], Ovakvih ajeta je u Kur'anu mnogo, gdje je pokuda onoga ko okrene glavu od onog što je Allah objavio i zadovolji se slijeđenjem očeva. I konsenzus selefa i četvorice imama je na tome da je takvo slijeđenje zabranjeno. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (2/187-188).

Iz ove zabrane su izuzeti oni koji nisu učenjaci šerijata i oni koji se ne bave šerijatskim znanjem tj. većina ljudi, njima je obaveza da slušaju učene i uzimaju od njih propise za novonastale situacije, jer oni nisu u stanju pronaći dokaz niti izvesti propis iz njega.

Ibn Abdul-Berr je rekao: „Nema razilaženja među učenjacima da je obaveza općim masama muslimana da slijede svoje učenjake (taklidom, znači iako ne poznaju utemeljenost svakog njihovog stava na dokazu, op.prev.), i na njih se odnose riječi Uzvišenog Allaha: „Pitajte učene ako ne znate.“ [En-Nahl: 43].“ Dok ga neki učenjaci nazivaju vrstom propisanog slijeđenja, a ne taklidom (slijepim slijeđenjem), jer su oni svoje slijeđenje zasnovali na dokazu kao što je prethodni ajet. Ibn Abdul-Berr, Džami'u bejanil-'ilmi ve fadlihi (2/115).

Cilj ovoga pojašnjenja je da slijeđenje selefa u njihovom razumijevanju šerijatskih tekstova predstavlja propisano slijeđenje na koje ukazuju Kur'an, sunnet, konsenzus i ispravno poimanje, te da isto nije od pokuđenog taklida.

5. Pripadnici ovog modernističkog pravca optužuju slijedbenike sunneta za njihovo slijeđenje i pridržavanje razumijevanja ispravnih prethodnika, i nazivaju ga slijepim pokuđenim slijeđenjem, a i oni sami slijepo slijede određene osobe,

čija imena stalno spominju, na njih se pozivaju i slijede ih u njihovom novotarskom menhedžu u načinu dokazivanja i odnosu prema dokazima, poput Džuvejnija, Gazalija, Razija, Ibnu Rušda, Afganija, Abduhua i dr. Vidi za primjer spomenutog: Kardavi, El-Merdži'ijjetul-'ulja lil-kur'ani ves-sunne, str. 122-123, dr. Abdul-Dževad Jasin, Es-Sultatu fil-islam, str. 37 i 106. Vidi: S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijil-islamijil-mu'asir minen-nassiš-šer'ijj, str. 377.

Dok nasuprot tome vidimo da jako malo navode stavove ashaba, tabi'ina i poznatih imama koji su počašćeni posebnim položajem.

Četvrta šubha

Možda će neko reći da je pridržavanje za razumijevanje selefa suprotno Allahovoj naredbi da se razmišlja o Kur'anskim porukama,

jer je ta naredba općenita za sva vremena i stanja, pa je moguće da se razmišljanjem dođe do novih značenja i shvatanja u kasnijim vremenima, koja prethodno nisu bila poznata selefu. Ova šubha, iako nisam zapazio da je modernisti direktno spominju i koriste kao dokaz, moguće je da je neko upotrijebi kao dokaz protiv pridržavanja razumijevanja selefa u šerijatskim tekstovima, te sam je, stoga, i naveo. Ovo predstavlja jedan od načina učenjaka, što je vidljivo kod šejhul-islama Ibn Tejmije i Ibn Kajjima, koji spominju šubhe protivnika, a potom dodaju na njih ono što nisu rekli, ali su mogli to upotrijebiti kao dokaz svojih stavova; i to sve u cilju što jačeg pobijanja njihovih stavova i odgovora na svaku moguću šubhu i prividni dokaz sa kojim su mogli doći.

Odgovor na šubhu:

1. Nema sumnje da nam je Uzvišeni Allah naredio da razmišljamo o Kur'anskim porukama, kaže Uzvišeni:

„Knjiga koju ti objavljujemo blagoslovljena je, da bi oni o riječima njezinim razmislili i da bi oni koji su razumom obdareni pouku primili.“ [Sad: 29].

Isto tako je ukorio one koji ne razmišljaju o Kur'anskim porukama:

„Kako oni ne razmisle o Kur'anu, ili su im na srcima katanci!“ [Muhammed: 24], Ukorio je i kitabije koji čitaju knjigu bez razumijevanja iste; Rekao je Uzvišeni: „Neki od njih su neuki i ne poznaju Knjigu, nego samo gatke. Oni samo izmišljaju.“ [El-Bekara: 78].

U skladu sa tim naredbama je bio menhedž ashaba, pa su iz šerijatskih tekstova izvodili značenja i sve ono na šta ukazuju, koja nisu direktno navedena u tekstovima Kur'ana i sunneta.

Ibn Mes'ud radijallahu anhu je rekao o Plemenitom Kur'anu: „Allah poziva Svoje robove da uzmu pouku iz Kur'ana! Stoga, izučavajte ga koliko god možete.“ I rekao je: „Kur'anske divote ne prestaju.“ Isto tako su i tabi'ini izvodili značenja iz Kur'ana koja nisu spomenuli ashabi. „Oni su naučili tefsir od ashaba, kao što su naučili od njih i sunnet, ali su i pored toga izvodili iz Kur'ana i sunneta neka nova značenja i ukazivanja.“ Izvođenje značenja i onog na šta ukazuje tekst je plod razmišljanja, a razmišljanje je plod razumijevanja značenja i onog na šta ukazuje tekst. Bilježi Abdur-Rezzak, br. 2017, Ibn Mubarek, Ez-Zuhd, br. 808, Se'id bin Mensur, Sunen br. 7, Hakim, Mustedrek (1/555-556) i dr. Prenosi se merfu'an (kao govor Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem) i mevkufen (kao govor Ibn Mes'uda radijallahu anhu). Albani ga je naveo u Silsiletis-sahiha kao predaju od Ibn Mes'uda, br. 660, i rekao da je prihvatljiva zbog mnoštva predaja koje ju podupiru, a ocijenio je slabom kao hadis Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, u Da'iful-džami'i (2/202) br. 2022. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (13/332-333).

Stoga, nemoguće je da pridržavanje razumijevanja selefa u šerijatskim tekstovima bude suprotno onome što je Uzvišeni Allah naredio, jer da je tako, prvi bi sljedbenici selefa to zanegirali ne bi ga se pridržavali, kao što su zanegirali stav onih koji zagovaraju zabranu idžtihada.

Činjenica je, kao što se vidi, da selef poziva u nužnost razmišljanja o Kur'anskim porukama, te uključivanje razuma radi shvatanja detaljnih značenja i izvođenja šerijatskih propisa.

Imam Begavi je rekao: „U znanje spadaju značenja koja se direktno razumiju iz teksta koji se čita, i ona koja se izvode analogijom na značenja sadržana u tekstu.“ Begavi, *Mea'limut-tenzil* (2/255).

2. Pridržavanje za razumijevanje selefa precizno usmjerava razmišljanje i način izvođenja značenja iz šerijatskih tekstova, i čini ih ispravnim;

da ne bi neko izmišljao i govorio neistine o značenjima Kur'ana i sunneta, koje su izmišljotine o vjeri i Šerijatu, a sve pod plaštom dozvole razmišljanja, kao što čine sufije i druge zabludjele skupine. „Jasno je da onaj ko tumači Kur'an i sunnet izvan okvira tefsira i tumačenja ashaba radijallahu anhum i tabi'ina, da je on lažov koji iznosi laži o Uzvišenom Allahu i izvrće značenja ajeta, što neminovno vodi u licemjerstvo i nevjerstvo; i to je nužno poznata stvar u vjeri.“ Ibn Tejmije, *Medžmu'ul-fetava* (13/243).

3. Kao što je ranije rečeno, riječ je o razumijevanju šerijatskog teksta na kome je selef postigao konsenzus, ili poznat stav pojedinca kojem se niko nije suprostavio.

A ono razumijevanje oko kojeg se selef razišao, nema smetnje da oni poslije njih ulože trud u odabiru najispravnijeg stava.

4. Pridržavanje razumijevanja selefa je temeljni uvjet ispravnog razmišljanja i izvođenja značenja, jer da bi bili u mogućnosti ispravno razmišljati, moramo poznavati ispravno značenje datog teksta.

A ispravno značenje teksta je ono koje je razumio selef. Zbog toga su učenjaci postavili pravila i uvjete za pravilnu derivaciju propisa, kao na primjer, šejhul-islam Ibn Tejmije, Ibn Kajjim, Šatibi, a od kasnijih učenjaka A'lal El-Fasi i drugi. Prethodni izvor, (13/241-242). Ibn Kajjim, *Et-Tibjanu fi aksamil-kur'an* (1/168-169). Šatibi, *El-Muvafekat* (4/232). A'lal El-Fasi, *Mekasiduš-šeria'*, str. 91.

Ta pravila su sadržana u sljedećim tačkama:

a) Da izvedeno značenje nije suprotno tefsiru ashaba;

jer to podrazumjeva smatranje ashaba nezalicama koji nisu razumjeli Kur'an, i da su postigli konsenzus na neznanju i zabludi, što je bez sumnje pogrešno shvatanje. Ovo bi bilo značenje prva dva uvjeta koje je postavio Ibn Kajjim. Dr. Su'ud El-'Utejbi, *Davabit istia'malil-mustalehatil-'akadije vel-fikrije 'inde ehliis-sunneti vel-džema'a*, str. 246.

To je zato što izvođenje značenja koje se zasniva na osnovu ispravnog razumijevanja ajeta, mora biti ispravno.

Zatim, između izvedenog i osnovnog značenja ajeta mora biti jasna veza, te izvođenje novih i dodatnih značenja ne smije biti sami tefsir ajeta. Kurtubi je rekao: „Prvo što se mora spomenuti prilikom učenja i podučavanja značenjima ajeta, jeste njegovo vanjsko značenje i tefsir, da bi se sačuvali upadanja u greške; zatim nakon toga, lahko je za razumijevanje i izvođenje dodatnih značenja; pa ne treba žuriti da se spoznaju neka duboka značenja prije nego se učvrsti jasno vanjsko značenje.“ Jer onaj ko tvrdi poznavanje skrivenih kur'anskih značenja, a ne poznaje vanjsko značenje, je poput onoga ko tvrdi da je ušao u kuću prije nego prekorači vrata. A ispravno vanjsko značenje ajeta je ono koje je razumio selef. Kurtubi, *El-Džamii'l ahkamil-Kur'an* (1/59). Es-Sujuti, *El-Itkan* (2/267).

b) Da bude u skladu sa pravilima arapskog jezika, jer je to jezik vjere.

Ovo je prvi uvjet kod Šatibija, a ulazi u značenje trećeg uvjeta kod Ibn Kajjima. Šatibi kaže: „Svako značenje koje se izvede iz Kur'ana, a nije u skladu sa arapskim jezikom je bezvrijedno i protivno kur'anskim naukama; i svako onaj ko bude takvo nešto tvrdio, njegova tvrdnja je bezvrijedna.“ Šatibi, *Muvafekat* (4/224).

c) Da u Kur'anu ili sunnetu bude nešto što ukazuje na to izvedeno značenje.

Ovo je drugi uvjet kod Šatibija. A neki su usto dodali da značenje ne treba biti usiljeno. Vidi: Najif Ez-Zehrani, *Me'alimul-istinbat fi 'ilmit-tefsir*, str. 28.

5. Zaključak je da dozvoljenost uvođenja novog razumijevanja koje nije bilo poznato selefu, zavisi od pridržavanja pravila koja su postavili učenjaci:

a) Pa ako novo značenje ne bude u suprotnosti sa razumijevanjem selefa i ne želi se njime utjerati selef u grešku, onda se ono može prihvatiti;

jer „Divote Kur'ana su neprekidne“, i jer je Poslanikov sallallahu 'alejhi ve sellem, govor bogat i sažet, pa su učenjaci oduvijek izvodili nova značenja iz Kur'ana i sunneta; i to je od Allahove dobrote prema Njegovim odabranim robovima, kojim Kur'an dođe kao rijeka iz koje oni vade ono što im je Allah dodijelio.

b) A ako novo značenje bude suprotno razumijevanju selefa, onda se neće prihvatiti;

jer to podrazumijeva da je selef pogriješio i bio u neznanju, i da u jednom periodu vremena nije bilo onoga ko zagovara istinu, a takvo shvatanje je bez sumnje zabluda; jer je nemoguće da se ummet Muhameda sallallahu 'alejhi ve sellem, složi na zabludi. Vidi: S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijijil-islamijij minen-nassiš-šer'ijj, str. 379.

6. Prema tome, pridržavanje razumijevanja selefa ne može biti prepreka za razmišljanje o kur'anskim značenjima, već ga ono ispravlja i usmjeruje.

a) Ukazivanje na nova značenja koja nisu u suprotnosti sa razumijevanjem selefa.

b) Izvođenje propisa za novonastala pitanja i situacije iz šerijatskih tekstova, te načina koji ukazuju na te propise.

c) Odabir preovlađujućeg značenja u pitanjima u kojima je od selefa preneseno više različitih stavova.

d) Da onaj ko uči ove ajete, traži sebe u tim ajetima, da li je to primijenio na sebi i svome životu. I ovo je nešto najvažnije o čemu se treba promišljati, što su zanemarili mnogi koji traže znanje, a da ne govorimo o općim masama.

Peta šubha

Pridržavanje razumijevanja selefa vodi u stagnaciju razuma.

A „razum je prvi dokaz, i ne samo to, već osnova kojom se spoznaje ispravnost dokaza.“

I jer Kur'an „ne spominje razum osim dajući mu visoki položaj, i naglašava obavezu njegove upotrebe.“

Dr. Muhammed Ammara, Tejaratul-fikril-islamijij, str. 70. Pogledaj: El-Kardavi, El-Merdži'ijjetul-ulja lil-Kur'ani ves-sunneti, str. 352. Dr. Fehmi Huvejdi, El-Kur'anu ves-sultan, str. 49. Po njima je moguće da se desi suprostavljanje razuma i šerijatskog teksta, „pa ako se suprostavi vanjsko značenje šerijatskog teksta sa snagom razuma, obavezno je tumačiti tekst na drugi način, bez oklijevanja, koje se slaže sa razumom.“ Dr. Muhammed Ammara, Ed-Devletul-islamijije bejnel-'almanijije ves-sultati-dinijije, str. 16.

Pogledaj i: El-Merdži'ijjetul-ulja, str. 122-123. I kaže dr. Muhammed Ammara: „Ima li veća i gora kriza mišljenja od sputavanja razuma ummeta od stvaralaštva i propitivanja, te da se istovremeno kod mrtvih traži rješenje za probleme živih.“ Muhammed Ammara, Ezmetul-fikril-mua'sir, str. 57.

Zato dr. Ahmed Kemal Ebul-Medžd poziva u „davanje prostora i širine razumu da izvrši svoju ulogu na polju propisivanja i zakonodavstva“,

te smatra da je „prava kriza muslimana modernog doba to što je razumu oduzet njegov položaj.“ Ahmed Kemal Ebul-Medžd, Hivaru la muvadžehe, str. 13, Pogledaj i istraživački rad: dr. Taha El-'Alvani, El-'Aklu ve mevkiu'hu minel-menhedžijetil-islamijije str. 18 (Medželletu-islamijijetil-ma'rufe, br. 6, 1996. godine).

Ahmed Kemal Ebul-Medžd, Hivaru la muvadžehe, str. 36 i 44.

Potom navodi ono što on naziva „pravac isključenosti razuma od svijeta koji ga okružuje“, pa kaže da su njegove glavne osobine:

„potpuna zadubljenost u šerijatske tekstove, ...i to smatraju pohvalnim slijeđenjem, a ne pokuđenom novotarijom“, a potom zaključuje da je sažetak njihovog menhedža „da Šerijat presuđuje, a da se njemu ne sudi, te da je obaveza vjernicima da primijene njegove propise, sveobuhvatne i pojedinačne“.

Prethodni izvor, str. 38. Pogledaj i: Tedždidul-fikril-islamijij itar džedid, str. 37. (u sklopu istraživačkih radova konferencije: Mu'temer tedždid fil-fikril-islamijij - El-Medžlisul-e'ala liš-šu'unil-islamijije - Kairo 1423. godine).

Potom se osvrće na ovaj pravac i zapaža navodeći:

„Mi ne krijemo naša zapažanja o svemu što je razumom dokučivo, od čega se sastoji ovaj menhedž (selefijski menhedž), niti naše ubjeđenje da ovaj pravac vodi u nestanak islamske civilizacije i muslimane u nazadak.“ Ahmed Kemal Ebul-Medžd, Hivaru la muvadžehe, str. 39.

I zato dr. Abdul-Dževad Jasin poziva u ponovno shvatanje šerijatskih tekstova Kur'ana i sunneta, ali „ne po razumijevanju selefa koje se zasniva na hadisima i predajama“, te uklanjanje svih izvora osim šerijatskog teksta, koji su osnova kod ovog selefijskog pravca, i uklanjanje svega što se suprostavlja razumu. Abdul-Dževad Jasin, Es-sultatu fil-islam, str. 126. Prethodni izvor, str. 120-121.

Odgovor na petu šubhu:

Ovo je šubha onih koji sebe nazivaju racionalistima, u prošlim i sadašnjim vremenima, svejedno kojem ogranku pripadali; i oni su nasuprot onih koje oni nazivaju "nassijin" to jest onih koji se striktno drže predaja;

a tu šubhu su preuzeli od starih filozofa, kao i od zapadnih mislilaca današnjice.

Prvi od ummeta koji su potpali pod ovu šubhu su mu'tezile, koji su prve žrtve grčke filozofije, a potom su je od njih naslijedili drugi pravci skolastičara poput eš'arija i maturidija. Zato današnji modernisti veličaju menhedž ovih starih mutekelima, mu'tezila i eš'arija. Vidi: Es-Sultatu fil-islam, str. 37, 106, 126 i 257, Kardavi, Merdži'ijjetul-ulja lil-Kur'ani ves-sunneti, str. 122-123.

Danas je opet došla do izražaja u arapskom svijetu kod onih koji sebe pripisuju racionalizmu, a koji su pod uticajem zapadnih sekularista i liberala koji su ustali protiv vjere (kršćanstva), smatrajući vjeru štetnom i ograničavajućom po razum; i koji su iz krajnosti stagnacije, zaostalosti i sljepoće razuma, koju su oni smatrali vjerom, otišli u drugu krajnost potpune slobode razuma od Objave, gdje razum određuje šta je ispravno, a šta ne, neovisno od Objave.

Iako se ovim zapadnim sekularistima i liberalima može naći opravdanje za njihov neprijateljski odnos prema onome što oni nazivaju objavom, jer je to ustvari tiranija crkve koja je iskrivila Objavu spuštenu od Uzvišenog Allaha poslanicima;

i jer su naslijedili filozofiju koja veliča razum i smatra ga osnovom i najpouzdanijim mogućim sredstvom za prolazak kroz život, nakon što su izgubili nadu da ima nešto veće od njega; a nadu su izgubili zato što nisu imali priliku spoznati izvornu neiskrivljenu Objavu, ili su možda i spoznali nešto originalno i izvorno, ali su ga zanegirali kada su uvidjeli da je većinom iskrivljeno. Jusuf Ekrem, Tarihul-felsefetil-junaniye, str. 91. (Pitagorin citat kojim opravdava oslanjanje grčke filozofije na razum).

Međutim, ovakvog opravdanja nema u našoj vjeri islamu, hvala Allahu Koji nas je sačuvao toga, jer je Objava koja je pred nama, identična onoj koju je Uzvišeni Allah spustio svome Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, znači ostala je netaknuta i nepromijenjena, pa zbog toga ne može biti u suprotnosti sa zdravim razumom i ispravnim logičkim principima.

Zaista su ashabi radijallahu anhum i oni koji su ih slijedili u dobru učinili vjeru i zdrav razum osnovom za poboljšanje ljudskog života u svim segmentima do savršenstva, vjerujući i primjenjujući je u svakodnevnom životu; pa nisu našli u tome problem i slabost, već je problem u gubitku vjere i zdravog razuma ili jednog od njih. Abdur-Rahman Ez-Zunejdi, Es-Selefijetu ve kadajal-a'sr, str. 199.

Istinski problem je u umišljanju neprijateljstva i sukoba između razuma i vjere, a potom stavovima koji nastaju kao posljedica toga;

pa ili se odbaci vjera u potpunosti, a razum uzme kao oslobodilac čovječanstva i mjerilo koje osvjetljava put, kako neki tvrde; ili se vjera umotava, krivo tumači i prilagođava razumu i uvjetuje se da se razum složi da bi nešto bilo prihvaćeno. I ovo predstavlja jednu krajnost. A druga su oni koji pozivaju odbacivanju razuma, poput „sufija, koji kude razum i smatraju da se uzvišeni stepeni ne mogu postići sa razumom, koji potvrđuju stvari koje zdrav razum odbija, i hvale stanja duhovne opijenosti, ludila, izbezumljenosti i slično tome.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (3/338) (sažeto i prilagođeno, op.prev). Nasuprot ovih kontradiktornosti i krajnosti su pojedinci koji se pripisuju seľefu, a protive se upotrebi razumskih dokaza, jer ih smatraju novotarijom i stoga ih odbacuju; kao što ima i onih koji razum uzdižu iznad njegovog stepena; a sačuvan od greške je samo onaj koga Allah sačuva. Prethodni izvor (16/251-253) i (19/160-162). Prethodni izvor (3/339).

A sredina između svih tih krajnosti je selefijski menhedž, menhedž sredine i pravičnosti, koji i predstavlja umjereni islam, koji je zasnovan na razumijevanju seľefa, njihovom tumačenju i primjeni šerijatskih tekstova.

Stoga je odgovor na ovu šubhu u pojašnjenju selefijskog menhedža po ovom značajnom pitanju, a koji se ogleda u sljedećim tačkama:

Prvo: Pod razumom se podrazumijeva prirodno urođena ljudska sposobnost pomoću koje čovjek spoznaje i rasuđuje. On je poput vida kod oka ili okusa kod jezika;

on je uvjet spoznaje i rasuđivanja, i osnovno svojstvo koje čovjeka čini šerijatskim obveznikom, i njime se čovjek odlikuje nad ostalim živim bićima. Razum u šerijatskoj terminologiji podrazumijeva dvije stvari:

Spoznajni razum koji je razlog šerijatske odgovornosti, a to je ono što učenjaci navode kao uvjet ispravnosti ibadeta i muamelata, da insan bude razuman; kao što je spomenuto u hadisu: „Sa trojice je pero uzdignuto...“; i on predstavlja nužno urođeno znanje, za čije postojanje nije vezana pokuda niti pohvala. Druga stvar je razboritost koja navodi čovjeka da lijepo i ispravno postupa, i za njega je vezana pokuda i pohvala u Kur'anu, kao u riječima Uzvišenog: „Zašto oni ne putuju po Zemlji pa da srca njihova shvate ono što treba da shvate, i da uši njihove čuju ono što treba da čuju, ali oči nisu slijepe, već srca u grudima.“ (El-Hadždž: 46) i riječi: „U tome, doista, ima znakova za ljude koji razumiju.“ (Er-R'ad: 4). Vidi: Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (3/337-339) i Derut-tea'rud (1/89), Ibn Kajjim, Miftahud-daris-sea'de, str. 120 i El-Ezkija', str. 23.

A što se tiče racionalista, razum je kod njih nešto nejasno i zamršeno, zbog mnoštva različitih definicija koje međusobno odudaraju, čak i na zapadu, shodno mnoštvu različitih pravaca.

Ovo je priznao i jedan od predstavnika sekularizma kod arapa. A'dil Dahir, Evvelijetul-'akl nakdu utruhatil-islam-sijasijj, str. 18. Dok skupina filozofa razum smatra božanstvom. Džemil Saliba,

El-Mu'džemul-felsefijj, str. 423. Rekao je Džuvejni: „Ako bi bilo rečeno: „Šta vi podrazumijevate pod razumom?“ Odgovorili bi: „Govor o tome nije jednostavan.“ Džuvejni, El-Burhan (1/19).

Pitanje koje se javlja je: Koji je to razum koji će suditi Allahovom govoru i govoru Njegova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem? Koji od vaših razuma želite da bude kriterij kojim će se odmjeravati šerijatski tekst,

koji je to savremeni razum kojem se račun mora polagati? Da li je to razum muslimana vjernika koji čvrsto vjeruje u ispravnost šerijatskih tekstova, ili je to razum onih koji sumnjaju u vjeru, nestabilnih i slabih duša, zasljepljenih civilizacijskim napretkom drugih, ili razum nevjernika, koji ne vjeruju u Allaha, Njegovu knjigu i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem?! S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijil-islamijil-mua'sir minen-nassiš-šer'ijj, str. 126.

Drugo: Razum kod selefa je Allahov dar s kojim je počastio čovjeka i odlikovao ga nad drugim stvorenjima. Osim toga, učinio ga je osnovnim razlogom odgovornosti čovjeka pred Njim Uzvišenim, te je propisao propise koji ga štite i učinio ga jednim od pet nužnih ciljeva Šerijata, u cilju čije zaštite je objavljen Šerijat, i zabranio je sve ono što ga slabi, zaklanja i šteti mu.

Treće: Razum ima veliki značaj kod učenjaka Šerijata. Šafija ga je nazvao: „Sredstvo rasuđivanja.“ On je „sredstvo i kriterij kojim se raspoznaje ispravno od neispravnog znanja, kojim se odabire preovlađujući stav i razdvaja dobro od lošeg.“ Es-Sema'ni, Kavatiu'l-edille fil-usul, str. 249. Ibn Kajjim, Miftahud-daris-sea'de, str. 120. I on je „uvjet spoznaje nauka i dobrih djela, sa njim se upotpunjuje znanje i praksa, ali on u svemu tome nije neovisan.“ Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (3/338-339).

Četvrto: Razum je kod selefa dio čovjeka kao stvorenja, pa je stoga svako znanje i spoznaja koja proističe iz njega manjkavo i neuporedivo sa znanjem koje donosi Objava; to je čovjekovo znanje pred Allahovim znanjem; što je i logički neuporedivo.

Jer čovjekov razum nije nepogriješiv, i on predstavlja ograničeno sredstvo spoznaje, poput ograničenosti osjetila koja se ne mogu prevazići. Šatibi je rekao: „Allah je dao razumima mogućnost spoznaje do određene granice koju ne mogu preći, i nije im dao sposobnost spoznaje svega što žele; a kad bi to bili u stanju, onda bi bili poput Stvoritelja čija su spoznaja i znanje neograničeni i obuhvataju ono što je bilo i ono što će biti, i kakvo bi bilo ono što neće biti. Dakle, Allahovo znanje je neograničeno i sveobuhvatno, dok je znanje čovjeka ograničeno, pa se to dvoje ne može porediti.“ Abdur-Rahman Ez-Zunejdi, Es-Selefiyyetu ve kadajal-a'sr, str. 197. Šatibi, El-'tisam (3/216).

Peto: Od onog što ukazuje na uvažavanje razuma od strane selefa, je to što se nisu upuštali sa njim u ono što nije u stanju spoznati, niti u ono što ga neće unaprijediti, već su ga upotrebljavali tamo gdje je Allah naredio; a On je usmjerio razum muslimana u sljedeće:

1. Spoznaju vjere sa poslaničke svjetiljke, budući da je isključivo oslanjanje na razum u dokučivanju vjere, a posebno kada se radi o akidi i gajbu, zabluda i propast. Koreći one koji to rade, Uzvišeni je kazao: „Oni se povode samo za pretpostavkama i onim za čim duše žude.“ [En-Nedžm: 23], Rekao je Uzvišeni: „Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim. A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu? Allah, doista, neće ukazati na Pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini.“ [El-Kasas: 50]. Zdrav razum se pokorava šerijatskom tekstu i odbija suprotavljanje i uzime što je došlo od Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem.

2. Razmišljanje i uzimanje pouka iz kur'anskih poruka. Uzvišeni Allah kaže: „Knjiga koju ti objavljujemo blagoslovljena je, da bi oni o riječima njezinim razmislili i da bi oni koji su razumom obdareni pouku primili.“ [Sad: 29], Rekao je Uzvišeni: „Kako oni ne razmisle o Kur'anu, ili su im na srcima katanci!“ [Muhamed: 24], A na drugom mjestu je ukorio sljedbenike knjige koji ne razmišljaju o porukama svoje knjige: „Neki od njih su neuki, ne poznaju Knjigu, nego samo čitaju tekst bez razmišljanja, i samo izmišljaju.“ [El-Bekara: 78], Značenje izraza emanij, po jednom stavu selefa, je puko čitanje bez razmišljanja i poznavanja značenja. Ibn Abbas je rekao: „Znači da ne poznaju značenja knjige.“ Izbačeno Begavi, Me'alimut-Tenzil (1/69). Izbačeno

3. Razmišljanje i uzimanje pouka iz Allahovih znakova kojim smo okruženi. Uzvišeni Allah kaže: „Reci: „Posmatrajte ono što je na nebesima i na Zemlji!“ a ni od kakve koristi neće biti znakovi i upozorenja narodu koji ne vjeruje.“ [Junus: 101], I riječi Uzvišenog: „U stvaranju nebesa i Zemlje, i u izmjeni noći i dana, doista su znakovi za razumom obdarene.“ [Ali Imran: 190], Također, riječi: „Na Zemlji su znakovi za one koji čvrsto vjeruju.“ [Ez-Zarijat: 20], Od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, se prenosi da je rekao: „Razmišljajte o Allahovim blagodatima, a nemojte razmišljati o Allahu.“ (Nemojte razmišljati o Njegovom biću, op.prev.). Taberani, El-Evsat, br. 6456, Lalikai, Šerhus-sunne (1/119), Bejheki, Šu'abul-iman (1/75), od Ibn Omera radijallahu anhu a on od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Kaže Hejsemi u Medžme'u (1/81): "U lancu prenosilaca je El-Vazi' bin Nafi', koji je metruk." Bilježi ga Ebu Nua'jm, El-Hiljetul-evlija' (6/66-67), i drugi od Ebu Hurejre. A bilježi ga Bejheki, El-Esma ves-sifat, str. 420,

od Ibn Abbasa merfu'an. Albani kaže da je hadis dobar zbog svih puteva kojim je prenesen: Silsiletus-sahiha, br. 1788 i Sahihul-džami', br. 2972 i 2973.

Šesto: Selef je stavio razum na njegovo prirodno mjesto, da bude potčinjen Objavi, da je slijedi, da iz nje crpi uputu i znanje.

Pa je Objava predvodnik i usmjeritelj razuma, a razum slijedi i djeluje u granicama svog domena, koje mu je zacrtala Objava; i nemoguće je da razum bude ispravan osim slijedeći Objavu, pa ako je bude slijedio, davat će plodove i koristi, a ako odbije slijeđenje Objave, biće zlo za sebe i druge koji ga budu slijedili.

Nemoguće je da razum bude neovisan od Objave u stvarima koje su iznad njegovog domena, „pa ako se sa razumom spoji svjetlost imana i Kur'ana, biva poput oka sa svjetlošću sunca i vatre. A ako se osamostali, neće moći spoznati ono što je iznad njegovog domena. Dok ako izostane u potpunosti, postaje poput životinje, gdje će možda posjedovati osjećaj bitisanja, okusa i ljubavi, međutim, to ga neće razlikovati od životinje... A poslanici su došli sa onim što je iznad domena razuma, što se ne može samo sa razumom spoznati, a nisu došli sa onim što je nemoguće.“ I dovoljno ti je od razuma to „da spoznaš iskrenost Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, i značenja njegovog govora.“ Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-fetava (3/339). Ibn Tejmijje, Derrut-tea'rud (1/138).

Sedmo: Izmišljanje problema kontradiktornosti između razuma i vjere je krivotvorenje činjenica, koje su zasnovane na pogrešnom shvatanju, i koje podjednako nanose štetu i razumu i Objavi. Taj problem je samo u umu onog ko ga je umislio,

dok ga u stvarnosti nema. „I on je posljedica dvije vrste neznanja (džehla): nepoznavanja Objave i nepoznavanja razuma. Što se tiče nepoznavanja Objave, jer nije spoznao i razumio ono što sadrži, niti ono na šta ukazuje, već je razumio pogrešno i suprotno od onoga na šta se odnosi. A što se tiče nepoznavanja razuma, to je usljed toga što se ne može zamisliti da zdrav i ispravan razum bude u sukobu sa Objavom.“ Sukob i kontradiktornost između toga dvoga je nemoguće, te istog nije bilo ni kod ashaba. Selefi su imali najbolji pristup ako bi se našla neka prividna kontradiktornost između onog što je neko umislio da je logično i Objave. Naime, davali su prednost Šerijatu, jer je u njemu sigurnost, preciznost i ispravnost; i jer je on neprikosnovena istina bez imalo sumnje, neistine i kontradiktornosti, „zar poslije Istine ima išta osim zablude?!“ [Junus: 32]. Allah subhanehu ve te'ala je Istina, Njegov Govor je istina, Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, je istina, i sve što dođe suprotno tome je neispravno i ništavno, koje se ne može dokazati valjanim dokazima, već ispravni dokazi nužno ukazuju na njegovu ništavnost. Ibn Kajjim, Es-Sava'ikul-mursele (4/1207).

Vjerovanje i prihvatanje islama kao vjere i Muhammeda sallallahu 'alejhi ve sellem, kao poslanika podrazumijeva potpuno predavanje i potčinjavanje bez trunke suprostavljanja, kao što kaže Uzvišeni Allah:

„I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće vjerovati dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate, a potom u dušama svojim tegobe ne osjete za ono što si odredio i sasvim se ne predaju!“ [En-Nisa': 65], Rekao je Uzvišeni: „Ni vjernik ni vjernica nemaju izbora da, kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, po svom nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne poslušaju, taj je očito zalutao.“ [El-Ahzab: 36], Kao i riječi Uzvišenog: „O vi koji vjerujete, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah je, zaista, Onaj Koji sve čuje i Onaj Koji sve zna.“ [El-Hudžurat: 1].

A davanje prednosti razumu, intuiciji ili analogiji nad šerijatskim tekstom predstavlja istupanje pred Allaha i Njegova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem,

i zato je univerzalno pravilo na kojem je složan selef od ashaba, tabi'ina i svih onih koji su slijedili njihov menhedž, da se ne prihvata nikakvo mišljenje, ni intuicija, ni logika, ni analogija, ako su u suprotnosti sa Kur'anom. Čak i zdrav razum to podrazumijeva. Ibn Tejmijje, Derrut-tea'rud (5/299-300).

Šatibi je rekao: „Obaveza je dati prednost onome što ima prednost, a to je Šerijat, te odgoditi ono što nema prednost, a to je razum;

pa nije ispravno dati prednost manjkavom i ovisnom, da bude predvodnik savršenom i neovisnom; jer se to kosi sa zdravom logikom i sa šerijatskim tekstovima.“ Šatibi, El-I'tisam (3/228).

A ako bi dali prednost razumu nad Šerijatom, to bi nas neminovno odvelo u jedno od dvoje: poricanje Objave ili poricanje Allahovog znanja; a oboje predstavlja kufr.

Od osnova vjerovanja u poslanstvo Muhameda sallallahu 'alejhi ve sellem, bez kojih vjerovanje biva neispravnim, su dvije osnove:

1. Ubjeđenje da je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, dostavio vjeru u potpunosti, bez nedostatka.

2. Obaveza bezuvjetnog prihvatanja svega što nam je Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, dostavio od vjere.

A onaj ko je uvjetovao nesuprostavljanje razumu za prihvatanje hadisa od Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, takav ustvari nije vjernik u Poslanika; i takav ne prihvata od njega predaje o rububijetu (Rububijet

predstavlja vjerovanje u Allahova djela, da On gospodari i upravlja svime, sve stvara i rastvara, oživljava i umrtvljuje, hrani i opskrbljuje itd. op.prev.),

pa nema razlike obavijestio ga o tome ili ne; jer ono što ne može spoznati razumom u to ne vjeruje, već ga tumači na pogrešan način, ili tvrdi da značenje toga ne zna niko osim Allah (ar. التفويض). A ako ga obavijesti o onome što je u skladu sa razumom, u to vjeruje, pa nema razlike kod takvog bio Poslanik ili ne, bila predaja ili ne. Ono što se spomene od Kur'ana, sunneta i konsenzusa, za njega nema nikakvog značaja. Učenjaci su ukazali na sljedbenike ovog puta rekavši da onaj ko postavlja ovakve uvjete, da je poput onih koji govore: „Mi nećemo vjerovati sve dok se i nama ne da nešto slično onome što je Allahovim poslanicima dato. A Allah najbolje zna kome će povjeriti poslanstvo Svoje.“ [El-En'am: 24]. Ibn Tejmije, Šerhul-akidetil-asbehanijje, str. 40. To je identično govoru potonjih učenjaka, poput Razija i drugih, da tradicionalni dokazi (ar. الأدلة النقلية - hadisi i predaje) ne predstavljaju kategoričko znanje već hipotetičko. Er-Razi, El-Erbe'une fi usulid-din, str. (416-418), i El-Metalibul-A'lije, (9/113-118). Vidi i: El-Idži, Šerhul-mevakif, (1/208), El-'Amidi, Gajetul-murad, str. 123.

Osmo: Shodno onome što smo naveli, nemoguće je da pridržavanje razumijevanja selefa u šerijatskim tekstovima bude prepreka razumu i ono što ga sputava, kao što su neki umislili, već ga ono usmjerava i ispravlja.

Selefijski menhedž, koji je zasnovan na njihovom razumijevanju šerijatskih tekstova, je postavio univerzalna pravila u oblasti akide (vjerovanja), ahlaka i fikha, koja usmjeravaju razum i određuju mu okvir djelovanja, kao što ga i štite od svega što mu može štetiti ili pomutiti njegovu čistoću, poput novotarija, izmišljotina, filozofije i strasti. Potom podstiče razum na uzdizanje i stvaralaštvo ka ostvarenju koristi, spriječavanju štete i izgradnji savremene napredne civilizacije. Taha Džabir Fejjad El-'Alvani, Eb'ad gaibeti 'anil-fikril-islamijil-mua'sir, str. 31. (Medželle kadaja islamijje mua'sire, br. 5, 1999. godina).

To je srednji pravac, kao što je slučaj i u drugim stvarima, koji odbija krajnosti: krajnost pretjerivanja, gdje se razum veliča i daje mu se mjesto iznad onog kojeg mu je dao Mudri Zakonodavac, i da se razum ne upotrijebljava za ono što nije sposoban dokučiti;

kao što odbija i krajnost zapostavljanja razuma i umanjanja njegovog značaja, oduzimanjem uloge za koju ga je Allah stvorio i njome ga zadužio, kao što je spomenuto.

Selefije su istinski racionalisti, koji su stavili razum u njegov pravi okvir i upotrijebili ga onako kako mu priliči, te su ga zaštitili od svega što mu može naštetiti i odvesti ga sa pravog puta.

Pa onaj „ko slijedi uzvišeni put poslanstva, zna da je neiskvaren razum kompatibilan sa Objavom i postupat će u skladu sa oboma“; „i da je ono što je logički ispravno u skladu sa govorom poslanika, a ne suprotno tome.“ Dr. Dža'fer Šejh Idris, Članak: Es-Selefijun humul-'aklanijjun, Medželle: El-Bejan, br. 248, 1429. godina po hidžri. Ibn Tejmije, Es-Safedijje (1/147). Izbačeno

Imam Šafija rahimehullah je napisao svoje djelo „Risala“ da bi postavio temeljna pravila odnosa razuma sa Šerijatom, te pravila deriviranja propisa iz njega i njihove primjene.

Deveto: A što se tiče poziva da se prihvatljivost šerijatskog teksta procjenjuje ličnim racionalnim odlukama shodno pojedinačnim uvjerenjima, ličnim idžtihadima i shvatanju svakog pojedinca, nema sumnje da je to opasan poziv kojim se remeti pouzdanje u šerijatski tekst i udara na njegov uzvišeni položaj, te otvaraju vrata svakom nezalici i tendencioznom da udaraju na postojanost Šerijata i izbjegavaju njegove propise.

A stvar biva opasnijom ako takvi pozivi budu upućeni od onih koji se pripisuju znanju i misionarstvu, od kojih se očekuje da pozivaju ummet u čvrsto pridržavanje vjere, pridržavanje Kur'ana i sunneta, veličanje šerijatskih tekstova, potpuno predavanje onom što podrazumijevaju, vraćanju njima kod svakog razilaženja, rad po njima i davanju im prednosti nad svime drugim.

Deseto: Tvrdnja da pridržavanje menhedža selefa u razumijevanju šerijatskih tekstova vodi u naučni zastoj i neproduktivnost, te neaktivnost razuma, koja smatra da su promjene kroz historiju (selefijsku, op.prev.) kvantitativnog karaktera, a ne inovativnog; je tvrdnja koju opovrgava historija sljedbenika selefijskog menhedža,

koja dokazuje da je ovaj menhedž predvodnik u naučnim inovacijama i aktivnostima, te osloboditelj razuma od okova slijepog slijeđenja, potčinjenosti izmišljotinama i zabludjelim idejama. Vidi: S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijil-islamijil-mua'siri minen-nassiš-šerr'ijj, str. 383.

Svako onaj ko duboko pogleda u historiju naučne produktivnosti muslimana, to će jasno uvidjeti, posebno u djelima Ibn 'Abdul-Berra, Nevevija, Ibn Tejmije, Ibn Kajjima, Ibn Kesira, Zehebija, Ibn Hadžera, Ibn Mufliha, Ibn Redžeba, Muhammeda bin 'Abdul-Vehhaba, San'anija, Ševkanija i drugih.

Jedanaesto: Ostalo nam je još da ukažemo da ova optužba da selefijski menhedž negira argumentativnost razuma, nije nova optužba,

jer je navodi Ibn Tejmije i odgovara na nju riječima: „Čudno je to što ovi skolastičari tvrde da su sljedbenici hadisa i sunneta slijepi sljedbenici, i da nisu oni koji razumom razmatraju i argumentiraju, te da negiraju argumentativnost razuma...“, potom kaže:

„Odgovor im je da to nije istina, jer sljedbenici sunneta i hadisa ne negiraju ono sa čime je došao Kur'an, i to je ono na čemu su složni.

Jer je Uzvišeni Allah naredio razmatranje, razmišljanje, promišljanje i izvlačenje pouka u više kur'anskih ajeta; i nije poznato da je iko od selefa, imama sunneta i uleme to negirao, već su svi složni na onome sa čime je došao Šerijat od obaveze razmatranja, razmišljanja, promišljanja i izvlačenja pouka. Međutim, ono što su negirali od razumskog razmatranja i argumentiranja, je ono koje biva na nedozvoljen inovatorski način, onako kako su ga upotrebljavali skolastičari, koji su uveli pod te izraze ono što je neispravno, pa su umislili da negiranje selefa znači općenito negiranje razumskog razmatranja i argumentiranja.“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (4/55-56).

Ibn Kajjim je isto tako ukorio one koji u potpunosti odbijaju sve ono sa čime su došli filozofi u svojim istraživanjima kosmosa i prirode, svejedno bilo ispravno ili neispravno, misleći da je to ono što podrazumijeva slijeđenje poslanika, da se odbaci ono što su ovi spoznali i dokučili osjetilima, a što razum nužno podrazumijeva; pa im je odgovorio:

„Šteta ovakvih po vjeru i po ono sa čime su došli poslanici je ogromna, poput štete onih koji negiraju postojanje Allaha. Jedni udaraju u temelje vjere, a drugi je, navodno, pomažu na štetan i pogrešan način.“ Ibn Kajjim, Miftahu darus-sea'de (2/212).

Šesta šubha

Ono što potiče na pridržavanje razumijevanja selefa je zanos, smatranje osoba svetim i urođena ljubav prema očevima i djedovima.

Tako dr. Abdul-Hamid Ebu Sulejman smatra da je od najistaknutijih manjkavosti praktikovanja menhedža smatranje onog što je preneseno od selefa, od njihovog razumijevanja i idžtihada, svetim, te pridruživanje istog sunnetu i Objavi. Vidi: Abdul-Hamid Ebu Sulejman, Ezmetul-'aklil-muslim, str. 94. I dr. Muhammed Ammara navodi uzrok tome, pa kaže: „Zbog svetosti koju je selefijski menhedž pripisao tekstovima, proteže se ta svetost do vremena kada su ti tekstovi izrečeni i raširilo se veličanje prošlosti u selefijskom pokretu, što dublje u prošlost zalaze, to je veličanje veće.“ Muhammed Ammara, Tejaratul-fikril-islamijj, str. 139. Dr. El-'Alvani smatra da je uzrok toga: „Urođeno poštovanje prema očevima i veličanje naslijeđa kao dodatak uticaju nekih šerijatskih tekstova koji povezuju boljitak sa prošlošću.“ Medželle: Kadaja islamije mua'sire, Eb'adu gaibetu 'anil-fikril-islamijjil-mua'sir, str. 43. Dr. Abdul-Hamid Ebu Sulejman još konstatuje da se nije moguće okoristiti od ideje naslijeđa na ispravan i pozitivan način koji ima za cilj postizanje širokog znanja i iskustva, i sa kojim će se adekvatno tretirati savremena pitanja, „sve dok se ne pročisti viđenje i ideološko razumijevanje pojma naslijeđe učenjaka od selefa, i dok se sa njih ne uzdigne svetost, i dok se ispravni menhedž ne svede na tekstove Kur'ana i vjerodostojnog sunneta.“ Abdul-Hamid Ebu Sulejman, Ezmetul-'aklil-muslim, str. 94.

Odgovor na šubhu:

Sažetak ove šubhe, shodno navedenom, bi bio u sljedećim tačkama:

1. Smatranje govora selefa svetim dovodi do neadekvatnog praktikovanja vjere.
2. Uzrok smatranja njihovog govora svetim je veličanje šerijatskih tekstova i uzimanje u obzir nekih tekstova koji prave vezu između prošlosti i boljotka, te urođeno poštovanje prema očevima i djedovima, i veličanje naslijeđa.
3. Nije se moguće okoristiti od ideje naslijeđa osim ako se selefi prestanu tretirati svetim.

Odgovor na to je u sljedećim tačkama:

Prvo: Smatranje svetim šerijatskih tekstova i njihovo veličanje je obilježje selefijskog menhedža i njegova velika odlika, kojim se odlikuje nad preostalim menhedžima sljedbenika strasti i novotarija, koji su tu svetost i veličanje usmjerili na slijeđenje strasti, dok s druge strane omalovažavaju i obezvrijeđuju šerijatski tekst. I to veličanje i smatranje šerijatskog teksta svetim je plod veličanja Uzvišenog Allaha i uvažavanja Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, te pokoravanja njihovim naredbama; Allah Uzvišeni kaže: „Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svom nahođenju postupiti. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne poslušaju, taj je sigurno skrenuo s Pravoga puta.“ [El-Ahzab: 36]. Rekao je Uzvišeni: „O vi koji vjerujete, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah je, zaista, Onaj Koji sve čuje i Onaj Koji sve zna.“ [El-Hudžurat: 1]. Kao i riječi Uzvišenog: „To je tako! A ko Allahove zabrane smatra velikim, pa to će mu biti dobro kod Gospodara njegova.“

[El-Hadždž: 30], Također, ajet: „Tako je to! Pa ko poštuje Allahova znamenja - znak je to bogobožnosti srca.“ [El-Hadždž: 32], Teško je pobrojati sve šerijatske tekstove koji ukazuju na to.

Drugo: U veličanje tekstova spada i čuvanje istih od pogrešnog tumačenja i krivotvorenja, a to podrazumijeva njihovo razumijevanje onako kako su ih razumjeli pomagači Allahova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovi ashabi radijallahu anhu, koji su svjedočili spuštanje Objave i preuzeli je riječju i značenjem, onako kako je objavljena, direktno od Allahovog Poslanika, nepromijenjenu i neuprljanu ljudskim strastima, a potom su je od njih takvu preuzeli njihovi učenici, tabi'ini, te od njih tabi-tabi'ini.

Treće: Allah Uzvišeni je posvjedočio odabranost i izvrsnost ispravnih prethodnika i pohvalio ih, kao što je i Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, posvjedočio njihovoj izvrsnosti i odabranosti; i naredili su da se slijedi njihov put,

pa ih zbog toga sljedbenici selefijskog menhedža veličaju i daju im prednost.

Četvrto: Ovo veličanje je uređeno šerijatskim pravilima koja spriječavaju upadanje u bilo kakvo pretjerivanje u pogledu selefa i smatranje istih bezgriješnim s jedne strane, te omalovažavanje i nepoštivanje sa druge strane.

Peto: Veličanje razumijevanja selefa nije bilo bez poimanja, kako neki tvrde; niti je bilo iz razloga što su nam oni preci,

jer da je tako onda bi se odnosilo i na one prije njih koji su bili mušrici (mnogobošci), kao što je to slučaj kod nacionalista; ili bi dali prednost bližim precima koji su došli poslije selefa.

Već je to veličanje bilo zbog toga što na to ukazuju šerijatski tekstovi

i što je uspostavljen konsenzus na njihovoj odabranosti, vrijednosti i prednosti u znanju, djelima, vjerovanju i razumu, što neće odbiti osim onaj koji se oholi nad onim što je u vjeri nužno poznato, onaj koga je Uzvišeni Allah ostavio u zabludi i neznanju. Vidi: Ibn Tejmijje, Medžmu'ul- fetava (4/158). I zato što na to ukazuje razum i ispravno poimanje. Izbačeno Pa je to menhedž koji ima uporište u Kur'anu, sunnetu, konsenzusu i zdravom razumu. Kao što i historijsko iskustvo svjedoči njemu u prilog. S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijj, str. 387. Potonji ne može postići nivo i postojanost u šerijatskom znanju koji su postigli ispravni prethodnici, pa se nivo ashaba radijallahu anhum razlikuje od nivoa tabi'ina, a nivo tabi'ina od nivoa tabi-tabi'ina i tako dalje. Vidi: Šatibi, Muvafekat (1/74). Isto tako nećeš naći pitanje u kojem je neko rekao suprotno selefu, a da se na kraju nije ispostavilo da je selef u pravu. Vidi: Ibn Tejmijje, Nakdul-mantik, str. 8. Zatim njihova složnost u temeljnim i univerzalnim pitanjima vjere, u oblasti vjerovanja i praktičnih ibadeta je najveći dokaz da su na istini. „Zar ima jasniji dokaz od ovoga da su na istini?!“ El-Asbehani, El-Hudždže fi bejanil-mehadždže li kavamis-sunne (2/224).

Šesto: Bilo koji menhedž razumijevanja Kur'ana i sunneta koji ne uzme u obzir razumijevanje ispravnih prethodnika je manjkav i neispravan, te otvara prostor da svako izmišlja na Allahovu vjeru što hoće, tako da vjera i njeni tekstovi postanu poput igračke u rukama sljedbenika strasti, i anarhija u kojoj se značenja umnožavaju shodno broju čitalaca, iz čega nastaje neka nova vjera koja se može nazvati svakim imenom osim islamom. Vidi: Dr. Abdul-Hamid El-Nedždžar, El-Kiraetul-džedide lin-nassid-dinijj, str. 158, S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-'asranijjinil-islamijjin 'alen-nassid-dinijj, od istog autora u sklopu knjige: Usulu ehliš-sunneti vel-džema'a fit-tea'muli mea'n-nassiš-šer'ijj.

To neminovno dovodi do toga da ljudima postane nejasno ono što im je objavljeno, da se pomiješaju sunnet i novotarija, istina i neistina, i otvore vrata razdora i pokuđenog razilaženja koja je islam zatvorio i zapečatio svaki put koji ka tome vodi, da Kur'an postane podijeljen na dijelove, a ljudi na partije, svaka stranka radosna sa onim što posjeduje. Izbačeno

Isto tako vodi ka slabljenju položaja šerijatskog teksta i njegovom zapostavljanju, što je glavni cilj većine savremenih mezheba koji pozivaju u ponovno razumijevanje šerijatskih tekstova.

Sedmo: Pored toga što umanjuju vrijednost selefa, naći ćemo kod sljedbenika ovih mezheba veličanje potonjih učenjaka koji su se bavili filozofijom i skolastikom, te dokazivanje njihovim izrekama i govorima, i oslanjanje na njihov menhedž izučavanja i argumentiranja, poput Džuvejnija, Gazalija, Ibn Rušda, Razija, Abduhua, Afganija i drugih; čak i izrekama grčkih filozofa, poput Aristotela i Platona, zatim i kasnijih zapadnih mislilaca. S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijj, str. 377.

Dok je primjetno slabo navođenje predaja selefa, od ashaba i tabi'ina, osim u slučaju da podupire njihove stavove; pa ih onda vidiš kako se time raduju, to ističu i ponavljaju.

A možda ih ponekad i pogrešno tumače, poput njihove tvrdnje da je Omer radijallahu anhu dao prednost općoj koristi nad šerijatskim tekstom u godini gladi. Iako je postupak Omera radijallahu anhu, kada bi hipotetički rekli da je predaja ispravna, ustvari primjena hadisa: „Ne izvršavajte šerijatske kazne u slučaju bilo kakvih nejasnoća (ادرءوا الحدود بالشبهات)“. Međutim, predaja je slaba pa nema potrebe odgovarati na nju.

Izbačeno Ibn Ebi Šejbe, Musanef (10/27), Abdur-Rezzak, br. (18990 i 18991), sa slabim lancima prenosilaca. Albani je ocijenio slabom u El-Irvaul-galil, br. 2428. Izbačeno Izbačeno Primjer ovih je ono što navodi Ibn Kajjim rekavši: „Ne mogu muftija i kadija dati fetvu i presuditi po stavu potonjeg učenjaka sljedbenika nekog imama, a ostaviti stav Buharije, Ishaka... ili čak, dati mu prednost nad fetvom Ebu Bekra, Omera, Osmana, Alije, Ibn Mes'uda... – i spomenuo je fekihe među ashabima -, pa kakvo će opravdanje kod Allaha imati onaj koji je izjednačio govor tih i ovih, što je izjednačio njihove fetve sa fetvama ovih, a još gore ako im je dao prednost nad njima?!“ Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/118).

A jasno je da je preče uzeti predaje i fetve selefa od mišljenja i fetvi onih poslije njih, jer je mogućnost da su pogodili istinu veća kod onih koji su bliže vremenu Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem; pa je preče uzeti fetve ashaba radijallahu anhum od fetvi tabi'ina, a njihove fetve od fetvi tabi-tabi'ina itd. Sve što je vrijeme bliže Poslaniku, ispravnost je veća; i ovo važi gledano općenito, a ne pojedinačno u svakom pitanju. Jer je broj odabranika veći u prethodnom vremenu nego što je u onom poslije, pa su tako i ispravni stavovi prethodnika u većem broju od ispravnih stavova potonjih. I jer je razlika između prvih i drugih u znanju, poput razlike između njih u odabranosti i vjeri. Ibn Kajjim, l'alamul-muvekki'in (4/118). Svaki potonji ima svoje prethodnike,

a „Insan je na vjeri svoga prijatelja, pa neka svako od vas vidi sa kime se druži“, i „Taj dan prijatelji će jedni drugima neprijatelji biti, osim onih koji su se Allaha bojali i grijeha klonili.“ [Ez-Zuhuf: 67]. Bilježi Ebu Davud, Sunen br. 4833, Tirmizi, Sunen br. 2378, Ahmed, Musned (2/303 i 344). Albani ga je ocijenio dobrim u Tahridžul-miškatil-mesabih, br. 5019.

Sedma šubha

Pridržavanje razumijevanja selefa je vraćanje u prošlost i traženje fetvi od mrtvih za pitanja živih, i druge slične tvrdnje iz kojih se razumije omalovažavanje istog. Vidi: Muhammed Ammara, Ezmetul-fikril-islamijil-mua'sir, str. 58 i Tejaratul-fikril-islamijj, str. 125-127, S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijil-mua'sir minen-nassiš-šer'ijj, str. 363.

Odgovor na šubhu kroz sljedeće tačke:

Prva: Većina onih koji navode ovu šubhu, na jedan potcjenjivački i omalovažavajući način, su ekstremni modernisti i sekularisti koji odbijaju Šerijat, u potpunosti ili djelimično, kao zakonik koji uređuje život ljudi; zatim oni koji se nazivaju islamskom ljevicom i drugi njima slični,

a najistaknutiji od njih su: Abdullah El-'Arvi, Mahmud Emin El-'Alim, Džabir 'Usfur, M'an Zijade, Husejn Ahmed Emin i drugi. Vidi: Sejjid Jasin, Et-Turasu vet-tehaddijatul-'asr fi vatanil-'arabijj, str. 551, Muhammed 'Abid El-Džabiri, El-Hitabul-'arabijjul-mua'sir, str. 65, Abdul-Medžid Eš-Šerefi, El-Islamu vel-hadase, str. 180. Vidi i: Ez-Zunejdi, Es-Selefijjetu ve kadajal-'asr, str. 102.

Ovi nisu predmet našeg pisanja, međutim, ima drugih koji su pali pod uticaj ove njihove šubhe, pa makar djelimično, koji su predmet našeg istraživanja.

Druga: Oni su učinili od pripadnosti selefizmu predmet optužbe i sramoćenja, slijedeći u tome zapadne mislioce, koji su smatrali crkvu, sveštenstvo i sve što ima veze sa njihovom vjerom od najvećih prepreka savremenog evropskog napretka i razvoja; koje su učinili neprijateljima od kojih se treba osloboditi, a za što im se može naći opravdanje.

Znači ovi njihovi sljedbenici, arapski mislioci, porede historiju i događaje svog ummeta sa onim što se dešavalo kroz evropsku historiju i spuštaju na njih sud koji odgovara historijskim promjenama i prevratima u Evropi, njihovoj vjeri i stanju; a razlika između to dvoje je ogromna, razlika između istine i neistine, između božanske Objave i ljudskih izmišljotina i umišljanja. Fusnota izbačena Treća: To što ovi smatraju manjkavošću, ako se pogleda analitički, pravedno, na ispravan način, biće ustvari odlika pripadnika selefijjskog menhedža; „to što ti pripisuju kao mahanu, nije uopšte mahana“; i tačnost toga se ogleda kroz dva aspekta: Dio stiha iz arapske poezije od pjesnika Ebu Zuejba, koji je citirao Ibn Zubejr radijallahu anhu, kada su mu se rugali zbog nadimka njegove majke „vlasnica dva pojasa“ radijallahu anha, (ar. تلك شكاة ظاهر عنك عارها). Bilježi je Buhari, br. 5388.

1. Teorijski: Ovaj menhedž počiva na bezgriješnim tekstovima Objave, u skladu sa menhedžom razumijevanja onih koji su je preuzeli prije drugih, a oni su selef ovog ummeta, najbolji, najučeniiji i najpravedniji od njih,

i nema sumnje da je to slavna prošlost, kojom se ponosimo, i ti tekstovi, sa aspekta ovog menhedža, nisu ograničeni vremenom, već ih je obaveza primjeniti u svakom vremenu u skladu sa ovim menhedžom onako kako su to ustanovili priznati učenjaci.

2. Praktični: Oni koji najbolje predstavljaju ovaj menhedž, koji su ga praktično primjenili u svojim životima i spustili na stvarnost, su ashabi Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, a potom nakon njih tabi'ini, te tabi-tabi'ini.

Ono što se cilja time je njihov menhedž u razumijevanju šerijatskih tekstova i njegova praktična primjena u životu, i to je ono što je htio reći imam Malik u svojoj poznatoj izreci:

„Neće popraviti potonje od ovog ummeta, osim ono što je popravilo prve od njih“ . A nije cilj rečenog da se treba vratiti sredstvima njihovog života, načinu izgradnje, sredstvima prijevoza, obrazovanja i liječenja, načinu gradnje gradova, pripremanja vojske, gradnje škola, bolnica i fabrika, jer su to opće koristi dozvoljene Šerijatom. Kadi Ijjad, Eš-Šifa (2/71). Mustafa Hilmi, Kavaidul-menhedžis-selefijj, str. 51.

Najveća odlika njihovog menhedža je povezivanje stvarnosti sa Šerijatom uz pomoć idžtihada, na način što će se utvrditi stvarni uzroci propisa zasnovanih na šerijatskim tekstovima;

i to je ono što čini da se ovaj menhedž prožima kroz vrijeme, i potvrđuje da Šerijat odgovara svakom mjestu i vremenu, svojom postojanošću i sveobuhvatnošću. Vidi: Mufrih El-'Avsi, El-Mevkiful-mua'sir minel-fikris-selefijj, str. 529, S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijjil-islamijjil-mua'sir minen-nassiš-šer'ijj, str. 383.

Sada je odveć jasno da nema kontradiktornosti između „vraćanja u prošlost“ i napretka, čak možemo reći da stvarni potpuni napredak islamskog ummeta neće biti moguć sve dok se ne budu pridržavali Šerijata, onako kako ga je Uzvišeni Allah objavio svome Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem.

Usto, historija svjedoči da je veza između napretka i pridržavanja Šerijata neprekidna veza. S'ad El-'Utejbi, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijjil-islamijjil-mua'sir minen-nassiš-šer'ijj, str. 383.

Stoga, ono na čemu su bili ispravni prethodnici nije samo menhedž, niti je samo mezheb, već je to menhedž na kome je zasnovan mezheb;

menhedž u razumijevanju i praktikovanju šerijatskih tekstova, vanjštinom i nutrinom, menhedž njihovog spuštanja i primjene na stvarnost i novonastale situacije shodno pravilima idžtihada, razmatranja i argumentiranja.

I on predstavlja mezheb u pitanjima gajba, u kojima nema prostora za idžtihad i mišljenje, poput pitanja akide, Allahovih svojstava i tako dalje. Oni u tome imaju jasan postojan mezheb, i šerijatski tekstovi i njihovi stavovi u ovakvim pitanjima su postojani, nepromjenljivi i nepodložni uticaju u svakom mjestu i vremenu.

Potom, nije dozvoljeno da se oslanjamo na zapadne materijalističke kriterije u pitanjima napretka i zaostalosti,

jer islamski kriteriji uzimaju u obzir i dunjaluk i ahiret, i sveobuhvatni su za ono što je dobro po čovjeka (od dunjaluka) i za ono što ga popravlja (koristi mu za onaj svijet). Prethodni izvor.

Četvrta: Shodno onome što smo naveli, sefizam danas počiva na idućem:

1. Pozivanju islamskog ummeta da se vrati slavnoj prošlosti na način što će se čvrsto pridržavati Kur'ana i sunneta, onako kako su ih razumjeli ispravni prethodnici radijallahu anhum, u znanju, praksi, ponašanju, moralu, ophođenju i tako dalje.

2. Pozivanju da se odbaci sve što je ubačeno u vjeru od predislamskih naslijeđa naroda u vremenima vjerske učmalosti i neaktivnosti, novotarija i izmišljotina, od kojih je vjera čista; a koje su se uvukle među muslimane nakon islamskih osvajanja i teritorijalne ekspanzije islamske države, od vjere, običaja i sujevjerja tih naroda, pa su neki muslimani potpali pod njihov uticaj i podveli ih pod islam, te se to prenosilo sa generacije na generaciju, tako da su mnoge neznalice mislile da je to od same vjere.

Selefije su pokrenule borbu protiv ovog ništavnog naslijeđa, pozivajući povratku čistoj islamskoj akidi i tevhidu, te čišćenju vjere od novotarija i izmišljotina.

Najbolji primjer ove borbe u skorijim vremenima je misionarstvo šejha Muhammeda bin Abdul-Vehhaba, zatim onih koji su došli poslije njega, koji su dijelili njegovu mišljenje i slagali se sa njegovim menhedžom čišćenja akide od džahilijetskog naslijeđa.

3. Kao što počiva i na borbi protiv zapadnog prodora u razume muslimana, jer je oduševljenost mnogih muslimanskih sinova grčkom filozofijom i logikom, odvela do toga da su bili u potpunosti obuzeti njome i umislili da su to sušte činjenice;

pa su mnogi od njih požurili da primijene te uvedene zabludjele ideje na islam i šerijatske tekstove. Potom je selefijjska ulema ustala protiv ovog prodora i stala mu na put poput neprobojne brane, razotkrivajući i pojašnjavajući mahane i manjkavosti te filozofije. Najbolji primjer te uleme je šejhul-islam Ibn Tejmije i njegovi učenici, a takođe imami i ulema prije njih u svojim odgovorima džehmijama i drugim sektama, a potom i oni poslije njih koji su slijedili njihov menhedž i zadovoljili se njihovim predajama u odbrani i zaštiti vjere.

I danas mnogi muslimanski sinovi bivaju oduševljeni zapadnom kulturom i idejama zbog onoga kroz šta prolaze njihove zemlje od zaostalosti i učmalosti, tako da je ta kultura ovladala njihovim razumima i odvela ih u opčinjenost materijalističkom civilizacijom do te mjere da je smatraju svetom, pa ne vide mogućnost za napredak ummeta i civilizacije osim sa slijepim i potpunim slijeđenjem zapadne kulture. Stoga današnje selefije ulažu trud u borbi protiv ovog prodora, nadati se da je tako, te usmjeravaju muslimane da prihvate univerzalne principe božanske Objave, koji omogućavaju njihovo umno sazrijevanje i identitetsko osvještavanje, kako bi se mogli suprostaviti ovim uvedenim idejama, jednim realnim, pronicljivim i kritičkim pogledom, pa prihvatiti ono što valja, a odbaciti ono što ne valja. Zatim, kako bi se ophodili prema stvarnosti šerijatsko osviještenim pogledom, koji doseže do ahireta, a nije zaboravio dunjaluk; i tražili nadahnuće kod ispravnih prethodnika u njihovom menhedžu ophođenja prema životu kroz prizmu pridržavanja Allahove knjige i sunneta Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Fusnota izbačena.

Znači, selefije ne misle pod vraćanjem u prošlost da to bude u svakom pogledu, već vraćanje Kur'anu i sunnetu, shodno ispravnom razumijevanju, to jeste razumijevanju ispravnih prethodnika, ashaba radijallahu anhum, tabi'ina i svih drugih koji su ih slijedili u dobru.

Njihov pogled je usmjeren na prošlost, pa uzimaju ono što je dobro i pozitivno iz nje, a prioritet im je razumijevanje i primjena šerijatskih tekstova onako kako su ih ispravni prethodnici razumjeli i primijenili; a odbacuju sve ono što je negativno, što ne koristi vjeri, i ulažu trud u pročišćavanju umova muslimana od svega što je ubačeno u vjeru od džahilijetskog naslijeđa i što šteti njihovoj vjeri.

Osma šubha

Razumijevanje selefa je dio naslijeđa, a naslijeđe je širok izraz koji obuhvata istinu i neistinu, tačno i pogrešno, pa tako i razumijevanje selefa.

Dr. Kardavi kaže: „Nismo od onih koji smatraju svetim i bezgriješnim sve što dolazi iz prošlosti, a pogotovo nismo od onih koji u potpunosti okreću glavu od svog naslijeđa zbog toga što je zastarjelo, već se mora probrati ono što valja.“ Kardavi, Es-Sekafetul-'arabijetul-islamije, str. 63.

I dodaje da je riječ naslijeđe neispravno shvaćena i postavljena na mjesto kojem ne pripada, jer ona obuhvata ono što je ispravno i ono što je neispravno, ono što je istina i ono što je neistina, poput israilijata u tefsiru, zatim govora filozofa, skolastičkih tema i sufijskih izmišljotina. Prethodni izvor, str. 63.

Ebul-Medžd kaže za naslijeđe da je to: „Nejasan izraz koji se odnosi na sve što je ummet ostvario tokom svog historijsko-civilizacijskog napretka,

i ono što mu pripada... a to je mješavina dvoga: vjere islama, šerijatskih tekstova, vjerskih univerzalnih principa i uputstava sa jedne strane, i sa druge brojnih okolnosti vezanih za okolinu, posebnosti naroda, mjesta, događaja...“ Usto, rekao je i: „Mi smo u potrebi da nešto prihvatimo od naslijeđa sa jedne strane, a s druge da ga zaobiđemo; da prihvatimo ono što se smatra islamom od općih pravila koja su postavili ljudi i od okolnosti mjesta i vremena...“ a potom je kazao: „Da ga zaobiđemo, jer je pravo svake generacije, čak njena obaveza, da sama istražuje, eksperimentiše i ima vlastito iskustvo, kojim će obogatiti šerijatske tekstove, i koje će biti obogaćeno šerijatskim tekstovima; da ne bude slijepi sljedbenik, a u mogućnosti je da ima vlastiti idžtihad.“ Ahmed Kemal Ebul-Medžd, Hivaru la muvadžeha, str. 43.

A dr. Taha 'Alvani poziva u ponovno iščitavanje naslijeđa, koje će biti znanstveno, analitičko i kritičko... shodno naučnoj metodologiji, sa vraćanjem Kur'anu i sunnetu, da ne budemo od onih koji bezuvjetno odbijaju to naslijeđe, niti od onih koji ga bezuvjetno prihvataju, ili od onih koji ga krivo tumače i odabiru ono što im odgovara bez ikakvih pravila, jer je naslijeđe relativna misao ograničena mjestom i vremenom.“ Taha Džabir 'Alvani, Islamijetul-m'arife bejnel-emsj vel-jevmi, str. 26.

S tim što Taha naslijeđe tretira polaznom osnovom od koje kreće Objava dajući joj prednost nad ideologijom koja je produkt ljudskog djelovanja.

Uprkos tome, on smatra obaveznim stavljanje naslijeđa na mjesto koje mu pripada koje ne prelazi nivo običnih razmišljanja i tumačenja sa epitetom promjenljivosti. Prethodni izvor, str. 26.

Odgovor na šubhu:

Prvo: Tvrdnja da je naslijeđe širok izraz koji obuhvata istinu i neistinu, ispravno i neispravno, je istina, i mi tako kažemo ako se pod naslijeđem podrazumijeva njegovo sveobuhvatno značenje, znači sva zaostavština prethodnika, od nauke, spoznaja, viđenja itd.

Drugo: Shodno tome, obaveza je razdvojiti između onog što je ispravno i onog što je neispravno, između istinitog i neistinitog.

Treće: To razdvajanje mora biti zasnovano na postojećim pravilima, preciznim kriterijima i ispravnoj metodologiji, kojim će se procjenjivati to naslijeđe i raspoznati ispravno od neispravnog.

A ne da bude zasnovano na strastima, pa da se uzima ono što odgovara, a ostalo odbacuje, kao što je slučaj kod modernista.

Četvrto: Ono u čemu nema razilaženja je to da je Objava sa svoja dva ogranka, Kur'anom i sunnetom, koja je sačuvana od greške, temeljna osnova i kriterij za razdvajanje između ispravnog i neispravnog. I to je ono što nam je naredio Uzvišeni Allah, da kada se razidemo u nečemu, to vratimo Kur'anu i sunnetu, kako bismo utvrdili šta je ispravno, a šta nije. Uzvišeni Allah je rekao: „A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i Sudnji dan; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše.“ [En-Nisa': 59]. „A u čemu god se vi razišli, presuda za to u Allaha je! To vam je, eto, Allah, Gospodar moj - u Njega se ja uzdam i Njemu se obraćam;“ [Eš-Šura: 10].

Ovim dvema osnovama se još dodaje razumijevanje ashaba radijallahu anhum, i onih koji su ih u tome slijedili, kao i njihova primjena onog što su razumjeli;

i to je ono što je pojasnio Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem, kada je govorio o podjeli ummeta na skupine i mnoštvu menhedža na kojim će biti, pojasnio je šerijatski kriterij kojim će se raspoznati istina od neistine, rekavši: „Ono na čemu sam ja i moji ashabi.“ I to je put vjernika koji nam je Uzvišeni Allah naredio da slijedimo, rekavši: „A onoga ko se suprotstavi Poslaniku, nakon što mu jasno bude pokazan Pravi put, i slijedi put koji nije put vjernika, pustit ćemo da čini što je naumio, i bacit ćemo ga u Džehennem, a loše je to konačno odredište!“ [En-Nisa': 115]. Kao i još mnogo drugih dokaza koji ukazuju na obavezu pridržavanja njihovog razumijevanja Objave. Bilježi Tirmizi, Sunen br. 18, Hakim, Mustedrek (1/128-129). Hadis ima puteve koji jedni druge pojačavaju. Dok je hadis koji govori o podjeli ummeta vjerodostojan, Albani ga je ocijenio takvim u Silsiletus-sahiha, br. 203.

Peto: Shodno rečenom, razumijevanje šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika spada u ispravno i istinito naslijeđe,

i njihovo razumijevanje je najprimjerenije razumijevanje Objave, na kojem je zasnovana praktična primjena islama, koja je dostojna da bude uzoriti primjer onim koji dolaze poslije njih.

Šejhul-islam je detaljno pojasnio stav Šerijata spram ovog naslijeđa, rekavši: „Istina u kojoj nema ni trun primjese neistine je ono što su poslanici prenijeli od Uzvišenog Allaha, a to su Kur'an, sunnet i konsenzus;

a što se tiče onoga što poslanici nisu prenijeli od Allaha, ili su prenijeli, ali mi nemamo načina da utvrdimo vjerodostojnost toga, to je ono što može biti istina i neistina; zato su Kur'an, sunnet i konsenzus, kategorički dokazi koje je obaveza slijediti...“ Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (19/5).

Potom je logički pojasnio zašto to predstavlja kategorički dokaz, kroz dvije osnovne postavke:

1. Jer je to ono sa čime je došao Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem.

2. I jer je obaveza pridržavati se onoga sa čime je došao Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem.

Što se tiče prve postavke, ona je zasnovana na nauci koja se bavi lancima prenosilaca i nauci koja proučava tekst Objave, i pod to potpadaju Kur'an, sunnet i konsenzus;

dok je druga postavka imanska, nasuprot koje su nevjerstvo ili licemjerstvo; gdje su u stranputicu otišle neke skupine od skolastičara, filozofa, sufija i drugih..., pa je naveo razloge toga.

Potom je govorio o onome što je mimo Kur'ana, sunneta i konsenzusa, te pojasnio da to može biti ono što je preneseno od poslanika i ono što nije.

Što se tiče prvog, tu spadaju israilijati koje prenose muslimani ili ehlul kitabije što je utjecalo da se neistina pomiješa sa istinom; rekao je Allahov Poslanik sallallahu 'alejhi ve sellem:

„Ako vam ehlul kitabije budu nešto pričali, nemojte im vjerovati niti ih utjerivati u laž, jer možda vam govore neistinu koju ćete potvrditi, ili vam govore istinu koju ćete zanegirati.“ Spomenuto je ko ga bilježi na kraju druge šubhe.

Već se to treba prenositi ako smo sigurni da je u skladu sa Šerijatom, jer je onda istina; a što se tiče potvrđivanja nekog propisa sa njima bez da utvrdimo da je u skladu sa Šerijatom, to nije dozvoljeno po konsenzusu...

A što se tiče drugog, u šta spada ono što je preneseno od prvih filozofa, zatim snoviđenja koja se javljaju kod nekih muslimana, bilo na javi ili u snu,

zatim ono na šta ukazuje logika, te ono što su rekli velikani ove vjere, od uleme i vođa; u svemu tome ima onog što je istina i onog što nije; niti se sve odbija, niti se sve prihvata. Prihvata se, naime, samo ono što je u skladu sa istinom, a odbija se ono što nije. Ibn Tejmije, Medžmu'ul-fetava (19/5-7).

I to je ono po čemu postupa selefijska ulema kroz historiju, kritičko istraživanje i procjena ljudskog naslijeđa, uzimajući ono što je tačno i korisno, poput razumijevanja šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika;

te odbacivanja svega onoga u čemu je šteta, poput mnogih novotarskih stavova koje su ubacili sljedbenici strasti u muslimansko naslijeđe, čak i ako su mislili da je to razumijevanje i mezheb selefa. Stoga, tretiranje ovog naslijeđa kao jednoobrazne cjeline predstavlja zločin, nepravdu i lošu metodologiju; kao i smatranje razumijevanja tekstova Objave od strane ashaba radijallahu anhum i tabi'ina, nasljedstvom koje sadrži neistinu, koje je dozvoljeno odbaciti i doći sa nekim novim razumijevanjem šerijatskih tekstova, koje je ostalo skriveno svim pripadnicima tri odabrane generacije; ili se prema tome odnositi na neregularan način slijedeći svoje strasti. A pogotovo ako se ove njihove tvrdnje uzmu kao sredstvo za zaobilaženje razumijevanja selefa u potpunosti, onda to znači da tražimo neku drugu vjeru mimo islama.

Deveta šubha

Razumijevanje selefa je u skladu sa njihovim vremenom, pa kako se vrijeme promijenilo, tako treba promijeniti i razumijevanje; jer Kur'an i sunnet odgovaraju svakom mjestu i vremenu.

Zato Kardavi poziva vraćanju osnovi i univerzalnim pravilima selefa, a ne njihovim parcijalnim stavovima i mišljenjima,

pa kaže o parcijalnim stavovima: „Oni su pod uticajem okolnosti mjesta, vremena, običaja i stanja, mijenjaju se shodno okolnostima; i zato ne prihvatamo neke stavove selefa, budući da su oni odgovarali njima, a ne nama.“ Teorijski, ovaj govor nije problematičan i može se prihvatiti, međutim, problem se javlja u njegovoj praktičnoj primjeni i primjerima koje on za to navodi, pa kaže: „Možda danas u općem islamskom buđenju ima onih koji su žestoki po pitanju kraćenja odjeće, puštanja brade, ili nošenja nikaba...“ Potom je ukazao na važnost ovih vanjskih obilježja u ovom stadiju, rekavši: „To je bitno u vremenu u kojem živimo, jer su to obilježja po kojima se ljudi razlikuju od drugih i s kojima im prkose...“ Dakle, Kardavi je tako konstatovao kao da nema jasnih vjerodostojnih šerijatskih tekstova koji to naređuju. Potom kazuje: „Sljedbenici selefa nas obavezuju da uložimo vlastiti idžtihad za vrijeme u kojem živimo, kao što su i oni bili mudžtehidi za svoje vrijeme, te da upotrijebimo vlastite razume u uređenju života, kao što su i oni upotrijebili svoje, i da pri tome uzmemo u obzir naše vrijeme, okolinu i običaje, kao što su i oni uzimali u obzir njihove.“ Kardavi, *Es-Sekafetul-'arebijetul-islamijje bejnel-esale vel-mua'sire*, str. 58-59.

Dr. Ahmed Kemal Ebul-Medžd je naveo razlog toga rekavši: „Prve generacije su upotrebljavale idžtihad u okolnostima u kojim su bili odsutni mnogi faktori koji su prisutni u našem vremenu...“

A 'Alvani smatra opasnim poziv u pridržavanje razumijevanja Kur'ana onako kako su ga razumjele prve tri generacije, jer sužava kur'anska značenja na ograničeni vremenski period.“ Ahmed Kemal Ebul-Medžd, *Tedždidul-fikril-islamijj*, str. 42. (Buhus tedždid fil-fikril-islamijj). Vidi: Abdul-Džebbar Er-Rifa'i, *Menahidžut-tedždid*, str. 133.

I zato on poziva u pročišćenje i ogoljenje tekstova Objave od predaja ljudi koji ograničavaju njenu općenitost, zaklanjaju njeno svjetlo,

te ju podvrgavaju vlastitoj historiji, ideologiji, kulturi, običajima i rječniku. Vidi: Taha Džabir 'Alvani, *Ezmetul-insanijje ve devrul-Kur'ani fil-halasi minha*, str. 82.

Isto tako dr. Džemalud-din A'tijje konstatuje da su ti idžtihad bili odgovor na vremenske i prostorne okolnosti, koje se razlikuju od naših trenutnih,

te da smo mi u potrebi za novim idžtihadima koji će uzeti u obzir naše okolnosti i donijeti rješenja za ista. Džemalud-din A'tijje, *Nahve fikhi džedid lil-ekallijjat*, str. 64

Odgovor na šubhu:

Prvo: Ova tvrdnja otvara vrata modernistima koji pozivaju u ograničavanje šerijatskog teksta na određen historijski period, tj. da je vezan samo za određeno vrijeme, mjesto i onog kome je upućen; što neminovno znači da šerijatski propisi nisu univerzalni, već da su vezani za parcijalne događaje i situacije; a da bi tu svoju tvrdnju potkrijepili i opravdali stav o historijskoj ograničenosti šerijatskog teksta, uložili su maksimalan trud da upotrijebe neke kur'anske oblasti i nauke kao dokaz za to, poput nauke o povodima objave, o derogiranim i derogirajućim ajetima (ar. *الناسخ والمنسوخ*), mekkanskim i medinskim ajetima i surama i tako dalje. Ova fusnota je izbačena, kao i tekst za koji je vezana. Krajnji cilj ove ništavne tvrdnje i beznačajnog argumenta je, ustvari, obezvrijeđivanje šerijatskih propisa tako da postanu neobavezni za sve one koji dolaze poslije vremena Objave. Vidi: Hasan El-Hanefijj, *Et-Tarih vet-tedždid*, str. 62 i 157.

Osim toga, to nas navodi da oduzmemo svetost šerijatskom tekstu čime će postati onaj kome se sudi, a ne onaj koji sudi. Ljudski razum i okolnosti će preuzeti ulogu nadređenih, a šerijatski tekstovi će biti obično pokriće njihovih prohtjeva.

Ukoliko se šerijatski tekstovi ne podrede stvarnošću onda oni nisu odgovarajući za svako vrijeme i mjesto. Takvo je, dakle, uvjerenje zastupnika ove tvrdnje. Vidi: Ahmed Idris, El-'Almanijje vel-Kur'an, str. 847, S'ad El-'Utejbī, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijjil-islamijjil-mua'sir minen-nassiš-šer'ijj, str. 465-466.

Drugo: Iako su pripadnici ovog islamskog modernističkog pravca, koji su predmet našeg istraživanja, odbili ovu tvrdnju,

njeni tragovi se ipak pojavljuju u mnogim njihovim stavovima, kao i u nekim praktičnim pitanjima, iz kojih se razumije zauzimanje stava o historijskoj ograničenosti nekih šerijatskih tekstova. Oni koji su je odbili i negirali: dr. Kardavi u knjizi Kejfe netea'mel mea'l-Kur'an str. 63-65, dr. Muhammed Ammara u knjizi Sukutul-guluvvil-'almanijj str. 18-22, dr. Abdul-Medžid En-Nedždžar u knjizi Hilafetul-insan str. 108-110, i Fikhut-tedejjun (1/70-71). Fusnota izbačena sa tekstom. Ahmed Kemal Ebul-Medžd, Tedždidul-fikril-islamijj, str. 49 i Hivaru la muvadžeha, str. 44, El-Kardavi, Fikhud-devle fil-islam, str. 67 i 175 itd. Tako su neki od njih okivali u zvijezde mu'tezile, jer su se dosjetili menhedža „gdje se predaje tumače u skladu sa postojećim okolnostima.“ Abdul-Dževad Jasin, Es-Sultatu fil-islam, str. 119.

A u čemu se posebno očituje njihovo zastupanje te tvrdnje jeste njihov udar na šerijatsko pravilo: „U obzir se uzima općenitost izraza, a ne posebnost povoda“, koje predstavlja usulsko pravilo koje spaja između općenitosti izraza i povoda njegove objave,

pa se isti tumači pomoću tog povoda. Na ovo pravilo ukazuje Šerijat, pravila arapskog jezika i konsenzus. Vidi: Muhammed Ammara, El-Islamu fi muvadžehetih-tehaddijjat, str. 207, Kardavi, Kejfe netea'melu mea'l-Kur'anil-Azim, str. 252, S'ad El-'Utejbī, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijjil-islamijjil-mua'sir minen-nassiš-šer'ijj, str. 469. Od onih koji su rekli da je ovo pravilo slabo je dr. Ganuši, a sumnju u njega je izrazio i dr. Kardavi. Rašid El-Ganuši, El-Hurijjatul-a'me fil-devletil-islamijje, str. 129. Kardavi, Min fikhid-devleti fil-islam, str. 175.

Ono što podrazumjeva obezvrijeđivanje ovog pravila i striktno vezanje šerijatskog teksta za njegov povod, jeste otvaranje vrata sljedbenicima strasti da sami odabiru šta će uzeti, a šta odbaciti od šerijatskih propisa, shodno vlastitim željama;

te da odbacuju šerijatske tekstove i propise, pozivajući se na to da su oni vezani samo za posebne situacije koje su bile povod njihovog objavljivanja. Ovim se jasno ukidaju svojstva trajnosti i univerzalnosti Šerijata.

I ovo jasno izražavaju islamski modernisti i sekularisti. Pa dr. Fehmi Huvejdi kaže da će proučavanje povoda određenih hadisa dozvoliti da se ograniči rad po njima,

te će se otkloniti poteškoće od mnogih muslimana koje su ih preopteretile kao rezultat nejasnoća u ovoj oblasti. Vidi: Fehmi Huvejdi, El-Kur'an ves-sultan, str. 58. Isto kaže i Halil Abdul-Kerim, sekularista i lijevičar: „To će otkloniti teret i teškoću sa onih kojima su ti tekstovi danas upućeni, jer su isti historijski ograničeni.“ Halil Abdul-Kerim, Šedvur-rababe fi ahvalis-sahabe, str. 86. Pogledati i: Hamid Ebu Zejd, En-Nassu – Es-Sultatu – El-Hakikijje, str. 139.

Po njima, praktikovanje određenih hadisa predstavlja teret muslimanima i sa ovim će imati izgovor da po istima ne rade čime će otkloniti poteškoću sa svojih pleća!!

I ovo je nažalost stanje onih koji su svoje razume, mišljenja i strasti suprostavili šerijatskom tekstu, pa neprekidno traže nešto što će opravdati njihove stavove; jer ako je islamista, zna da ne može ostaviti postupanje po šerijatskom tekstu bez odgovarajućeg opravdanja; a ako je sekularista, zna da to neće biti prihvaćeno kod njegovih čitalaca, koji u globalu poštuju šerijatske tekstove. S'ad El-'Utejbī, Mevkiful-ittidžahil-'aklanijjil-islamijjil-mua'sir minen-nassiš-šer'ijj, str. 490.

Treće: Ta njihova tvrdnja je zasnovana na izmišljenom razumijevanju šerijatskog pravila: „Fetva se mijenja sa promjenom vremena“, koje su izmislili neki modernisti, tumačeći ga da se šerijatski propis mijenja sa promjenom vremena.

Međutim, to izmišljeno razumijevanje, nema nikakve osnove niti utemeljenja kod ispravnih prethodnika, kao ni ono što pripisuju imamu Šatibiju i imamu Ibn Kajjimu od tog značenja; ni na koji način ne ukazuje na to izmišljeno modernističko razumijevanje, a razlika između šerijatskog propisa i fetve je poznata.

Tekst sa fusnotom izbačen

Šerijat je postojan i nepromjenljiv sa svojim univerzalnim pravilima i pojedinačnim propisima, i svaki propis kojeg je Uzvišeni Allah odredio, takav će ostati do Sudnjeg dana, što je vadžib, vadžib će i ostati, što je mustehab, mustehab će i ostati, što je haram, haram će i ostati.

A što se tiče fetve, ona se mijenja shodno promjeni idžtihada mudžtehida, koji zavisi od utvrđivanja svojstava za koja je vezan šerijatski propis, i od razlike u okolnostima. A nema promjene u šerijatskim propisima niti razilaženja. Vidi detaljnije: 'Abid Es-Sufjani, Es-Sebatu veš-šumulu fiš-šeria'til-islamijje, str. 447-489.

Promjena fetve je samo u onim fetvama koje su vezane za međuljudske odnose i ne ulazi u područje ibadeta. I ta promjena biva zbog određenih šerijatskih koristi, općih i posebnih običaja, ako je od onih stvari u kojim se to uzima u obzir. Zato imamo dvije vrste fetvi sa aspekta njene postojanosti i nepromjenljivosti:

1. One koje su nepromjenljive i neovisne od mjesta, vremena i idžtihada učenjaka.

2. One koje su promjenljive shodno tome šta podrazumijeva šerijatska korist i šta nalažu vremenske i prostorne okolnosti, kao na primjer: promjena količine i vrste kazne koja nije šerijatski precizirana; kao i zavisno od utvrđivanja svojstava za koja su vezani šerijatski propisi, te ostvarenja šerijatske koristi, usklađivanja sa običajima ako se to u toj situaciji uzima u obzir i tako dalje. Fusnota izbačena.

Znači promjena fetve po ispravnom razumijevanju nije promjena šerijatskog propisa, već je to promjena svojstava koji su razlog propisa, što je dovelo do novih okolnosti koje iziskuju novu fetvu koja se razlikuje od prethodne. I ovo ukazuje na pravednost Šerijata i da isti uzima u obzir različite okolnosti i stanja, a kako i da ne bude, kad potiče od Mudrog, Sveznajućeg i Najpravednijeg subhanehu ve tea'la!?

Četvrto: Nema nijednog vjerskog pitanja, a da selef nije o njemu govorio. Fusnota izbačena.

Ta pitanja se dijele na dvije vrste:

1. Pitanja koja obavezuju određeno uvjerenje i vjerovanje, kao na primjer, vjerovanje u Allahova lijepa imena i uzvišena svojstva, vjerovanje u meleke, Sudnji dan i drugo što je vezano za nevidljivi svijet. Ova pitanja su neovisna od bilo kakvih promjena vremena.

2. Pitanja koja se tiču praktičnog djelovanja. Ovdje se utvrđuju svojstva za koja su vezani šerijatski propisi, shodno menhedžu selefa i imama ove vjere;

pa stoga promjena fetve u ovim pitanjima zavisi od praktične primjene šerijatskog propisa (tahkikul-menat). Moguće je da se ta svojstva promijene u jednom vremenu, te stoga nema dodirne veze između promjene fetve i promjene vremena. Tenkihul menat predstavlja odabir jednog svojstva, između ostalih, koji odgovara određenom šerijatskom propisu. Tahridžul menat je potraga, korištenjem idžtihada, za tim odgovarajućim svojstvom (tj. njegovo otkrivanje), koji se veže za propis. Tahkikul menat predstavlja primjenu propisa na novonastalo pitanje. Vidi detaljnije o ovome: Muvafekat, (4/57 i 60), Es-Sebatu veš-šumulu fiš-Šeria', str. 228-235.

Peto: Sličnosti među ljudima u njihovim navikama i stanjima kroz koja prolaze u svakom vremenu je neosporna stvar,

i te navike i stanja su ograničena, tako da se lahko mogu odrediti dodirne tačke ili tačke sličnosti, čak iako se ne mogu pobrojati sve pojedinačno; jer svi ljudi dijele zajedničku prirodu, po pitanju razuma, duše, tijela itd. Pa ako je tako, onda je moguće skupiti sve sličnosti po grupama, a potom i povezati sa šerijatskim osnovama kojim sliče, i to bi bila vrsta idžtihada koja se naziva tahkikul menat. A to je spuštanje šerijatskog propisa, koji je izveden iz šerijatskog teksta na određenu situaciju. Šatibi kaže: „Kada bismo pretpostavili da nema ovog idžtihada, onda se propisi ne bi odnosili na radnje šerijatskih obveznika u stvarnom i realnom smislu, već samo imaginarno... i propis ne bi bio spušten na stvarnost, osim sa saznanjem da data stvar potpada pod dato neograničeno ili opće značenje." Fusnota izbačena. Pa nema potrebe za novim razumijevanjem šerijatskog teksta, različitim od razumijevanja selefa, kod novonastalih situacija i događaja, već fekih treba da razumije šerijatski tekst onako kako ga je razumio selef, a potom da odredi svojstvo koje je razlog propisa na koje ukazuje šerijatski tekst, da ga odredi i pojasni, a potom da isto to svojstvo utvrdi u novonastalom pitanju, kojem se treba odrediti propis. To je posao fekiha u svakom mjestu i vremenu.

Zaključak

Nakon upotpunjenja istraživačkog rada i zahvale Allahu, sa čijom se podrškom upotpunjuju dobra djela, lijepo je da istraživač navede najvažnije rezultate i zaključke do kojih je došao tokom istraživanja, a najvažniji su sljedeći:

Prvo: Rezultati prvog dijela:

1. Izrazi razumijevanje (ar. الفهم), fikh (ar. الفقه) i znanje (ar. العلم), imaju slična značenja, ako ne i ista; a potpuno razumijevanje je plod dubokog razmišljanja i promišljanja nakon razumijevanja tefsira ili tumačenja; a tefsir selefa otkriva dio njihovih razumijevanja kur'anskih ajeta.

2. Razumijevanje se dijeli na dvije vrste: Umno-spoznajno, koje predstavlja razumijevanje šerijatskog teksta s kojim se uspostavlja argument nad šerijatskim obveznikom; i ono obuhvata tumačenje nepoznatih rijetkih izraza i izvođenje propisa, uz pomoć poznavanja arapskog jezika.

Drugo razumijevanje je srčano-imansko, koje se otkriva onom ko se promišljajući zadubi u šerijatske tekstove; a sredstvo njegovog postizanja je čistoća duše i snaga imana; i ono predstavlja plod i produkt prethodne vrste razumijevanja.

3. Termin selef se upotrebljava u dva značenja: historijskom i menhedžskom. Historijski se odnosi na određeni vremenski period koji obuhvata tri prve generacije muslimana, ashabe radijallahu anhum, tabi'ine i tabi-tabi'ine, kojim je Vjerovjesnik sallallahu 'alejhi ve sellem, posvjedočio da su odabrani; i to je značenje koje se želi u ovoj knjizi.

Drugo menhedžsko obuhvata sve one koji budu na onome na čemu su bili Vjerovjesnik sallallahu 'alejhi ve sellem i njegovi ashabi radijallahu anhu po pitanju vjere, što obuhvata pitanja vjerovanja i ubjeđenja, ibadete ili vjerske obrede, ponašanje, moral i međuljudske odnose; svejedno u kojem se vremenu nalazili. I ovaj termin ima isto značenje kao i termin Sljedbenici sunneta i džemata (ar. أهل السنة والجماعة). I dozvoljeno je svima pripisati se tom terminu, ali pod uslovom pridržavanja menhedža selefa u sticanju i razumijevanju znanja, argumentiranju, pridržavanja onog što su oni rekli i razumjeli od temeljnih pitanja vjere i njenih univerzalnih pravila, kojim se razlikuju od sljedbenika strasti i novotara.

4. Razumijevanje selefa podrazumijeva: ono što su spoznali, razumjeli i derivirali ashabi, tabi'ini i tabi-tabi'ini iz šerijatskih tekstova, smatrajući da je to intencija Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, vezano za ubjeđenje i praksu, što je preneseno od njih u vidu riječi, postupaka, ili prečutnog odobravanja, pod uslovom da nije suprotno šerijatskom tekstu ili stavu nekog drugog selefa.

5. Nužnost pravljenja razlike između onoga što predstavlja stav ili razumijevanje selefa i onog što se pripisuje nekim od njih.

Jer prvo podrazumijeva konsenzus ili ono na čemu je većina složna, čemu se niko od njih nije suprostavio; dok drugo obuhvata idžtihad pojedinaca u nekim parcijalnim pitanjima, ili u tumačenju nekih kur'anskih ajeta u kome se oni razilaze na više stavova. Osim toga, drugo obuhvata i stavove koji nisu postali opštepoznati, te i one za koje se ispostavilo da su neispravni.

6. Razumijevanje i primjena šerijatskih tekstova onako kako ih je razumio i primijenio selef je obaveza svakog tragaoca za znanjem koji želi istinu.

7. U najveće razloge nastajanja novotarija, skretanja sa ispravnog menhedža, upadanja u pretjerivanje ili popuštanje, nekada i sada, je pogrešno razumijevanje šerijatskih tekstova i ostavljanje razumijevanja selefa.

Tako su se i pojavili neki savremeni ideološki pravci koji odbacuju istinu.

8. Uzrok nastajanja većine šubhi koje odvođe ljude sa istine je pogrešno razumijevanje šerijatskog dokaza, gdje se dokaz razumije onako kako to nije intencija Uzvišenog Allah, niti Njegova Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem.

A uzrok može biti i nepronalazak dokaza, ili ubjeđenost da je suprotno ispravnije.

9. Pravilo je da ispravno razumijevanje šerijatskog teksta ovisi o tome da li je u skladu sa razumijevanjem selefa.

10. Svako ubjeđenje i djelo obožavanja je zasnovano na razumijevanju šerijatskog teksta onog ko ga čini, smatrajući da je to intencija Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, bilo ono pogrešno ili ispravno.

Pa ubjeđenja i djela obožavanja kod selefa, bivaju zasnovana na njihovom razumijevanju šerijatskog teksta da je to intencija Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem. Djela koja oni nisu radili uprkos potrebi koja je ista iziskivala, predstavlja nešto na što ne ukazuju šerijatski tekstovi, shodno njihovom razumijevanju, jer to nije intencija Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika. I svako onaj ko ima ubjeđenje suprotno njihovom ili postupa suprotno njima je pogriješio, jer to biva suprotno intenciji Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, te nema veze sa vjerom i predstavlja ništavnu novotariju.

11. Slijeđenje selefa u njihovom razumijevanju je obilježje i univerzalna osnova sljedbenika sunneta i džemata, kao što je obilježje svih novotara ostavljanje slijeđenja selefa.

12. Stav o pridržavanju razumijevanja šerijatskih tekstova onako kako ih je razumio selef, ne znači zatvaranje vrata razmišljanju i promišljanju Allahovog govora, koje je On naredio, jer čudesa sa Allahovim govorom su nepresušna;

pa imamo mnogo prostora za razmišljanje o njegovim značenjima sa strane dodatnih značenja na koja ukazuju neki ajeti, zatim sa strane izvođenja propisa za novonastala pitanja, zatim sa strane poređenja čitaoca svog vlastitog stanja sa onim što se traži u ajetima, kao i stanja svog srca spram kur'anskih poruka. Ovo je jako bitna strana promišljanja kur'anskih poruka, prema kojoj su nemarni mnogi tragaoci za znanjem, a kakvo je tek stanje onih mimo njih?!

13. Snaga argumentativnosti govora pojedinca od selefa se razlikuje shodno tome da li se radi o ashabu ili nekom drugom, da li je na tome konsenzus ili ne, da li je neko od njih rekao drugačije ili ne.

I sve što je vrijeme bliže Poslaniku sallallahu 'alejhi ve sellem, ispravnost je zastupljenija u općenitom smislu, a ne u svakoj pojedinačnoj situaciji. Pa je razumijevanje ashaba preče od razumijevanja tabi'ina, a njihovo od tabi-tabi'ina.

14. Razumijevanje selefa obuhvata univerzalne osnove vjere, kao i njena parcijalna pitanja, i obuhvata razumijevanje određenog šerijatskog teksta kao i idžtihad u pitanjima u kojim nema šerijatskog teksta.

15. Slijeđenje razumijevanja selefa obuhvata njihovo razumijevanje koje je preneseno u vidu govora, postupaka i prečutnog odobravanja,

kao što obuhvata i slijeđenje njihove metodologije u znanju, postupanju, argumentiranju i redosljedu dokaza, načinu promatranja pitanja u kojim je razilaženje, kao i načinu odabira preovlađujućeg stava.

16. Ispravni prethodnici su se nakon osvajanja velikih područja našli pred brojnim novim pitanjima i situacijama koje su iziskivale šerijatski propis, zbog različitosti društava, brojnih jezika, kultura i običaja, pa su pribjegli idžtihadu radi izvođenja propisa iz Kur'ana i sunneta za ta nova pitanja, kao i načina ophođenja prema njima, kojim su pojašnjavali istinu i otklanjali šubhe, ubjeđeni da su Kur'an i sunnet odgovarajući i dovoljni za svako vrijeme, te da nema potrebe za ničijim mišljenjem, niti za grčkom filozofijom.

17. Mnogi velikani islamske skolastike, kao i drugi mimo njih, koji su slijedili put suprotan putu selefa, vratili su se Objavi i razumijevanju selefa, nakon što su kušali gorčinu udaljenosti od istog, te su priznali vlastite greške i propuste.

18. Znanje ispravnih prethodnika je potpunije, veće i sigurnije od znanja onih koji su se pojavili poslije njih; jer su oni bili najučeniji po pitanju istine i njenih dokaza, te ništavnosti onog što joj se suprostavlja; pa zbog ovoga i mnogih drugih razloga, njihovo razumijevanje šerijatskih tekstova ima prednost nad shvatanjem onih poslije njih.

19. Ispravni prethodnici posjeduju posebnosti i odlike koje se neće naći kod onih poslije njih, što obavezuje davanje prednosti njihovom razumijevanju nad razumijevanjem onih poslije njih; a od tih posebnosti i odlika su stjecanje znanja direktno sa izvora, njihova brižnost za ispravnim znanjem, njegovim razumijevanjem, revnosna primjena onog što su spoznali, njihovo prisustvo i svjedočenje spuštanja Objave, koje im je omogućilo posebno razumijevanje, u kojem niko drugi sa njima ne učestvuje, zatim to što su bili najumniji i najrazumniji ljudi, najbolje spoznaje, razumijevanja i osjećanja, kao posljedica jačine njihovog imana i bogobožnosti.

20. Ispravni prethodnici su najučeniji ljudi po pitanju jezika Kur'ana i jezika Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, i njihov jezik (čisti književni arapski jezik) se jedini uzima u obzir prilikom razumijevanja Kur'ana i sunneta,

a nikako savremeni arapski jezik u kojem su se kroz stoljeća desile mnoge promjene u razumijevanju nekih izraza i termina, tako da se Kur'an ne može razumijevati putem istog.

21. U nasljedstvo selefa spada ono što su sakupili učenjaci sunneta i hadisa, koji su tome ozbiljno posvetili pažnju zapisivajući ga i radeći na njegovom očuvanju.

22. Na obavezu slijeđenja ispravnih prethodnika ukazuje i podstiče mnoštvo dokaza iz Kur'ana i sunneta, kao i same njihove predaje i predaje onih imama i učenjaka, koji se u vjeri slijede, koji su došli poslije njih. Kao što na to ukazuje i konsenzus, zdrav razum i ispravno rezonovanje.

23. Dozvoljeno je doći sa novim značenjima i razumijevanjima, kao i reći da tekst ukazuje na nešto novo, što nisu rekli ispravni prethodnici, ali pod određenim uslovima i pravilima od kojih je najbitnije: da se to značenje ili razumijevanje ne suprostavlja razumijevanju i tumačenju selefa.

24. Kriva tumačenja potonjih učenjaka su zasnovana na njihovom pogrešnom razumijevanju šerijatskih tekstova koje je suprotno razumijevanju selefa.

25. Razumijevanje selefa je jedini put do poznavanja intencija Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem,

i ono zatvara vrata nastanku novotarija i predstavlja ključnu tačku za raspoznavanje sunneta od novotarije. Ono nas štiti od podjela i razilaženja, ulijeva sigurnost i smirenost, te presijeca svaku sumnju i nesigurnost.

Drugo: Rezultati drugog dijela:

26. Opasnost omalovažavanja šerijatskih dokaza i tekstova dvije objave (Kur'ana i sunneta, op.prev.), tako što će se dati suviše prostora onom hipotetičkom, nasuprot kategoričnom; te tako što će se dati previše slobode u suprotstavljanju dokaza sa bilo čime.

27. Opasnost izmišljanja novih razumijevanja šerijatskih tekstova koja su suprotna razumijevanju selefa, što dovodi do oprečnog postupanja njima u teorijskom i praktičnom pogledu.

28. Slažemo se sa razdvajanjem između Šerijata i fikha, da se prvo odnosi na šerijatske tekstove, a drugo na idžtihad fekiha,

međutim, nije ispravno da se ta podjela uzme kao sredstvo obezvrijeđivanja idžtihada fekiha, ili kao opravdanje za ponovno razmatranje šerijatskih propisa na kojim su složni prethodnici, ili dovođenje u pitanje onog na šta ukazuju šerijatski tekstovi, ili da se to koristi u svrhu poziva za obnovu vjere i uvođenje novih razumijevanja šerijatskih tekstova, koja će biti u skladu sa vremenom.

29. Većina razilaženja selefa u razumijevanju šerijatskih tekstova, predstavlja nesuprotstavljeno razilaženje,

a ono u čemu su se i razišli na suprotstavljen način, što je vrlo rijetko, tu se ne uzima stav jednog kao argument protiv drugog, već se to vrati tekstovima Kur'ana i sunneta, pa što bude jačeg dokaza, to će se proglašiti preovlađujućim stavom. A to se pogotovo neće uzeti kao razlog za odbacivanje onoga na čemu su postigli konsenzus, niti će se odbaciti njihovi općepoznati stavovi kojima se niko od njih nije suprostavio.

30. Pridržavanje razumijevanja selefa je najjači činilac ispravnog idžtihada i borbe protiv slijepog slijeđenja bez dokaza.

Oni koji se pridržavaju razumijevanja selefa, oni su otvorili vrata ispravnog idžtihada nakon što su bila zatvorena, oni se bore protiv slijepog slijeđenja koje nije utemeljeno na poznavanju dokaza i oni su ti koji ne daju za pravo da svako može govoriti o Allahovom govoru i tumačiti ga kako želi, poigravajući se sa Allahovom vjerom i Šerijatom u ime navodnog idžtihada.

31. Pridržavanje razumijevanja selefa podstiče na promišljanje i razmišljanje o Kur'anskim porukama, usmjerava ga na jedan uređen način i pod određenim pravilima, kako bi Allahov govor i govor Njegovog Poslanika bili zaštićeni od krivog razumijevanja i tumačenja.

32. Pridržavanje selefijskog menhedža koji je zasnovan na njihovom razumijevanju vjere, daje upute i smjernice razumu muslimana, putem preciznih metodoloških i univerzalnih pravila vjere, iz oblasti vjerovanja, praktičnih ibadeta i morala;

kao što od njega otklanja sve što bi mu moglo zakloniti ili iskriviti ispravno poimanje, bilo da se radi o strastima, ili filozofiji, ili raznim ideologijama, ili novotarskim shvatanjima. Zatim, takav razum biva u stanju i mogućnosti samoizgrađivanja, nadogradnje i poboljšanja, kako bi ostvario sve ono što mu koristi i odbacio ono što mu šteti, držeći se puta sredine. I odbija ideju dizanja razuma iznad Šerijata i njegovog petljanja u ono što mu nije dao za pravo njegov Stvoritelj, kao ni u ono što nije u stanju, zbog svoje prirodne ograničenosti u kojoj je stvoren. Zatim, isto tako odbija ideju obezvrijeđivanja razuma, njegovog zapostavljanja, i oduzimanja njegove funkcije i uloge za koju ga je Allah stvorio.

33. Od najvažnijih posebnosti i obilježja selefijskog menhedža koji je zasnovan na razumijevanju selefa, je veličanje i poštovanje šerijatskog teksta, te potpuno predavanje onom što zahtijeva i na šta upućuje, bez trunke suprostavljanja.

I to veličanje se smatra veličanjem Allahovih znamenja, čije nam je veličanje naređeno. Veličanje šerijatskog teksta obuhvata njegovo čuvanje od iskrivljavanja, pogrešnog tumačenja i omalovažavanja; a to podrazumijeva da ga razumijemo onako kako su ga razumjeli pomagači Allahovog Poslanika sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovi časni ashabi radijallahu anhum i njihovi učenici poslije njih; kao što podrazumijeva veličanje i poštovanje onoga što su Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik učinili vrijednim i velikim, a to su ashabi radijallahu anhum, koje je Uzvišeni Allah pohvalio u Svojoj knjizi, i Allahov Poslanik im posvjedočio da su najbolji od ummeta, oni i njihovi sljedbenici tabi'ini i tabi-tabi'ini. I to veličanje i poštovanje, koje smo obavezni da im iskažemo, je uređeno šerijatskim pravilima koja sprečavaju bilo kakvo novotarsko pretjerivanje, koje vodi u smatranje istih bezgriješnim, te sprečavaju ravnodušnost prema njihovom položaju i njihovo omalovažavanje.

34. Selefijski menhedž počiva na pozivu u povratak u slavnu muslimansku prošlost, na taj način što ćemo se vratiti Kur'anu i sunnetu u skladu sa razumijevanjem ispravnih prethodnika, po pitanju šerijatskog znanja, njegove primjene, postupanja, morala i međuljudskog ophođenja.

Zatim poziva u odbacivanje svega što se vjeri pridodalo u vremenima njene učmalosti i zastoja, od novotarija i izmišljotina, sa kojima vjera nema ništa.

35. Šerijat je postojan i nepromjenljiv u općem i pojedinačnom smislu. Allahovi propisi su nepromjenljivi do Sudnjeg dana, što je bilo vadžib, vadžib će i ostati, što je bilo mendub (preporučeno), mendub će i ostati, što je bilo haram, haram će i ostati.

A promjena fetve, ona biva u skladu sa idžtihadom mudžtehida i tahkikom menata (primjenom propisa na novonastalo pitanje), i shodno razlikovanju stanja i situacije, sa vođenjem računa o ostvarenju šerijatske koristi i o običajima, ako se u tom pitanju to uzima u obzir.

36. Izraz naslijeđe je širok izraz koji može obuhvatati mnoga značenja, ono što je ispravno i ono što nije.

Pa je obaveza pojasniti i razdvojiti između to dvoje,

međutim to neće biti proizvoljno, da odabiremo i odbacujemo ono što odgovara našim strastima, već će to biti u skladu sa preciznim metodološkim kriterijima, kojim će se odabrati ono što je ispravno, u šta spada razumijevanje šerijatskih tekstova onako kako su ih razumjeli ispravni prethodnici, te odbaciti ono što je neispravno, a to je sve ono što je suprotno Kur'anu i sunnetu.

37. Ovi uopćeni izrazi širokih značenja, poput naslijeđa, postojanog, promjenljivog itd., postali su alatka za obezvrijeđivanje dokaza, njihovo krivo tumačenje i usklađivanje sa strastima i prohtjevima, te i za suprostavljanje islamskim fekihima. Povrh toga, oni se koriste iza uvođenje novih „ispravnih“ razumijevanja vjere, te proturanje istih među muslimanskim masama.

A Allah najbolje zna. Neka je salavat i selam na Vjerovjesnika Muhammeda, njegovu časnu porodicu i sve ashabe.

Razumijevanje šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika i odgovor na sumnje vezane za njih

Prvi dio: Razumijevanje šerijatskih tekstova od strane ispravnih prethodnika

Prvo poglavlje: Definisanje razumijevanja ispravnih prethodnika

Značenje termina razumijevanje i njegova veza sa znanjem, fikhom (šerijatsko pravo) i tefsirrom (komentarom Kur'ana).

2. Značenje termina es-selefu-s-salih (ar. السلف الصالح)

Definicija razumijevanja ispravnih prethodnika

Drugo poglavlje: Važnost razumijevanja šerijatskih tekstova onako kako su ih razumjeli ispravni prethodnici i napori učenjaka da ih sačuvaju kroz svoja pisana djela.

Važnost razumijevanja ispravnih prethodnika

Briga učenjaka da sačuvaju razumijevanje selefa kroz svoja djela

Treće poglavlje: Dokazi šerijatske utemeljenosti razumijevanja selefa, te plodovi pridržavanja istog

Prva tema: Dokazi šerijatske utemeljenosti razumijevanja ispravnih prethodnika

Druga tema: Plodovi pridržavanja za razumijevanje i menhedž ispravnih prethodnika

Drugi dio: Šubhe (sumnje) islamskih modernista, kojima žele opravdati ostavljanje razumijevanja šerijatskih tekstova onako kako ih je razumio selef, - Analiza i opovrgavanje istih

Uvod

Pojašnjenje pojmova iz naslova drugog dijela

Najvažniji uzroci nepridržavanja za razumijevanje selefa po pitanju šerijatskih tekstova od strane islamskih modernista

Šubhe islamskih modernista i odgovor na njih

Prva šubha

Druga šubha

Treća šubha

Četvrta šubha

Peta šubha

Šesta šubha

Sedma šubha

Osma šubha

Deveta šubha

Zaključak

Prvo: Rezultati prvog dijela:

Drugo: Rezultati drugog dijela: